

မြို့ပြ-ပြဿနာ ဝိုင်ဆိုင်မှု ပြဿနာများကို လေ့လာထင်ပြထားခြင်း

mgcoe.com

SAMPLE BOOK

တရားရုံးရောက် ဂရုန်မှုများ နှင့်

အိမ်ခြံမြေ ပြဿနာများကို လေ့လာသုံးသပ်ချက်

ဦးမောင်မောင်ညွန့်

မြေငှားဂရန် လျှောက်ထားမှုများတွင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနမှ အရာရှိများ အနေနှင့် မိမိတို့၏ ယိမ်းယိုင်အားနည်းသော သုံးသပ်ဆုံးဖြတ် ဆောင်ရွက်ချက်များ သည် တရားရုံးသို့ ရောက်ရှိသွားပါက မည်သို့မည်ပုံ ဖြစ်လာမည်ကို သတိပြုမိစေရန်နှင့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲရေး ဥပဒေများနှင့် အလှမ်းဝေးနေရသည့် မျိုးဆက်သစ် လူငယ်ရှေ့နေ များအတွက် မိမိတို့ လိုက်ပါဆောင်ရွက်မည့် မြို့ပြမြေယာ ဂရန်မှုခင်းများတွင် အသုံးပြု နိုင်သည့် ဥပဒေ အချက်အလက်များ ရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရေးသားလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အမှာစာ မှ

အချို့သောသူတို့က မြေချပါမစ်ကို မြေပေးမိန့်ဟု မသိနားမလည်စွာ ခေါ်နေကြသည် ကိုလည်း တွေ့မြင် ကြားသိနေရပါသည်။ မြေချပါမစ်သည် မြေပေးမိန့် လုံးဝ မဟုတ်ပါ။ မြေပေးမိန့်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ရန် နိုင်ငံပိုင်မြေတစ်ရပ်ကို အစိုးရ၏ကိုယ်စား ပေးအပ်ချထား ရန် တည်ဆဲဥပဒေ တစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းခြင်းခံရသူက မြေကို ပေးအပ် ချထားကြောင်း ထုတ်ပေးသည့် စာတမ်းလက်မှတ်ကသာ ဥပဒေအရ မြေပေးမိန့် ဟူသည့် စကားရပ်နှင့် ညီညွတ်မည် ဖြစ်ပါသည်။

တရားရုံးရောက် ဂရန်မှုများ မှ

အစိုးရက ပိုင်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံပိုင်မြေတစ်ရပ်ကို နေထိုင်အသုံးပြုရန် အစိုးရ သို့မဟုတ် အစိုးရ၏ကိုယ်စား ဆောင်ရွက်ခွင့်ရသူ၏ ခွင့်ပြုချက် မရဘဲ မြေကို နေထိုင်အသုံးပြုခွင့် မရှိ ဟူသည့် အနေအထားကို တွေ့ရပါသည်။ တစ်နည်းဆိုသော် အစိုးရ၏ကိုယ်စား မြေဂရန် ထုတ်ပေးခွင့်ရှိသူ တစ်ဦးဦးထံမှ မြေဂရန် မရဘဲ မြေကို အသုံးပြုခွင့် မရှိခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ပါက အခွန်တော်အရာရှိများက မြေဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းသည် အစိုးရ၏ လွှဲအပ်ချက်အရ ကိုယ်စားသာ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည် ဟူသည့်အချက် ပေါ်လွင်လာ ပါသည်။

ဘယ်သူက ဂရန် ပေးတာလဲ မှ

□ ဤစာအုပ်ပါ ရေးသားချက်များသည် မိမိ၏ ဆရာသမားများ ဖြစ်သည့် မြင်ဆရာ၊ သင်ဆရာ၊ ကြားဆရာများထံမှ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံဝန်ထမ်းဘဝ နှစ်ပေါင်း ၄၀ ခန့် နာယူမှတ်သားမိသမျှကို အခြေပြု၍ ရေးသားခြင်း ဖြစ်ပြီး ဥပဒေသမား တစ်ဦးအနေနှင့် ရေးသားခြင်း မဟုတ်သဖြင့် အချို့သော တရားမကြောင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအချက်အလက်များတွင် မပြည့်စုံမှု ပါဝင်မည် အသေအချာပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအတွက်မူ တရားမမှုခင်းများကို နှစ်ပေါင်းများစွာ လိုက်ပါ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ဥပဒေပညာရှင် တရားလွှတ်တော် ရှေ့နေကြီးများထံ ချဉ်းကပ် ပညာယူကြရန်သာ ရှိပါသည်။

အမှာစာ မှ

□ ဂရန် ဟူသည်မှာ အစိုးရက ပိုင်ဆိုင်သည့်မြေများအနက် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက် ကိုမျှ ပေးအပ်ချထားခြင်း မပြုရသေးသည့် မြေတစ်ရပ်ကို လူတစ်ဦး သို့မဟုတ် တစ်ဖွဲ့သို့ ရည်ရွယ်ချက် တစ်ရပ်ရပ်အတွက် အသုံးပြုရန် စည်းကမ်းချက်များ သတ်မှတ်ကာလ၊ နှစ်ကာလ သတ်မှတ်ချက်ဖြင့် ပေးအပ်ချထားသည့် စာချုပ်စာတမ်းကို ဂရန်ဟု ခေါ်ကြပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် (Grant) နှင့် (Lease) ဟူ၍ ဥပဒေက ခွဲခြားထားသော်လည်း ယခုကာလတွင် လူအများက နှစ်ရပ်လုံးကို ဂရန်ဟုပင် မြန်မာဘာသာဖြင့် ခေါ်ဆိုနေကြပါသည်။

ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ပြီးနောက်မှ

□ အပိုင်ပေးအပ်ချထားမှု စာချုပ်စာတမ်း (Grant) ၊ အငှားပေးအပ်ချထားမှု စာချုပ် စာတမ်း (Lease) နှင့် လိုင်စင် (Licence) တို့သည်သာ ဥပဒေက အသိအမှတ်ပြု သည့် မြေပေးမိန့် အစစ်အမှန်များ ဖြစ်ပါသည်။ လူနေအိမ်ရာ အဆောက်အအုံများ အတွက် ဖြစ်ပါက အငှားပေးအပ်ချထားမှုစာချုပ်စာတမ်း (Lease) ၊ တစ်နည်းအား ဖြင့် မြေငှားဂရန်သာ မြေပေးမိန့် အစစ်အမှန် ဖြစ်ပါသည်။ မြေငှားဂရန် ရရှိထား သည်ပင် ဖြစ်လင့်ကစား အပြည့်အဝ ပိုင်ဆိုင်ခွင့် (Absolute Ownership) ကို ရ ရှိထားသည် မဟုတ်ဘဲ သတ်မှတ်ထားသည့် အချိန်ကာလအတွင်း စည်းကမ်း သတ် မှတ်ချက်များနှင့်အညီ မြေကို အသုံးပြုခွင့် ရရှိထားခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

တရားရုံးရောက် ဂရန်မှုများ မှ

□ အများပြည်သူ အမြင်တွင် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး သို့မဟုတ် ကော်လီတော်အရာရှိ က မြေငှားဂရန်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး ထုတ်ပေးသည်ဟု ထင်မြင်ကြသော်လည်း ထိုရာထူးအဆင့်များတွင် ခန့်အပ်ခံခြင်းကြောင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ရှိသည် မဟုတ် ဘဲ အစိုးရ၏ ကိုယ်စား လက်မှတ်ရေးထိုး ထုတ်ပေးရန် ဥပဒေ ကျောထောက် နောက်ခံဖြင့် ထုတ်ပြန်သည့် အမိန့်ကြော်ငြာစာဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းထားခြင်း ကြောင့်သာ ဖြစ်ကြောင်း ကွဲပြားစွာ သိမြင်ကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဘယ်သူက ဂရန် ပေးတာလဲ မှ

□ အစိုးရမြေကို ဂရန် မရှိဘဲ ခွင့်ပြုချက်မဲ့ သုံးစွဲနေခြင်းအတွက် တားမြစ်ခြင်း၊ နှင်ထုတ်ဖယ်ရှားခြင်း မခံရဘဲ တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်း နှစ်ပေါင်း ခြောက်ဆယ် ဖြစ်သွားလျှင် ထိုကာလနောက်ပိုင်း အရေးယူ ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် မရှိတော့ပါ။ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာပါက ပြည်သူအများကို ဥပဒေကို မသိလို့ပါဟု ဆင်ခြေပေးခွင့် မရှိဟု ပြောနေကြသော အစိုးရ၏ကိုယ်စား မြို့ပြမြေယာ စီမံခန့်ခွဲမှု ပြုနေသည့် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ကိုယ်တိုင်လည်း ဥပဒေကို မသိလို့ပါဟု ပြောခွင့် မရှိကြောင်း သတိပေးလိုက်ရပါသည်။

သက်တမ်းလွန်ဂရန်နှင့် မြှက်ဟ မှ

WISDOM HOUSE
စာအုပ် ၂၅၉

မြို့ပြမြေယာပိုင်ဆိုင်မှု ပြဿနာများကို
လေ့လာတင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

တရားရုံးရောက် ဂရန်ပူများနှင့် အိမ်ခြံမြေပြဿနာများကို လေ့လာသုံးသပ်ချက်

ဦးမောင်မောင်ညွန့်

တရားရုံးရောက် ဂရန်ပူများနှင့်
အိမ်ခြံမြေပြဿနာများကို လေ့လာသုံးသပ်ချက်

WISDOM HOUSE

☎ ၀၉-၂၅၄၁-၄၈၅၆၈၊ ၀၁-၉၅၄၅၀၃၆၊ ၀၉-၄၃၀-၄၁၈၅၇။

Wisdom House Publishing Facebook Page ကို

@wisdomhousepublishing ဖြင့် ရှာဖွေကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

<https://www.facebook.com/wisdomhousepublishing/>

ပထမအကြိမ်
အုပ်ရေး
ထုတ်ဝေသူ

နိုဝင်ဘာလ၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်။
၅၀၀
ဦးမောင်မောင်
Wisdom House စာအုပ်တိုက် (မြ-၀၀၄၇၁)
အခန်း (၁၁)၊ တိုက် (၈၆၃)၊
လက်ဝဲမင်းခင်လမ်း၊ မေတ္တာညွန့်ရပ်ကွက်၊
တာမွေမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ပုံနှိပ်သူ

ဦးဇော်မြင့်ဝင်း
ကာလာဇုန်ပုံနှိပ်တိုက် (မြ-၀၀၁၄၂)
အမှတ် (၈၄)၊ (၃၁) လမ်း (အထက်)၊
ပန်းဘဲတန်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။

မျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်း
အတွင်းအပြင်အဆင်
တည်းဖြတ်
တန်ဖိုး

ကိုကြီးဌေး
Wisdom House
အေးကျော်မင်း
ချေးမိ ၁၅၀၀၀ ကျပ် ၁၂၀၀၀

၃၃၀
<p>မောင်မောင်ညွန့်၊ ဦး တရားရုံးရောက် ဝရန်မှုများနှင့် အိမ်ခြံမြေ ပြဿနာများကို လေ့လာတင်ပြချက်/ ဦးမောင်မောင်ညွန့် - ရန်ကုန်။ Wisdom House စာအုပ်တိုက်၊ ၂၀၂၁။ ၃၅၀ စာ၊ ၁၅x ၂၂.၅ စင်တီ။ (၁) တရားရုံးရောက် ဝရန်မှုများနှင့် အိမ်ခြံမြေ ပြဿနာများကို လေ့လာတင်ပြချက် (ပထမအကြိမ်)</p>

ဦးမောင်မောင်ညွန့်

အဖ ဦးတင်ညွန့်၊ အမိ ဒေါ်တူးတို့မှ ဧရာဝတီတိုင်း ဒေသရဲမြို့တွင် ၁၉၅၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၂ ရက်နေ့၌ မွေးဖွားသည်။ အခြေခံပညာများကို မန္တလေးမြို့ စိန့်ပီတာကျောင်း၊ ပဲခူးမြို့ အထက (၃)၊ ရန်ကုန်မြို့ ဝိဇ္ဇာတထောင် အထက (၆) တို့တွင် သင်ယူ၍ ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် အခြေခံပညာ အထက်တန်း စာမေးပွဲကို အောင်မြင်သည်။ ၁၉၇၇ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန် ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ်မှ ဘူမိဗေဒ အဓိကဖြင့် သိပ္ပံဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့သည်။ ထို့နောက် အထက်တန်းရှေ့နေ စာမေးပွဲ၊ မှတ်ပုံတင်ရှေ့နေစာမေးပွဲများ ဖြေဆို အောင်မြင်ခဲ့သည်။

ဗဟိုဝန်ထမ်းတက္ကသိုလ် (ဖောင်ကြီး) တွင် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံဌာန၌ နည်းပြ အဖြစ် ၁၉၈၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၅ ခုနှစ်အထိ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီနှင့် ဒုတိယရုံးအဖွဲ့များအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့တာဝန်ထမ်းဆောင်ပြီး ၁၉၈၈ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း၌ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးမြို့နယ်၊ တောင်ဥက္ကလာပမြို့နယ်၊ မြစ်ကြီးနားမြို့နယ်၊ အင်ဂျန်းယန်မြို့နယ်၊ တာမွေမြို့နယ်၊ သီပေါမြို့နယ်၊ ပန်ဝိုင်မြို့နယ်၊ မော်လမြိုင်ခရိုင်၊ မွန်ပြည်နယ်ရုံးတို့တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီးနောက် ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းအဖြစ်မှ အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။

ထို့နောက် ရတနာပဒေသာကုမ္ပဏီလီမိတက်၊ ဘူမိမြန်တိုင်းတံခွန် ဓာတ်သတ္တု တူးဖော်ရေး ကုမ္ပဏီလီမိတက်၊ ရသာချို စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း လီမိတက် တို့တွင် ဒုတိယအထွေထွေမန်နေဂျာ၊ အထွေထွေမန်နေဂျာ စသည့် တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ကာ အသက် ၆၀ ပြည့်သည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ဝန်ထမ်းလုပ်ငန်းတာဝန်များမှ အနားယူခဲ့သည်။

ဝန်ထမ်းဘဝမှ လုံးဝ အနားယူပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တည်ဆဲဥပဒေများ၊ ဥပဒေစာအုပ်များ၊ နိုင်ငံတကာမှ ဥပဒေများကို e-book များ ပြုလုပ်၍ ဒီဗီဒီချုပ်တွင် ထည့်သွင်းကာ မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့မှ ဥပဒေ လေ့လာသူများထံ ပညာဒါနအဖြစ် အခမဲ့ ဖြန့်ဝေပေးခဲ့သည်။ ထို့နောက် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသည့် မြေသိမ်းဥပဒေလက်စွဲ၊ ရှေ့နေလိုက်ပါသူများ အက်ဥပဒေ၊ သက်သေ

ခံ အက်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေ၊ ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံး ဥပဒေကို ပြင်ဆင် သည့် ဥပဒေ၊ အောက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန်တော် အက်ဥပဒေ၊ အထက် မြန်မာပြည် မြေနှင့်အခွန်တော်စည်းမျဉ်း၊ အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေ၊ ယစ်မျိုးဥပဒေလက်စွဲတို့ကို အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် ပြုစုကာ ရွှေမိုးစာပေ၊ ခရေဖူးစာပေတို့မှ ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ယခုအခါ မြေနယ်သတ်ဥပဒေလက်စွဲ (Boundaries Manual) အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာ၊ မြန်မာနိုင်ငံ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးသမိုင်းတို့ကို စာအုပ် အဖြစ် ထုတ်ဝေရေး စီစဉ်လျက်ရှိသည်။

မြေယာမဏ္ဍိုင်အဖွဲ့တွင် ဦးဇော်မင်း (နတ်မောက်) နှင့် ပူးတွဲ၍ နိုင်ငံတော် ရှိ တည်ဆဲ မြေယာဥပဒေများ ပြင်ဆင်ရေးတွင် အကြံပေးခြင်း၊ အလုပ်ရုံဆွေး နွေးပွဲများတွင် ဦးဆောင်ဆွေးနွေးခြင်း လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်နေသကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လူမှုတရားမှုတမူ ဖော်ဆောင်ရေးအဖွဲ့က တာဝန်ယူ ဆောင် ရွက်သည့် တောင်သူလယ်သမားရေးရာ ပညာပေး သင်တန်းများတွင် မြေယာ ဥပဒေများ ရက်တိုသင်တန်းပေးခြင်း၊ အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများကို နယ်မြေ ဆင်း၍ မြေယာဥပဒေအကြောင်း သိမှတ်ဖွယ်ရာ ဆွေးနွေးဟောပြောခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

ယခုအခါ မြေယာမဏ္ဍိုင်အဖွဲ့ (Land Core Group) တွင် မြေယာဥပဒေ အကြံပေးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရင်း ရန်ကုန်မြို့တွင် နေထိုင်လျက်ရှိပါသည်။

မာတိကာ

◆ အမှာစာ	က
၁။ တရားရုံးရောက် ဂရန်မှုများ	၁
(က) နိဒါန်း	၂
(ခ) အခွန်တော် အရာရှိနှင့် တရားရုံး	၃
(ဂ) မြေပိုင်ခြင်းနှင့် အိမ်ပိုင်ခြင်း	၆
(ဃ) ဂရန်	၈
(င) တရားရုံး၏ဂရန် ဟူသည့် ဖွင့်ဆိုချက်	၉
(စ) မြေကို စီမံခန့်ခွဲခွင့်	၁၂
(ဆ) သက်တမ်းကုန် ဂရန်နှင့် အမွေမှု	၁၆
(ဇ) ဂရန် ရရှိမှုနှင့် အမွေဆိုင်မှု	၂၂
(ဈ) ဂရန်နှင့် ပိုင်ခွင့်	၂၄
(ည) ဂရန်အသစ်တွင် အမည်ပါဝင်ခွင့်	၂၈
(ဋ) တရားရင်ဆိုင်ဆဲတွင် ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ခြင်း	၃၀
(ဌ) ဂရန်စည်းကမ်း ဖောက်ဖျက်သော်လည်း	၃၁
(ဍ) ဂရန် ဖျက်သိမ်းခြင်း	၃၃
(ဎ) ဂရန် ဖျက်သိမ်းမှုနှင့် စာချွန်တော်	၃၇
(ဏ) ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးအမိန့်ကို စာချွန်တော်ဖြင့် ဖျက်ခြင်း	၅၈
(တ) မြေတစ်ကွက် ဂရန်နှစ်ခု	၆၆
(ထ) စာချုပ်မှတ်ပုံတင်ပေးစေလိုမှုနှင့် မြေဂရန်	၈၁
(ဒ) ဂရန်သက်တမ်းကုန် မြေနှင့် မှတ်ပုံတင်ပေးစေလိုမှု	၉၄
(ဓ) ဂရန်သက်တမ်းကုန် မြေနှင့် ဇာရီမှု	၉၈
(န) ဂရန်သက်တမ်းကုန် မြေနှင့် လက်ရောက်ရလိုမှု	၁၀၀
(ပ) ဂရန်ထုတ်ပေးရန် အာဏာပေး စာချွန်တော်	၁၀၂

(ဖ) တရားရုံး၏ဒီကရီ အဟောသိကံ မဖြစ်ခြင်း	၁၁၃
(ဗ) မြေငှားဂရန်တွင် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်က စွက်ဖက်ရခြင်း	၁၂၄
(ဘ) မြို့တော်စည်ပင် ဂရန်နှင့် စာချွန်တော်	၁၃၉
(မ) လင်မယားနှစ်ဦးပိုင် မြေနှင့် ဂရန်အမည်ပေါက်မှု	၁၄၈
(ဃ) နိဂုံး	၁၅၅
၂။ ဘယ်သူက ဂရန် ပေးသလဲ	၁၅၇
၃။ ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ပြီးနောက်	၁၈၁
၄။ အမည်ငှားနှင့် ဂရန်	၂၀၃
၅။ သက်တမ်းလွန် ဂရန်နှင့် မြွက်ဟ	၂၄၇
၆။ B မှ A ဖြစ်ခြင်း	၂၇၇
၇။ ကျွန်တော်သာ D.C ဖြစ်လျှင်	၂၉၅
◆ စီရင်ထုံးများအညွှန်း	၃၃၄

အမှာစာ

ဤစာအုပ်အတွက် စတင် ရေးသားပြုစုစဉ်က တရားရုံးရောက် ဂရန်မှုများကို တရားလွတ်တော်ချုပ်၏ ခေတ်အဆက်ဆက် ထုံးဖွဲ့ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည့် စီရင်ထုံးများကို ကောက်နုတ်ကာ မြေဂရန်လျှောက်ထားမှုများအပေါ် မြို့ပြမြေယာ စီမံခန့်ခွဲရေးကို ဆောင်ရွက်နေသည့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနမှ ညီငယ်၊ ညီမငယ်များအတွက် အစပျိုးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြေ၏ ဆိုင်ရေး ဆိုင်ခွင့်အတွက် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက တာဝန်ခံအရာရှိ အဆင့်ဆင့်တို့၏ ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်မှုတို့ကို မကျေနပ်သူတို့က တရားရုံးသို့ တက်ရောက်၍ ကုစားမှု ခံယူရာတွင် တရားစီရင်ရေးရှုထောင့်က မည်သို့ သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ကို နမူနာယူနိုင်ရန်သာ ရည်ရွယ်ခဲ့ပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ ဆောင်ရွက်မှုကို တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်၏ အကူအညီဖြင့် နစ်နာမှုကို ကုစားနေရသည့် ပြည်သူတို့၏ အချိန်ကုန်၊ ငွေကုန် ဖြစ်နေရသည်ကို အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်မှ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ သတိပြုမိစေရန် အကျဉ်းမျှသာ ရေးသားခဲ့ပါသည်။

သို့ရာတွင် ရေးသားရင်းဖြင့် ထိုသို့သော မှုခင်းများတွင် တရားရုံး အရာရှိများဟု သတ်မှတ်ခံရသည့် ဥပဒေပညာရှင် ရှေ့နေကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း သတိပြုမိလာပါသည်။ တရားရုံးများအနေနှင့် ရုံးရှေ့မှောက်တွင် တင်ပြသည့် ဖြစ်စဉ်နှင့် သက်သေအထောက်အထားများ၊ အကိုးအကားများ အရသာ ဆုံးဖြတ်ရသည် ဖြစ်ရာ ဥပဒေပညာရှင် ရှေ့နေကြီးများ၏ ဥပဒေပညာများသည်လည်း မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုအပိုင်းတွင် အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍတစ်ရပ်အဖြစ် မြင်လာမိသည့်အတွက် မျိုးဆက်သစ် လူငယ်ရှေ့နေများအတွက် မြေယာဥပဒေများ၏ သဘောကို ဗဟုသုတအဖြစ် ရရှိစေရန် ရည်ရွယ်၍ ဖြည့်စွက် ရေးသားမှုများ ပြုလုပ်ရပြန်ပါသည်။

တရားရုံးများ၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို လေ့လာရေးသားရာတွင် အများ ဖတ်ရှုရန် လွယ်ကူသည့် စီရင်ထုံးများကို အဓိက အခြေခံ ကိုးကားရေးသား နေစဉ်မှာပင် စီရင်ထုံး မဟုတ်သော ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ မြေငှားဂရန်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အမှုများ၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက် မိတ္တူမှန်များ ပေးပို့ကာ ယင်းအမှုများကိုလည်း ထည့်သွင်းရေးသားပေးရန် မိတ်ဆွေများက ဆက်သွယ်ပေးပို့လာသဖြင့် ထပ်မံလေ့လာ ဖြည့်စွက်ရပြန်ပါသည်။ ဤသို့ ရေးသားသည့်အခါ စာအုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် စီရင်ထုံး၊ စီရင်ချက် များကို နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ထည့်သွင်းပေးရန် စဉ်းစားမိပါသည်။ သို့ရာ တွင် ယင်းတို့သည် စာအုပ်ကို ဝယ်ယူဖတ်ရှုသူများအနေနှင့် စာအုပ်တန်ဖိုး တိုးသွားစေမည်ဟု ယူဆသည့်အလျောက် ယင်းစီရင်ထုံး၊ စီရင်ချက်များပါ အရေးကြီးသည့် သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အတတ်နိုင်ဆုံး ထည့်သွင်း ရေး သားပေးလိုက်ပါသည်။ ဤသို့ ရေးသားခြင်းသည် တရားရုံး၏ စီရင်ဆုံးဖြတ် ချက်များအပေါ် မြေယာစီမံခန့်ခွဲရေး ရှုထောင့်သက်သက်မှ မြို့ပြမြေယာနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရ ရေးသား တင်ပြ ခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ တရားမမှုခင်းများအပေါ် တရားစီရင်ရေးရှုထောင့်မှ ရေးသားခြင်း မဟုတ်သည်ကိုလည်း သတိပြုကြစေလိုပါသည်။ အထူးသဖြင့် မြေငှားဂရန် လျှောက်ထားမှုများတွင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနမှ အရာ ရှိများအနေနှင့် မိမိတို့၏ ယိမ်းယိုင်အားနည်းသော သုံးသပ်ဆုံးဖြတ် ဆောင် ရွက်ချက်များသည် တရားရုံးသို့ ရောက်ရှိသွားပါက မည်သို့မည်ပုံ ဖြစ်လာမည် ကို သတိပြုမိစေရန်နှင့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲရေး ဥပဒေများနှင့် အလှမ်းဝေးနေရ သည့် မျိုးဆက်သစ် လူငယ်ရှေ့နေများအတွက် မိမိတို့ လိုက်ပါဆောင်ရွက်မည့် မြို့ပြမြေယာ ဂရန်မှုခင်းများတွင် အသုံးပြုနိုင်သည့် ဥပဒေအချက်အလက်များ ရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရေးသားလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ထက် တစ်ဆင့် တက်ရသော် မြေနှင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့် အလှမ်းဝေးစွာ အနေကြာလာခဲ့ရ သည့် နိုင်ငံသား ပြည်သူတို့အနေနှင့်လည်း မိမိတို့ နေရေးအတွက် အသုံးပြုနေ သည့် မြေအပေါ် အသုံးပြုမှု အာမခံချက် ရရှိရေး စဉ်းစား ဆောင်ရွက်သင့် သည့် ဗဟုသုတအဖြစ် ရရှိစေရန် စေတနာဖြင့်လည်း ထည့်သွင်း ရေးသား လိုက်ပါသည်။

တရားရုံးရောက် ဂရန်မှုများကို ဆောင်းပါးတစ်ရပ်အဖြစ် ရေးသားနေ ချိန်တွင် အနယ်နယ်အရပ်ရပ်မှ မိတ်ဆွေများက မိမိတို့ ပြင်ပတွင် ကြုံတွေ့ နေရသည့် အိမ်ခြံမြေပြဿနာတို့ကို မေးခွန်းများ ပေးပို့လာကြပါသည်။ ယင်း

တို့ကိုလည်း ရသည့်အချိန်အတွင်း အတတ်နိုင်ဆုံး ရေးသား ဖြေကြားပေးခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့ ရေးသားခဲ့ချက်များသည် မူလ ရေးသားထားသည့် တရားရုံးရောက် ဝရန်မှုများ စာကဲ့သို့ပင် အများပြည်သူအတွက် သိထားသင့်သည့် မြေနှင့်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအဖြစ် ပြန်လည်သုံးသပ်မိသည့်အလျောက် ဤစာအုပ်တွင် တစ်ပါတည်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ရေး ထည့်သွင်းလိုက်ရပါသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ ဤစာအုပ်ပါ ရေးသားချက်များသည် မိမိ၏ ဆရာသမားများ ဖြစ်သည့် မြင်ဆရာ၊ သင်ဆရာ၊ ကြားဆရာများထံမှ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံဝန်ထမ်းဘဝ နှစ်ပေါင်း ၄၀ ခန့် နာယူမှတ်သားမိသမျှကို အခြေပြု၍ ရေးသားခြင်း ဖြစ်ပြီး ဥပဒေသမားတစ်ဦးအနေနှင့် ရေးသားခြင်း မဟုတ်သဖြင့် အချို့သော တရားမကြောင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအချက်အလက်များတွင် မပြည့်စုံမှု ပါဝင်မည် အသေအချာပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအတွက်မူ တရားမမှုခင်းများကို နှစ်ပေါင်းများစွာ လိုက်ပါဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ဥပဒေပညာရှင် တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေကြီးများထံ ချဉ်းကပ် ပညာယူကြရန်သာ ရှိပါသည်။ မိမိကမူ ဥပဒေဘွဲ့ ရ ရှေ့နေတစ်ဦး မဟုတ်သည့်အားလျော်စွာ ယင်းကွက်လပ်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် မစွမ်းပါကြောင်း ဝန်ခံရင်း ဤစာအုပ်ကို ရေးသားလိုက်ပါသည်။

အကြောင်းမှာ နှစ်ပေါင်း ၄၀ နီးပါး မြေနှင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ၊ အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်ဆင့်ဆိုချက်၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ ညွှန်ကြားချက်များ အကြား ကျင်လည်ခဲ့သည် မှန်သော်လည်း၊ မေးမြန်းတိုင်ပင်လာမှုများကို အခြေခံကာ ရေးသားမှုဝေမှု ပြုသည့်အခါ ယင်းနှစ်ပေါင်း ၄၀ မျှ လေ့လာ မှတ်သားချက်များသည် လုံလောက်မှု မရှိသေးကြောင်း၊ မိမိ သိရှိသည်မှာ အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်နေကြောင်း၊ ထပ်မံလေ့လာရန် များစွာ ကျန်ရှိကြောင်း တွေ့လာရပါသည်။ သို့သော် မရေး၊ မဖြေဘဲ နေပြန်လျှင်လည်း မိမိတို့ကို ယင်းတို့ တတ်စွမ်းသမျှ သင်ကြားပေးသည့် ဆရာသမားများ၏ ကျေးဇူးကို ပစ်ပယ်ရာရောက်မည်ဟု ယူဆမိသဖြင့် မပြည့်မစုံ သိနားလည်သမျှလေးဖြင့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု အပိုင်းတွင် အုတ်တစ်ချပ် သဲတစ်ပွင့်အဖြစ် ရေးသားဖြည့်စွက်လိုက်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။

(ဗဟုသုတအဖြစ်သာ ရေးသားဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သဖြင့် အစိုးရရုံးဌာနများ၊ တရားရုံးများတွင် ကိုးကားနိုင်ခြင်း ရှိမည် မဟုတ်ပါ။)

ဦးမောင်မောင်ညွန့်

တရားရုံးရောက် ဝရန်မှုများ

အချို့သော သူတို့က ပြေချပါမစ်ကို ပြေပေးမိန့် ဟု ယဉ်းနားမလည်စွာ
 ခေါ်နေကြသည်ကိုလည်း တွေ့မြင် ကြားသိနေရပါသည်။ ပြေချပါမစ်
 သည် ပြေပေးမိန့် လုံးဝ မဟုတ်ပါ။ ပြေပေးမိန့် ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ရန် နိုင်ငံပိုင်
 ပြေတစ်ရပ်ကို အစိုးရ၏ကိုယ်စား ပေးအပ်ချထားရန် တည်ဆဲဥပဒေ
 တစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းခြင်းခံရသူက ပြေကို ပေးအပ်ချထား
 ကြောင်း ထုတ်ပေးသည့် စာတမ်းလက်မှတ်ကသာ ဥပဒေအရ ပြေပေး
 မိန့် ဟူသည့် စကားရပ်နှင့် ညီညွတ်မည် ဖြစ်ပါသည်။

တရားရုံးရောက် ဂရန်မှုများ

နိဒါန်း

မြေဂရန်နှင့် ပတ်သက်ပါက ယေဘုယျအားဖြင့် အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ၊ အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်း၊ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ နည်းဥပဒေတို့ကို လက်စွဲပြုကြရပါသည်။ အဆိုပါ အက်ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်း များအရ အခွန်တော်အရာရှိ (Revenue Officer) အဖြစ် နိုင်ငံတော်သမ္မတက အမိန့်ကြော်ငြာစာဖြင့် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရသူများအနက် လူနေအိမ်ရာအတွက် မြေဂရန် နှင့် ပတ်သက်ပါက ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး (Deputy Commissioner) တို့က နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ကိုယ်စား လက်မှတ်ရေးထိုး ထုတ်ပေးရပါသည်။

ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းများအနက် အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာမြေ များ အက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄၁ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းချက် ရှိပါသည်-

“၄၁။ ဤအက်ဥပဒေအရ အခွန်တော်အရာရှိက စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည့် မှုခင်းတစ်စုံတစ်ရာကို မည်သည့် တရားမ တရားရုံးကမျှ စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် အခွင့်အာဏာ မရှိစေရ”

အလားတူစွာပင် အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်း၏ ပုဒ်မ ၅၃ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်-

“၅၃။ ဤစည်းမျဉ်းတွင် အခြားနည်း ပြဋ္ဌာန်းချက်မှအပ-
(၂) အခွန်အရာရှိကသာ သီးခြား အရေးယူ ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် ရသော အောက်ပါကိစ္စ တစ်ရပ်ရပ်ပေါ်တွင် တရားမ တရားရုံး တစ်ရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးခြင်း မပြုရ။ ယင်းတို့မှာ-

- (၁) နိုင်ငံပိုင်တော်မြေ တစ်စုံတစ်ရာကို ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ကိစ္စတစ်ရပ်ရပ်၊
- (၂) နိုင်ငံတော်ပိုင်မြေကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း သို့မဟုတ် ထိုမြေကို မြေခွန်ကင်းလွတ်၍သော်လည်းကောင်း၊ သက်သာသော မြေခွန်နှုန်းထားဖြင့်သော်လည်းကောင်း လက်ရှိ ရယူခြင်း၊ ထိုမြေကို အာမခံအဖြစ် လက်ဝယ်ထားရှိရန် သို့မဟုတ် အခြားအကျိုးအမြတ်ဖြစ်စေ၊ ငှားရမ်းခဖြစ်စေ၊ အမြတ်ဖြစ်စေ၊ ထုတ်လုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ဖြစ်စေ ထိုမြေမှ ရရှိရန်အတွက် တောင်းဆိုမှု”

အထက်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ အဆိုပါ ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းတို့တွင် အခွန်တော်အရာရှိတို့ကို လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းထားသည့် အမှုကိစ္စများကို တရားရုံးများအနေဖြင့် စီရင်ပိုင်ခွင့် မရှိကြောင်း အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ အက်ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းများပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး (Financial Commissioner)၊ ကြေးတိုင်နှင့် မြေစာရင်းမင်းကြီး (Commissioner of Settlements and Land Records)၊ ကြေးတိုင်ဝန် (Settlement Officer)၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန အရာရှိအဆင့်ဆင့်နှင့် ကြေးတိုင်နှင့် မြေစာရင်းဦးစီးဌာန အရာရှိ အရာထမ်း အဆင့်ဆင့်တို့ကို ပုဒ်မများ ခွဲခြား၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ အပ်နှင်းထားခဲ့ပါသည်။

အက်ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းတို့က အခွန်တော်အရာရှိတို့ကို အပ်နှင်းထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိစ္စများကို တရားရုံးက စီရင်ပိုင်ခွင့် မရှိကြောင်း တားမြစ်ထားသော်လည်း ခေတ်အဆက်အဆက်တွင် မြေဂရုန် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် တရားမမှုခင်းများအတွက် စီရင်ထုံးများ ရှိနေခဲ့သည်မှာလည်း အမှန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ တရားရုံးက အခွန်တော်အရာရှိ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးစွက်ဖက် ဆောင်ရွက်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ တရားရုံးသို့ အပ်နှင်းထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အရ အခြားသော ဥပဒေများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်းတို့သည် နှောင်းလူများအတွက် စိတ်ဝင်စားဖွယ်များ ဖြစ်သည့်အလျောက် ဤစာကို ရေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အခွန်တော်အရာရှိနှင့် တရားရုံး

ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်း သတ်မှတ်ချက်များအရ တရားရုံးက အခွန်တော်အရာရှိတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်သို့ ဝင်ရောက်ဆုံးဖြတ်မှု မပြုကြောင်း တွေ့ရှိရသည့် စီရင်ထုံးမှာ စမိနာဘီဘီ ခေါ် မသေးသေးနှင့် ကိုထွန်းရင် ပါ ၂၊ ၁၉၆၃ မတစ ၉၅၃ စီရင်ထုံးပင်

ဖြစ်ပါသည်။ အမှုမှာ စက်နာဘီဘီ ခေါ် မသေးသေးသည် မိမိ၏ဖခင် ကွယ်လွန်သူ ရီနိုမီယာ ဆိုသူ၏ တစ်ဦးတည်းသော အမွေစားအမွေခံ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကာ ရီနိုမီယာ နေထိုင်ခဲ့ဖူးပြီး ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက စွန့်ခွာသွားခဲ့သည် ဆိုသော ရန်ကုန်မြို့ရှိ မြေကွက်မှ ဦးထွန်းရင်နှင့် ဇနီးတို့ကို ဖယ်ရှားစေပြီး မြေကို လက်ရောက်ရလို့မူနှင့် ထိုမြေပေါ်တွင် ကိုထွန်းရင်တို့ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်၊ မတ်လ ၁ ရက်နေ့မှ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇွန်လ ၃၀ ရက်နေ့အထိ နေထိုင်သည့်အတွက် တစ်လလျှင် ငွေ ၂၅ ကျပ်နှုန်းနှင့် ငွေ ကျပ် ၁၀၀ ရရှိရန် စွဲဆိုခဲ့သည့်အမှု ဖြစ်ပါသည်။ ကိုထွန်းရင်တို့သည် ရီနိုမီယာ ထွက်ခွာသွားပြီးနောက် ထိုမြေပေါ်တွင် အိမ်ဆောက် နေထိုင်သော စီ၊ အေ၊ ကာတာ ဆိုသူထံမှ ၎င်းအိမ်ကို ဝယ်ယူပြီးလျှင် ပြည်သူ့အိုးအိမ် ပြန်လည် ထူထောင်ရေးအဖွဲ့သို့ မိမိအား အငှားဂရန် ထုတ်ပေးပါရန် လျှောက်ထားသည်တွင် အဖွဲ့က ၎င်းအား အငှားဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မဖြစ်မီက ရီနိုမီယာသည် အခင်းဖြစ် မြေပေါ်တွင် အိမ်ဆောက်လုပ် နေထိုင်ခဲ့ကြောင်း သက်သေထင်ရှား ပြနိုင်သော်လည်း၊ ၎င်းဂရန်နှင့် မြေကို လက်ဝယ်ထားပိုင်ခွင့်တို့ မရရှိခဲ့ပါ။ အခွန်ပြေစာ ရှိသော်လည်း စက္ကတာသာ ဖြစ်၍ အဆိုပါအမှုကို အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်-

“တရားလို၏ ဖခင်သည် အစိုးရထံမှ ဂရန် မရရှိခဲ့။ မြေကို လက်ရှိထား ပိုင်ခွင့် (Landholder's Right) မျှပင် မရရှိခဲ့ချေ။ ထိုမြေပေါ်၌ နေစဉ် အခွန် တော်များ ပေးဆောင်ရုံမျှဖြင့် မည်သည့်အခွင့်အရေးမျှ ရနိုင်မည် မဟုတ်။ ၎င်းသည် မြေပေါ်တွင် စက္ကတာအဖြစ်သာ နေထိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ၎င်းသည် မြေမှ ထွက်ခွာစွန့်လွှတ်ခဲ့သည် ဖြစ်သဖြင့် ၎င်း၌ မည် သည့် အခွင့်အရေးမျှ မရှိနိုင်ပေ။

၎င်းအပြင် ယခုကဲ့သို့ အငှားဂရန် ထုတ်ပေးသည့် ကိစ္စမျိုးတွင် ပြည်သူ့အိုး အိမ် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအဖွဲ့မှ အခွန်တော်အရာရှိများက ဆုံးဖြတ်ရမည် ဖြစ်သဖြင့် အောက်မြန်မာပြည် မြို့ပြနှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၁ (က) ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ တရားမရုံးက ဝင်ရောက်ဆုံးဖြတ်ခွင့် မရှိဟု ယူဆရမည် ဖြစ်သည်”

ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းတို့က အခွန်တော်အရာရှိတို့ကို အပ်နှင်းထားသည့် လုပ်ပိုင် ခွင့် ကိစ္စများကို တရားရုံးက စာချွန်တော်ဖြင့် စွက်ဖက်မှု မရှိသည်တို့ကို အနည်းငယ် တင်ပြပါမည်။ တင်ပြလိုသည့် စီရင်ထုံးမှာ ဒေါ်ရွှေညွန့် ပါ ၃ နှင့် ဘဏ္ဍာရေးနှင့် အခွန်ဌာန၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၉ မတစ (ရုံးချုပ်) ၉၆ အမှုပင် ဖြစ်ပါသည်။ အမှုမှာ

လျှောက်ထားသူတို့နှင့် နိုင်ငံတော် ကောက်ပဲသီးနှံ ရောင်းဝယ်ရေးအဖွဲ့တို့သည် ညောင်လေးပင်မြို့ရှိ မြေတစ်ကွက်ကို ဂရန် ရလို့ကြောင်း ခရိုင်ဝန်၊ တိုင်းမင်းကြီး၊ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး စသည်တွင် အပြိုင် လျှောက်ထားရာ နိုင်တစ်ခါရှုံးတစ်လှည့်ဖြင့် နှစ်အတန်ကြာခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးတွင် ဘဏ္ဍာရေးနှင့်အခွန်ဌာန အတွင်းဝန်က နိုင်ငံတော် ကောက်ပဲသီးနှံ ရောင်းဝယ်ရေးအဖွဲ့အား တိုင်းမင်းကြီးက မြေဂရန် ထုတ်ပေးသည့် အမိန့်ကို အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ သို့အတွက် အတွင်းဝန်၏ အမိန့်ကို စာချွန်တော်ဖြင့် ပယ်ဖျက်ပေးရန် လျှောက်ထားလာမှု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအမှုတွင် နိုင်ငံတော်တရားရုံးချုပ်အနေဖြင့် အမှုတွင် ဤသို့ သုံးသပ်ခဲ့ပါသည်-

“အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်များသည်လည်း အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို ဥပဒေက အပ်နှင်းထားသော အာဏာကို သုံးစွဲ၍ သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ထုံးတို့နှင့်အညီ တရားမျှတစွာ စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်နိုင်ကြသည်။ အမှုအခြေအနေ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ကောင်းစွာ ကွင်းဆင်းစုံစမ်းလေ့လာနိုင်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ပို၍ပင် မြန်ဆန်မှန်ကန်စွာ ဆုံးဖြတ်နိုင်ကြသည်။ တရားမျှတမှုသည် တရားရုံးတွင်သာ တည်သည် မဟုတ်၊ တရားမျှတမှုသည် လူ၏ ခံယူချက်နှင့် အကျင့်သာ ဖြစ်၏။ ထိုအကျင့်နှင့် ခံယူချက်တို့ ရှိလျှင် ဥပဒေအာဏာအတွင်းက ဆောင်ရွက်ကြသော အုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်တို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်တို့သည်လည်း တရားမျှတမှု ရရှိမည်သာ ဖြစ်သည်။

ကျွန်ုပ်တို့၌ အုပ်ချုပ်မှု ကိစ္စတို့တွင် စာချွန်တော် ထုတ်၍ စွက်ဖက်ပြင်ဆင်ရန် အာဏာ မရှိ။ ယင်းအာဏာကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့အား အပ်နှင်းအပ်သည်လည်း မဟုတ်”

ယင်းသို့ သုံးသပ်မှုနှင့်အတူ အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်-

“မြေဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းသည် အဓိကအားဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စ ဖြစ်၏။ တရားစီရင်ရေး သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေး သဘောပါသောကိစ္စ အကျုံးဝင်သည် ဟုပင် မဆိုသာချေ။ အုပ်ချုပ်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်း မှုများအရ ဆောင်ရွက်ရသော ကိစ္စဖြစ်၏။ ဤကိစ္စမျိုးတွင် မကျေနပ်သူက အုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင် အဆင့်ဆင့်သို့ အယူခံတင်ခြင်း၊ ပြင်ဆင်ရန် လျှောက်ထားခြင်း ပြုနိုင်ရန် ဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းပေးထား၏။ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စသာ ဖြစ်၍ ဤရုံး၏ စာချွန်တော် အာဏာ စက်အောက်သို့ မရောက်”

လေ့လာရမည့် လေးစားဖွယ် စီရင်ထုံး တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

မြေပိုင်ခြင်းနှင့် အိမ်ပိုင်ခြင်း

‘မြေ’နှင့် စပ်လျဉ်းပါက ၁၉၇၃ ခုနှစ် စကားရပ်များ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရေး ဥပဒေတွင် ‘မရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း’ ဟူသည့် စကားရပ်ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်-

“မရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း ဆိုသော စကားရပ်တွင် မြေ၊ မြေမှ ဖြစ် ထွန်းလာသော အကျိုးခံစားခွင့်များ၊ မြေ၌ စိုက်ထူထားသော အရာဝတ္ထုများ အပြင် ယင်းအရာဝတ္ထုတို့တွင် အမြဲ တပ်ဆင်ထားသည့် အရာဝတ္ထုများလည်း ပါဝင်သည်”

ယင်းဖွင့်ဆိုချက်အရ မြေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ၊ အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန်စည်းမျဉ်းတို့မျှဖြင့်သာ စဉ်း စားတွေးခေါ်နေ၍ မရတော့ပါ။ မြေဂရန် ဟူသည် နိုင်ငံပိုင်မြေ ဖြစ်သည့် အစိုးရက စီမံချထားခွင့်ရှိသောမြေ (Land at the disposal of Government) ကို အသုံးပြုခွင့် (Right) ပေးထားခြင်း ဖြစ်သော်လည်း အသုံးပြုခွင့် ရသူက နေအိမ်အဆောက်အအုံ များ ဆောက်လုပ်လိုက်သည်အခါ မြေနှင့် အိမ်တို့၏ အရေးသည် တရားရုံးက စီရင် ဆုံးဖြတ်ရပါတော့သည်။ ဤတွင် မရွေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်း ဟူသည့် စကားရပ် အတွက် မြေနှင့် အိမ်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဦးဌေးအောင်နှင့် ဒေါ်တင်စိန်၊ ၁၉၉၇ မတစ ၃၇ စီရင်ထုံးတွင် အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်-

“စကားရပ်များ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရေး ဥပဒေက မရွေ့မပြောင်းနိုင် သောပစ္စည်း ဟူသည့် စကားရပ်ကိုသာ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အိမ် ဆိုလျှင် ထိုအိမ် တည်ရှိရာ မြေကိုလည်း ပါဝင်ရမည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ခြင်း မဟုတ်ပေ။ အိမ် ပိုင်သူသည် အိမ် တည်ရှိရာ မြေကိုပါ ပိုင်သည်ဟု ယူဆခြင်း မပြုနိုင်ပေ။ အိမ်ကို ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက ပိုင်ပြီး အိမ်တည်ရာ မြေကို အခြားတစ်ယောက်က ပိုင်ဆိုင်ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်”

ဤတွင် ‘မြေပေါ်တွင် တည်ရှိနေသော အဆောက်အအုံသည် မြေရှင်၏ ပစ္စည်း သာ ဖြစ်ရမည် (Quicquid plantatur solo, solo cedit)’ ဟူသော လက်တင်ဘာသာ ဖြင့် ဥပဒေဆိုရိုး ရှိသည်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ဗြိတိသျှကိုလိုနီအစိုးရ လက်ထက်တွင် ပင် အောက်မြန်မာပြည် စီရင်ထုံး ဖြစ်သော Maung Ya Gyaw v. Ma Ngwe 2 L.B.R 56 အမှု၌ မြေပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ထိုမြေပေါ်ရှိ ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်မှုကို ဥပဒေအရ ခွဲခြားနိုင်ကြောင်းဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း စီရင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်-

"Ownership of land, and ownership of property on the same land, are legally distinguishable."

အလားတူစွာ မြေပေါ်တွင် တည်ရှိနေသော အဆောက်အအုံသည် မြေရှင်၏ ပစ္စည်းသာ ဖြစ်ရမည် ဟူသည့် လက်တင်ဥပဒေသ ဆိုရိုးသည် မြန်မာ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ တို့နှင့် သက်ဆိုင်မှု မရှိကြောင်း လွတ်လပ်ရေး ရခါစကာလ **Nazir Khan and one v. Ma Ma Lay, 1948 B.L.R 353** စီရင်ထုံးတွင် အောက်ပါအတိုင်း ယတိ ပြတ် ဖော်ပြ သုံးသပ်ခဲ့ပါသည်-

"In England no doubt the owner of the land would be the owner of whatever is affixed to the soil on the principle of (Quicquid plantatur solo, solo cedit) but in India and Burma this principle does not apply."

ထိုမှသည် ဦးဖန် ပါ ၁ နှင့် ဒေါ်မြိုင် ပါ ၂၊ ၁၉၄၉ မတစ ၂၀၈ စီရင်ထုံးတွင် မြေပေါ်တွင် တည်ရှိသော အဆောက်အအုံသည် မြေရှင်၏ ပစ္စည်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ကောက်ယူရမည် ဆိုသော ဥပဒေဆိုရိုးသည် မြန်မာပြည်၊ အိန္ဒိယပြည်တို့အတွက် အပြည့်အဝ အာဏာသက်ရောက်သည်ဟု မဆိုသာပေ ဟူ၍ စကားလုံး အနည်းငယ် ပြောင်းကာ အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်-

"That the maxim Quicquid plantatur solo, solo cedit, i.e., things attached to the soil become part of the soil, dose not form the absolute rule of law in India and Burma."

သို့သော်လည်း ဒေါ်လှခင် ပါ ၂ နှင့် မသိန်းတင်၊ ၁၉၆၇ မတစ (ရုံးချုပ်) ၂၄ စီရင်ထုံးတွင်မူ အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်-

“မြေပေါ်တွင် တည်ရှိသော အဆောက်အအုံသည် မြေရှင်၏ ပစ္စည်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ကောက်ယူရမည် (Quicquid plantatur solo solo cedit) ဆို သော ဥပဒေ ဆိုရိုးသည် မြန်မာပြည်နှင့် လုံးဝ မသက်ဆိုင်ဟု မဆိုသာပေ။ အမှုကိုလိုက်၍ အကြောင်းခြင်းရာပေါ် မူတည်လျက် ထိုဥပဒေဆိုရိုးသည် အကျိုး ဝင် မဝင် ဆိုခြင်းကို ဆုံးဖြတ်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုဆိုရိုး၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ လူ တစ်ဦးသည် မိမိပိုင်မြေ မဟုတ်ဘဲ သူတစ်ပါး၏ မြေပေါ်တွင် ငွေကြေး အကုန် အကျခံ၍ အိမ်ဆောက်မည် မဟုတ် ဆိုသော အခြေခံသဘောတရားပင် ဖြစ် သည်။ သို့ဖြစ်ရာ သူတစ်ပါး၏ မြေပေါ်တွင် ဆောက်လုပ်ထားသော အိမ်သည်

မိမိ၏အိမ် ဖြစ်သည်ဟု တစ်ဦးတစ်ယောက်က စွပ်စွဲလာလျှင် ထိုကဲ့သို့ စွပ်စွဲ လာသူက မိမိအိမ် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားအောင် သက်သေပြရန် တာဝန်ရှိ ပေသည်”

စီရင်ထုံးများကို တရားသေ မှတ်ယူလိုက်နာရန် မဟုတ်ဘဲ အမှုကိုလိုက်၍ အကြောင်းခြင်းရာပေါ် မူတည်လျက် စဉ်းစားသုံးသပ်ရန် ပြဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဂရန်

လက်တင် ဥပဒေဆိုရိုး တစ်ခုတည်းအပေါ်တွင်ပင် တရားရုံးများအနေနှင့် မြေနှင့် မြေပေါ်ရှိ အဆောက်အအုံ ပိုင်ဆိုင်မှုကို အခြေပြု၍ စီရင်ဆုံးဖြတ်နေသည် မှန်သော် လည်း မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းများအရ နိုင်ငံပိုင်မြေကို အသုံးပြုရန် အခွင့်အရေး (Right) ကို ပေးအပ်ချထားမှု (Dispose) ပြုလုပ်ပေးခြင်းသာ ဖြစ်ပါ သည်။ ပိုင်ဆိုင်သူအဆင့် (Owner Status) ကို ပေးအပ်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ လုပ်ပိုင်ခွင့် (Tenure) သာ ပေးအပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍လည်း ဦးပိုင် မှတ်ပုံတင် (မှတ်ပုံတင် ၁-က) Register of Holdings Register I-A တွင် Status နှင့် Tenure ကို ခွဲခြား ရေးသွင်း မှတ်သားခဲ့ကြရပါသည်။ အထူးသဖြင့် မြို့မြေများကို ပေးအပ်ချထားရာတွင် အပိုင်ပတ္တာ (Grant)၊ အငှားပတ္တာ (Lease)၊ လိုင်စင် (License) တို့အရ ပေးအပ် ချထားရာတွင် အပိုင်ပတ္တာနှင့် အငှားပတ္တာတို့ကို ယခုကာလတွင် ဂရန်ဟု လုံးပေါင်း ခေါ်ဆိုနေကြပါသည်။

ပတ္တာ ဟူသည့် စကားမှာ ဟင်ဒီဘာသာစကား Patta ကို မွေးစားယူ၍ သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်း သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်သို့ အစိုးရက ထုတ်ပေးသည့် မြေနှင့်ဆိုင်ရာ စာချုပ်စာတမ်းဟု အဓိပ္ပာယ် ရရှိပါသည်။ ယင်းကို အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုရာမှ ဗြိတိသျှအင်ပါယာတွင် ပါဝင်လာသော အာရှတောင်ပိုင်း နိုင်ငံများ တချို့တွင်ပါ သုံးစွဲခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လည်း ယင်းစကားရပ်ကို မွေးစားအသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ လူနေအိမ်ရာများအတွက် ထုတ် ပေးရာတွင် အငှားပတ္တာ (Lease) ကို ထုတ်ပေးသော်လည်း ဂရန် ဟူသည့် စကားရပ် ကိုသာ စွဲမြဲစွာ သုံးစွဲနေကြသဖြင့် မိမိအနေဖြင့် ဂရန်ဟုပင် ဖော်ပြရေးသားသွားပါ မည်။ သို့ရာတွင် ဂရန်သည် စာချုပ်စာတမ်း (Deed) သာ ဖြစ်ပြီး ပဋိညာဉ် (Con- tract) မဟုတ်သည်ကိုမူ သတိပြုကြရပါမည်။ မြေယာစီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်း၊ နည်းဥပဒေတို့ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်တွင် အပိုင်ပတ္တာ

(Grant)၊ အငှားပတ္တာ (Lease)၊ လိုင်စင် (License) တို့အတွက် စကားရပ် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်တို့ မပါရှိဘဲ ပေးအပ်ချထားမှု ရည်ရွယ်ချက်အလိုက် အသုံးပြုရန် မြေဂရန် ပုံစံ သတ်မှတ်ချက်များသာ ပါရှိခဲ့ပါသည်။

တရားရုံး၏ ဂရန် ဟူသည် ဖွင့်ဆိုချက်

မြေယာစီမံခန့်ခွဲရေး ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းတို့တွင် ဂရန် ဟူသည်အတွက် ဖွင့်ဆိုချက် မပါရှိသော်လည်း တရားရုံးအနေဖြင့် ရုံးတော်ရှေ့မှောက် ရောက်ရှိလာသည့် မှုခင်းအတွက် ဒေါ်ကြင်ယုံ (ခ) ဒေါ်နှင်းအောင် ပါ ၂ နှင့် ဒေါ်စိန်တင် ပါ ၂၊ ၁၉၉၉ မတစ ၉၁ စီရင်ထုံးတွင် အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါသည်-

“ဂရန်ချထားခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားရှိသည်။ အောက်မြန်မာပြည်ရှိ မြေများသည် အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်ပြီး အထက်မြန်မာပြည်ရှိ မြေများမှာ အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန်တော် စည်းမျဉ်းဥပဒေတွင် အကျုံးဝင်သည်။

အဆိုပါ ဥပဒေများအရ အစိုးရက ချထားပိုင်ခွင့် ရှိသည့် မြေများတွင် နေထိုင်ရန်အတွက်ဖြစ်စေ၊ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများအတွက်ဖြစ်စေ၊ အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်အသုံးပြုရန်အတွက်ဖြစ်စေ ဂရန်၊ အငှားဂရန်၊ လိုင်စင်များ ချထားပေးသည်။ မြို့မြေအဖြစ် အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်ပြီးသော မြို့များတွင် လူနေထိုင်ရန်နှင့် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ရန် အငှားသက်တမ်း အနှစ် ၃၀ ခွင့်ပြုပြီး အနှစ် ၃၀ ကုန်ဆုံးတိုင်း နောက်ထပ် အနှစ် ၃၀ စီနှင့် စုစုပေါင်း အနှစ် ၉၀ အတွက် လဲလှယ်ခွင့် ရှိသည့် မြေငှားစာချုပ်ကို ဂရန်ဟု ခေါ်ဆိုသည်”

အငှားပတ္တာ (Lease) နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အခွန်တော်အရာရှိအနေဖြင့် ဤသို့ မြို့မြေကို နှစ် ၉၀ အထိ သက်တမ်းတိုး လဲလှယ်ခွင့်ရှိသည့်ဂရန် (Lease of Town Lands with the Power of Renewal up to Ninety Years) သာမက စဉ်ဆက်မပြတ် သက်တမ်းတိုး လဲလှယ်ခွင့်ရ ဂရန် (Lease of Town Lands with power of renewal in perpetuity)၊ သက်တမ်းတိုး လဲလှယ်ခွင့် မရရှိသည့် ကာလတိုဂရန် (Lease for Short Term without Power of Renewal) တို့ကို ပေးအပ်ချထားနိုင်သည့် အပေါ် တရားရုံးချုပ်၏ ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ချက်တွင် မပါဝင်နေခြင်းမှာ အောက်ပါ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်ရန်ဟု သုံးသပ် ထင်မြင်မိပါသည်-

“ယခုအမှုတွင် အချင်းဖြစ် မြေကို တရားရှုံးက ဂရန် ရရှိနေစဉ်တွင်သာ တရားနိုင်က ဒီကရီကို အတည်မပြုနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တရားရှုံး ရရှိထားသည့် ဂရန်ကို ပယ်ဖျက်လိုက်လျှင်ဖြစ်စေ၊ တရားနိုင်က ဂရန် ပြန်လည် ရရှိခဲ့လျှင်ဖြစ်စေ တရားနိုင် ရရှိထားသည့် ဒီကရီကို အတည်ပြုနိုင်မည် ဖြစ် သည်။ ထို့ကြောင့် တရားနိုင် ရရှိထားသည့် ဒီကရီသည် အဟောသိကံ ဖြစ်သွား သည်ဟု မဆိုနိုင်။ ဆက်လက် တည်ရှိနေမည်သာ ဖြစ်သည်”

ဒေါ်ကြင်ယုံ (ခ) ဒေါ်နှင်းအောင်ပါ ၂ နှင့် ဒေါ်စိန်တင် ပါ ၂၊ ၁၉၉၉ မတစ ၉၁ အမှုတွင် ဒေါ်စိန်တင်တို့၏ မိဘများမှာ ဦးဘိုးအောင်နှင့် ဒေါ်သက်ရှည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဦးဘိုးအောင် ကွယ်လွန်သည့်အခါ ဒေါ်သက်ရှည်သည် ဦးကြင်စိန်နှင့် ထပ်မံ အိမ်ထောင်ပြုသော်လည်း သားသမီး မထွန်းကားခဲ့ပါ။ မြေမှာ ဦးကြင်စိန်၏ အမည်ဖြင့် ဂရန် ရရှိထားပါသည်။ ဦးကြင်စိန် ကွယ်လွန်သည့်အခါ ဒေါ်ကြင်ယုံ (ခ) ဒေါ်နှင်းအောင်က ဦးကြင်စိန်၏ တစ်ဦးတည်းသော အမွေစားအမွေခံ သမီး ဖြစ်ပြီး ဦးကြင်စိန် ကျန်ရစ်သည့် ပစ္စည်းများကို အမွေဆက်ခံ ပိုင်ဆိုင်ကြောင်း ကြေညာစာချုပ် ချုပ်ဆို တင်ပြ၍ ဦးကြင်စိန် အမည်ဖြင့် ထုတ်ပေးထားသည့် ဂရန် ကို ဒေါ်ကြင်ယုံ (ခ) ဒေါ်နှင်းအောင် အမည်သို့ ပြောင်းလဲ ထုတ်ယူခဲ့ပါသည်။ ထို့ အတွက် ဒေါ်စိန်တင်တို့က ဒေါ်ကြင်ယုံ (ခ) ဒေါ်နှင်းအောင်နှင့် ဦးလှမြင့်တို့အပေါ် ဦးကြင်စိန် ကျန်ရစ်သည့် အချင်းဖြစ်မြေကွက်နှင့် ယင်းမြေကွက်များပေါ်ရှိ အဆောက် အအုံများ အားလုံးကို ပိုင်ဆိုင်ကြောင်း မြွက်ဟကြေညာပေးရန်နှင့် လက်ရောက်ရလို့မူ ကို တိုင်းတရားရုံးတွင် စွဲဆိုရာ ပလပ်ခံခဲ့ရပါသည်။ ဗဟိုတရားရုံးသို့ အယူခံဝင်ရာ ဗဟိုတရားရုံးက တိုင်းတရားရုံး၏ စီရင်ချက်နှင့် ဒီကရီကို ပယ်ဖျက်၍ ဒေါ်စိန်တင်တို့ စွဲဆိုသည့်အတိုင်း အနိုင်ဒီကရီ ချမှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဒေါ်စိန်တင်တို့က ၎င်းတို့ ရရှိသည့် အနိုင်ဒီကရီကို တိုင်းတရားရုံးတွင် တရားမ ဇာရိမူ ဖွင့်ရာ တိုင်းတရားရုံးက အပ်ဝရမ်း ထုတ်ဆင့်ရန် အမိန့်ချလေသည်။ ယင်းအမိန့်ကို ဒေါ်ကြင်ယုံတို့က တရားရုံးချုပ် တရားမ အထွေထွေအယူခံအမှုအဖြစ် အယူခံဝင်သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ ထို အခါ ဒေါ်ကြင်ယုံတို့က တရားရုံးချုပ်၏ အမိန့်ကို ပြန်လည် စစ်ဆေးပေးရန် တရားမ အထွေထွေလျှောက်လွှာ (အထူး) အမှုကို လျှောက်ထားသည့်အခါ တရားရုံးချုပ် အထူးခုံရုံးက အောက်ပါ ပြဿနာကို စိစစ်ကြားနာရန် အထူးအယူခံဝင်ခွင့် ပြုခဲ့ ပါသည်-

“တရားရုံး ဒေါ်ကြင်ယုံ (ခ) ဒေါ်နှင်းအောင် အမည်ပြောင်းလဲ၍ ဂရန် အမည်ပေါက်နေသော မြေပေါ်မှ တရားရုံးအား ဖယ်ရှားခြင်းဖြင့် ဒီကရီ အတည် ပြု ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း ရှိ မရှိ”

အထက်ပါ ပြဿနာအတွက် ကြားနာချက်များ ပြုလုပ်ပြီးနောက် အောက်ပါ အတိုင်း ဖြေဆိုလိုက်ပါသည်-

“(၁) တရားရုံး ဒေါ်ကြင်ယုံ (ခ) ဒေါ်နှင်းအောင် အမည်ပြောင်းလဲ၍ ဂရန် အမည်ပေါက်နေသော မြေပေါ်မှ တရားရုံးအား ဖယ်ရှားရန် ဒီကရီကို ဆိုင်းငံ့ထားရန် လိုကြောင်း၊

(၂) တရားရုံး၏ ဒီကရီကို အတည်ပြုဆောင်ရွက်ရာတွင် တရားရုံး အမည် ပေါက် ဂရန်မြေမှ တရားရုံးအား ဖယ်ရှားစေခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာမှ တရားရုံးအား ထုတ်ပေးထားသည့် ဂရန်နှင့် ပတ်သက်သော အခွင့် အလမ်းနှင့် ဆန့်ကျင်ရာ ရောက်ကြောင်း၊

(၃) တရားရုံး အမည်ဖြင့် ဂရန် ရရှိထားခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ တရားရုံး၏ ဒီကရီကို အတည် မပြုနိုင်သေးသော်လည်း တရားရုံး၏ ဒီကရီသည် အဟောသိကံ မဖြစ်ကြောင်း၊

(၄) ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုး ပေါ်ပေါက်လျှင် တရားရုံးက ဇာရီအတည် ပြုခြင်းကို ဆိုင်းငံ့ထားပြီးနောက် အချင်းဖြစ်မြေကို တရားနိုင် ပိုင်ဆိုင်သည် ဟု တရားရုံးက စီရင်ဆုံးဖြတ်ထားကြောင်း၊ တရားရုံးက အချင်းဖြစ်မြေကို ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု တင်ပြ၍ ဂရန်လျှောက်ထားခြင်းမှာ မှန်ကန်မှု မရှိကြောင်း တို့ကို ဖော်ပြ၍ တရားရုံးအား ဂရန်ထုတ်ပေးထားခြင်းကို ပယ်ဖျက်ပေးရန် အုပ်ချုပ်မှုအာဏာပိုင်အဆင့်ဆင့်ထံသို့ အယူခံဝင်ခြင်း၊ ပြင်ဆင်မှု လျှောက် ထားခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရန် တရားနိုင်အား ညွှန်ကြားသင့်ကြောင်း၊ သက်ဆိုင် ရာမှ တရားရုံးအား ထုတ်ပေးထားသည့် ဂရန်ကို ပယ်ဖျက်လိုက်သည့်အခါ တရားရုံးက ဒီကရီကို ဆက်လက် အတည်ပြုသင့်ကြောင်း”

ဤသို့သော အမှုဖြစ်ရပ်ကို အခြေပြု၍ စီရင်ထုံးတွင် ဂရန်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုဖော်ပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ အဆိုပါ စီရင်ထုံးအတွက် ရှေ့နေချုပ်ရုံးမှ ဥပဒေအရာရှိကို ရုံးသဟာယအဖြစ်ပင် လိုက်ပါဆောင်ရွက်စေရပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုံးသပ် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် စီရင်ထုံး တစ်ခုအဖြစ် တွေ့ရပါသည်။

မြေကို စီမံခန့်ခွဲခွင့်

တည်ဆဲဥပဒေအရ အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲခွင့် ရှိသော မြေ (Land at the disposal of Government) ကိုသာ မြေဂရန် ထုတ်ပေးရပါသည်။ ယင်းစကားရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄ ၌ နိုင်ငံပိုင်မြေ ဟူသည်နှင့် အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသောမြေ ဟူသည့် စကားရပ်များကို အောက်ပါ အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်-

“(၁) နိုင်ငံပိုင်မြေ ဆိုသည်မှာ အစိုးရကဖြစ်စေ၊ အစိုးရ၏ ကိုယ်စားဖြစ်စေ အခွန်လွတ် အပိုင်ပေးအပ်ခြင်း မရှိသည့်၊ ယင်းသို့ ပေးအပ်ကြောင်း အသိ အမှတ်မပြုသည့် သို့မဟုတ် ဆက်လက်ပေးအပ်ခြင်း မရှိသည့် မြေများကို ဆိုလိုသည်။

(၂) အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသောမြေ ဆိုသည်မှာ-

(က) မည်သူမျှ လက်ဝယ်ထားပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေး မရရှိသေးသောမြေ၊

(ခ) အစိုးရကဖြစ်စေ၊ အစိုးရ၏ ကိုယ်စားဖြစ်စေ အပိုင် သို့မဟုတ် အငှား ပေးအပ်ချထားခြင်းမှ ပေါ်ပေါက်သော အခွင့်အရေး တစ်စုံ တစ်ရာကို မည်သူမျှ ရရှိထားခြင်း မရှိသေးသော မြေတို့ကို ဆို လိုသည်”

အလားတူစွာ အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်း၏ ပုဒ်မ ၂၃ တွင် နိုင်ငံတော်ပိုင်မြေ ဟူသည်ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်-

“၂၃။ ဤစည်းမျဉ်း၏ အောက်တွင် ဖော်ပြပါ ပုဒ်မများတွင် ‘နိုင်ငံတော်ပိုင် မြေ’ ဆိုသည်မှာ အစိုးရက ပိုင်သည့် သို့မဟုတ် အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲခွင့် ရှိသည့် မြေကို ဆိုပြီး ယင်းတွင် အောက်ဖော်ပြပါ မြေများလည်း ပါ ဝင်သည်-

(က) ဘုရင့်မြေဟု ယခင်က သတ်မှတ်သည့်မြေ၊

(ခ) ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် စည်းကမ်းချက်များ ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ရထိုက်သည့် အခွင့်အရေးအရဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ရာထူး အလျောက် လစာနှင့် စရိတ်အရဖြစ်စေ လက်ဝယ်ထားရှိသည့်မြေ၊

(ဂ) မြစ်ချောင်းများအတွင်းရှိ ကျွန်းများနှင့် သောင်များ၊

(ဃ) မြေရိုင်းနှင့် သစ်တောကြိုးဝိုင်းများအတွင်းရှိ မြေနှင့်

(င) ၁၈၈၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၃ ရက်နေ့မှစ၍ နှစ်နှစ်အတွင်း မြေယာ ပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် တောင်းခံခြင်း မရှိသည့် လယ်ယာ လုပ်ကိုင်ပြီးမှ စွန့်ပစ်သည့် မြေများ။”

ဤတွင် နိုင်ငံပိုင်မြေများအနက် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်သို့ မြေဂရန် ထုတ်ပေးလိုက်ပါက ထိုမြေဂရန် သက်တမ်းအတွင်း အဆိုပါ မြေကို အခြားသူတစ်ဦးအား ဂရန် ထုတ်ပေးခွင့် မရှိတော့ပါ။ မည်သူ့ကိုမျှ ဂရန် ထုတ်ပေးထားခြင်း မရှိသည့် မြေကိုသာ ဂရန် ထုတ်ပေးနိုင်သဖြင့် အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲခွင့် ရှိသော မြေဟု ဆိုပါသည်။ အလားတူစွာ မြေဂရန် လျှောက်ထားရယူခြင်း မရှိဘဲ မြေတစ်ကွက်ကို လက်ဝယ် ထားရှိနေသူနှင့် ထိုမြေကို မြေဂရန် လျှောက်ထားရရှိသွားသည့် အခြားသူ ယှဉ်လာပါက မည်သို့ ရှိမည် စဉ်းစားရန် လိုအပ်လာပါသည်။ ယင်းအတွက် ဦးကျော်မြင့် ပါ ၂ နှင့် ဦးလှငွေပါ ၂၊ ၁၉၉၅ မတစ ၁ စီရင်ထုံးက ဖြေကြားပေးထားပါသည်။

အမှုတွင် မူလက ဦးကျော်မြင့် အမည်ဖြင့် မြေဂရန် ရရှိခဲ့ပြီးနောက် ဦးလှငွေ တို့ကို မြေတွင် အခမဲ့ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် နေထိုင်ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် နောက်ပိုင်း ၌ ဦးလှငွေ၏ဇနီး ဒေါ်ခင်တင့် အမည်ဖြင့် ထိုမြေကို ဂရန် ရရှိသွားခဲ့ပါသည်။ ယင်းမြေ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ဦးမျိုးမြင့်က ဝယ်ယူပြီး မိမိအမည်ပေါက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါ ဦးကျော်မြင့်တို့ဘက်မှ အခမဲ့ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် နေထိုင်သူကို နှင်လိုမှု စွဲဆိုခဲ့ရာ တိုင်းတရားရုံးက စွဲခွင့် မရှိကြောင်း စီရင်မှုကို အယူခံတက်ရာမှ အမှု စတင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအမှုတွင် တရားရုံးချုပ်အနေဖြင့် ဂရန်ချပေးလိုက်သည် နှင့် တစ်ပြိုင်နက် စီမံခန့်ခွဲခွင့် ပြောင်းလဲမှု ရှိ မရှိ ဟူသည့် အချက်ကို အခြေပြု၍ အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ကာ နှင်ထုတ်ခွင့် မရှိတော့ကြောင်း စီရင် ထုံးဖွဲ့ခဲ့ပါသည်။

“ထိုသို့ အခမဲ့ နေထိုင်ခွင့်ပြုသူ အယူခံ တရားလိုသည် မိမိက နေထိုင်ခွင့် ပေးထားသော အယူခံ တရားပြိုင်များအား ခွင့်ပြုချက်ကို ရုပ်သိမ်း၍ နှင်ထုတ်ခွင့် ရှိသည် ဆိုသည်မှာ မှန်သည်။ သို့ရာတွင် ဤအမှု တရားမစွဲဆိုမီကပင် အယူခံ တရားပြိုင် (၁) ဦးလှငွေ၏ဇနီး ဒေါ်ခင်တင့် အမည်ဖြင့် ဂရန်ချထားလိုက်သည် နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အချင်းဖြစ် မြေကို စီမံခန့်ခွဲခွင့်မှာ ပြောင်းလဲသွားသည်။ ထိုအချိန် ထိုကာလမှစ၍ အယူခံ တရားလိုတို့၏ ခွင့်ပြုချက်အရ နေထိုင်ခဲ့ကြသော အယူခံ တရားပြိုင်တို့သည် အစိုးရထံမှ မြေငှားအခွင့်အရေးများအရ နေထိုင်ကြသူများအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားပြီဟု ဆိုရပေမည်”

အများပြည်သူတို့ လွန်စွာသတိပြုဖွယ်ရာမှစ၍ ဖြစ်ရပ် တစ်ခုဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

ဦးကျော်မြင့် ပါ ၂ နှင့် ဦးလှငွေပါ ၂၊ ၁၉၉၅ မတစ ၁ စီရင်ထုံးနှင့် ဆက်နွယ်၍ လေ့လာတွေ့ရှိသည့် စီရင်ထုံး တစ်ခုမှာ မောင်ကြွယ် ပါ ၃ နှင့် မအရှာဘီ၊ ၁၉၅၈ မတစ ၃၂၃ ပင် ဖြစ်ပါသည်။ အမှုမှာ မအရှာဘီသည် မြို့မြေတစ်ကွက်ကို လိုင်စင်ရရှိခဲ့ပြီးနောက် မောင်ကြွယ်ပါ ၃ ဦးကို အခမဲ့ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် နေထိုင်ခွင့် ပြုခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် မအရှာဘီက မောင်ကြွယ်တို့ကို နှင်လိုမှု စွဲဆိုသည့်အပေါ် တရားရုံးတို့က ဒီကရီချပေးသည့်အပေါ် မောင်ကြွယ်တို့ဘက်မှ အယူခံတက်လာသည့် အမှုဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအမှုတွင် မောင်ကြွယ်တို့က မြေသည် နိုင်ငံပိုင်မြေ (State land) ဖြစ်သည့်အတွက် တရားမ တရားရုံးအနေဖြင့် စီရင်ပိုင်ခွင့် မရှိကြောင်း ချေပကြပါသည်။ သို့ရာတွင် တရားရုံးချုပ်အနေဖြင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံပိုင်မြေ (State land) ဟု ဆိုသည့်အတွက် Arjan Singh v. Kishen Singh, 1938 R.L.R 569 အမှုတွင် အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်း၏ ပုဒ်မ ၂၅ သည် နိုင်ငံတော်မှ အရာရှိများကို လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းထားခြင်း ဖြစ်ပြီး အချို့သော အခြေအနေများ (အခွန်မပေးဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ကော်လိထွော် အရာရှိထံမှ ခွင့်ပြုချက် မရဘဲ ဝင်ရောက်နေထိုင်ခြင်း) တို့ကို နှင်ထုတ်ဖယ်ရှားခြင်း ပြုရန် လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းထားခြင်း ဖြစ်ပြီး ယင်းအခြေအနေများမှအပ နိုင်ငံပိုင်မြေကို ဝင်ရောက်နေထိုင်သူများကို နှင်ထုတ်ဖယ်ရှားခြင်း မပြုနိုင်ကြောင်း၊ အဆိုပါ အရာရှိများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် မြေကို အငှားချထားခြင်း ခံရသူအပေါ် သက်ရောက်မှု မရှိဘဲ စည်းမျဉ်း၏ ပုဒ်မ ၅၃ (၁) အရ တရားမ တရားရုံးများသည် ယင်းလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးခြင်းမပြုရန် တားမြစ်ထားကြောင်း၊ အစိုးရက အငှားချထားပေးခြင်း ခံရသူ လက်ဝယ်ရှိနေသည့် မြေမှ ဖြစ်ပါက နှင်ထုတ်ဖယ်ရှားရေးကို စီရင်ပိုင်ခွင့် ရှိကြောင်း အောက်ပါအတိုင်း သုံးသပ်ချက်ကို အထူးအလေးထား စဉ်းစားခဲ့ပါသည်-

"S. 25 of the Upper Burma Land and Revenue Regulation confer certain powers on the officers of the State and provides that occupiers of the State Land may not be ejected from such land save in certain circumstances (non-payment of revenue or occupation without permission from Collector) and by officers so empowered to act in those circumstances. The powers of these

officers do not devolve on a lessee of State land, and s. 53 (1) of the Regulation debar a civil Court from exercising these powers.

A civil Court would have jurisdiction if the person sought to be ejected was put into possession of the land by the lessee from Government."

ထို့နောက် ဤအမှုတွင် အဆိုပါမြေကို အယူခံတရားပြိုင်အနေဖြင့် ကော်လိတွော် အရာရှိထံမှ လိုင်စင် ရရှိကာ မြေအသုံးပြုခွင့် ရရှိထားသူ ဖြစ်သည်။ အယူခံ တရားလို များအနေဖြင့် ယင်းမြေအတွက် ဆိုင်ရေးဆိုင်ခွင့် လုံးဝ မရှိပါ။ သို့ဖြစ်၍ အယူခံ တရားပြိုင်က တရားစွဲဆိုခြင်းအတွက် ပိတ်ပင်ချက် မရှိ။ နိုင်ငံပိုင်မြေပေါ်တွင် နေထိုင် အသုံးပြုခွင့် ရသူက အခွင့် မရှိဘဲ မြေပေါ် နေထိုင်သူကို တရားရုံးတွင် ဖယ်ရှား ထွက်ခွာပေးစေလိုမှု စွဲဆိုနိုင်သည် ဖြစ်သဖြင့် အယူခံ တရားပြိုင်အနေနှင့် လိုင်စင် ရရှိထားသည့် နိုင်ငံပိုင်မြေမှ အယူခံ တရားလိုများကို ဖယ်ရှားထွက်ခွာပေးရန် ချမှတ် သည့် မြို့နယ်တရားရုံး၏ ဒီကရီကို အတည်ပြုသည့် ခရိုင်တရားရုံး၏ အမိန့်အပေါ် နိုင်ငံပိုင်မြေ ဖြစ်၍ တရားမ တရားရုံးက စီရင်ပိုင်ခွင့် မရှိကြောင်း အကြောင်းပြချက် ဖြင့် အယူခံတက်သည့် အမှုတွင် မြို့နယ်တရားရုံးက ဤအမှုကို စီရင်ပိုင်ခွင့် ရှိကြောင်း အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်-

"Where in an appeal from the order of District Court confirming the degree of the Township Court directing the ejectment of the appellants from a plot of State land for which the respondent had obtained a licence, it was contended that the land in suit being State land the Civil Courts has no jurisdiction to entertain the suit.

Held: That the Township Court was competent to entertain the suit."

ဦးကျော်မြင့် ပါ ၂ နှင့် ဦးလှငွေပါ ၂၊ ၁၉၉၅ မတစ ၁ စီရင်ထုံးတွင် ဝရန် မရှိသူက ယခင်က ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ထားခဲ့သူအနေဖြင့် ဝရန်အမည်ပေါက် ရရှိသွားပါ က နှင်လိုမှု မစွဲဆိုနိုင်ခြင်းကို ပြဆိုထားပြီး မောင်ကြွယ် ပါ ၃ နှင့် မအရှာဘီ၊ ၁၉၅၈ မတစ ၃၂၃ စီရင်ထုံးတွင်မူ နိုင်ငံပိုင်မြေပင် ဖြစ်သော်လည်း တစ်ဦး

တစ်ယောက်က လိုင်စင် ရရှိနေသည် ဖြစ်၍ ယင်းအနေဖြင့် နှင်လိုမှု စွဲဆိုခွင့် ရှိကြောင်း ပြဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စီရင်ထုံး နှစ်ခုကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသင့်ပါသည်။

သက်တမ်းကုန် ဂရန်နှင့် အမွေမှု

တရားရုံးများက တရားစီရင်ရာတွင် ဂရန်မြေကို အမွေဆက်ခံခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြဿနာသည် အများစု ဖြစ်သည့်အလျောက် ယင်းအပိုင်းအတွက် ဆက်လက်တင်ပြပါမည်။ တရားရုံးအပိုင်း မတင်ပြမီ ဆက်စပ်လေ့လာနိုင်ရန် မြေတစ်ရပ်ကို အစိုးရ၏ ကိုယ်စား ကော်လိတွော်အရာရှိ ဖြစ်သူက ပေးအပ်ချထားမှုကို အနည်းငယ် တင်ပြပါမည်။ မြေတစ်ရပ်ကို နေထိုင်အသုံးပြုရန် လျှောက်ထားလာပါက ကော်လိတွော်အရာရှိသည် အောက်ပါနည်းလမ်း ၄ ရပ်ဖြင့် ပေးအပ်ချထားနိုင်ပါသည်-

- (က) စဉ်ဆက်မပြတ် သက်တမ်းတိုးပိုင်ခွင့် ရရှိသည့် မြို့မြေ အငှားဂရန်
Lease of Town Lands with power of renewal in perpetuity
- (ခ) နှစ်ပေါင်း ကိုးဆယ်အထိ သက်တမ်းတိုးပိုင်ခွင့်ရှိသည့် မြို့မြေ အငှားဂရန်
Lease of Town Land with the Power of Renewal up to Ninety Years
- (ဂ) အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေအရ သက်တမ်းတိုးပိုင်ခွင့် မရှိသော ကာလတိုအတွက် မြေငှားဂရန်
Lease for Short Term without Power of Renewal under the Lower Burma Town and Village Lands Act
- (ဃ) လိုင်စင်
License

စဉ်ဆက်မပြတ် သက်တမ်းတိုးခွင့်ရှိသော ဂရန်နှင့် နှစ်ကိုးဆယ်အထိ သက်တမ်းတိုးခွင့်ရှိသော ဂရန်တို့ကို ထုတ်ပေးရာတွင် တစ်ကြိမ်လျှင် နှစ်ပေါင်း ၃၀ အထိသာ ထုတ်ပေးပါသည်။ ဂရန်သက်တမ်း မကုန်ဆုံးမီ ပြက္ခဒိန်သုံးလ ကြိုတင်၍ လျှောက်ထားရမည် ဖြစ်ပြီး မြေခွန်ပြေကျေခြင်း၊ ဂရန်စည်းကမ်း ဖောက်ဖျက်မှု မရှိခြင်းတို့အရ ထပ်မံ၍ နှစ် ၃၀ အတွက် ပေးအပ်ချထားပါသည်။ ယင်းသို့ သက်တမ်းတိုးရန် လျှောက်ထား ရရှိမှု မရှိပါက စဉ်ဆက်မပြတ် သို့မဟုတ် နှစ်ကိုးဆယ် ဂရန်ဟု ဆိုသော်လည်း ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးပြီး အငှားချထားမှု ပျက်ပြားသွားပါသည်။ သက်တမ်းတိုးခွင့် မရှိသော ဂရန်မှာ ၁၀ နှစ်အထိသာ ပေးအပ်ပြီး ဆက်လက် အငှားချထားမှု

ရယူလိုပါက ထပ်မံ၍ အသစ် လျှောက်ထားရမည် ဖြစ်ပါသည်။ လိုင်စင်မှာမူ ၃ နှစ် အထိသာ ပေးအပ်ချထားပါသည်။ မြေဂရန်တစ်ခု ပေးအပ်ချထားခြင်း ခံရသည့်အခါ အမည်ပေါက်သည် အငှားပေးအပ်ချထားခြင်း ခံရသူ Lessee ဖြစ်သည် မှန်သော် လည်း မြေဂရန်တွင် လေ့လာပါက အငှားရသူ ဆိုသည့် စကားရပ်တွင် ဦး ..... နှင့်တကွ ၎င်း၏ အမွေစားအမွေခံ၊ အမွေအုပ်၊ အမွေထိန်း၊ ကိုယ်စားလှယ် သို့မဟုတ် လွှဲအပ်ခံရသူတို့ကိုပါ ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ယူရမည် ဟူသည့် အောက်ပါစာသားဖြင့် ဂရန်ကို ထုတ်ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်-

"The lessee which expression shall be taken to mean and include the said ----- his heirs executors administrators representatives and assigns when the context requires another and different meaning."

ယင်းစကားရပ်အရ မြေဂရန် ရရှိသူ ကွယ်လွန်သော် အမွေခံများအကြား တရားမ မှုခင်းများ ပေါ်ပေါက်လာရတော့သည်။

ဤတွင် မူလမြေဂရန်ကို မူလအမွေရှင် အမည်ဖြင့်သာ ဆက်လက်တည်ရှိနေပါက ယင်းကွယ်လွန်သည့်အခါ ယင်း၏ အမွေခံများက ယင်းမြေကို အမွေဆိုင်အဖြစ် ဆက်ခံအသုံးပြုခွင့် ရှိကြမည် ဖြစ်သော်လည်း ယင်းမြေဂရန် အမည်ပေါက်သူ၏ အမည်မှ အခြားသူ အမည်ပေါက်သို့ အကြောင်းအချက် တစ်ရပ်ရပ်အရ ပြောင်းလဲ သွားသည် ရှိသော် 'အငှားရသူ' ဟူသည့် အမည် ပြောင်းလဲသွားသည် ဖြစ်၍ မူလ အမည်ပေါက်၏ အမွေခံများသည် အမွေဆိုင် ဖြစ်လာနိုင်တော့ဘဲ အမည်ပေါက် အသစ်၏ အမည်ခံများသာ အမွေဆိုင် ဖြစ်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤကိစ္စရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ ဦးမျိုးမင်းသိန်းနှင့် ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့် ပါ ၆၊ ၂၀၁၃ မတစ ၈၇ စီရင်ထုံးတွင် တွေ့ရပါသည်။ အမှုတွင် မူလက ဖခင် ဦးမြတ်စံ အမည်ဖြင့် ဂရန် ရရှိခဲ့သော်လည်း ဦးမြတ်စံ မကွယ်လွန်မီကပင် သမီးဖြစ်သူ ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့် အမည်သို့ ပြောင်းလဲကာ ဂရန် ရရှိခဲ့ပါသည်။ ဦးမြတ်စံ ကွယ်လွန် ပြီးနောက် သားတစ်ဦး ဖြစ်သူ ဦးခင်မောင်ရင်သည် ကွယ်လွန်နေသည် ဖြစ်၍ ဦး ခင်မောင်ရင်၏သား ဦးမျိုးမင်းသိန်းက အမွေပုံ စီမံခန့်ခွဲပေးစေလိုမှု စွဲဆိုခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် တရားမမှု စွဲဆိုချိန်တွင် ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးနေပြီး သက်တမ်းတိုး လျှောက်ထားရရှိခြင်းလည်း မရှိခဲ့ပါ။ သို့ဖြစ်၍ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်က အောက်ပါအတိုင်း စီရင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်-

“ထို့ပြင် ၁၂-၇-၁၉၇၅ နေ့မှ စတင်၍ ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့် ရရှိခဲ့သည့် ဂရန် သက်တမ်းသည်လည်း ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ကုန်ဆုံးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဂရန်သက်တမ်း ကုန်သည်နှင့် နောက်ထပ် ဂရန် ထုတ်ပေးခြင်း မရှိပါက ဂရန်မြေမှာ အစိုးရမြေ အဖြစ် ပြန်လည် ရောက်ရှိသွားပြီ ဖြစ်သည်”

ဦးမျိုးမင်းသိန်းနှင့် ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့် ပါ ၆ စီရင်ထုံးသည် မြေဂရန် သက်တမ်းကုန် ဆုံးနေသည့်အတွက် အမွေပုံပစ္စည်းအဖြစ် ထည့်သွင်းရန် သင့် မသင့် သုံးသပ်ရာတွင် အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်း၏ ပုဒ်မ ၂၅၊ ပုဒ်မခွဲ (က) တွင် အစိုးရကဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် အစိုးရ၏ ကိုယ်စားဖြစ်စေ ဂရန်ပေးအပ်ချထားခြင်းမှ ပေါ်ပေါက်သည်။ သို့မဟုတ် ဆက်လက် တည်ရှိသည် မဟုတ်ပါက နိုင်ငံပိုင်မြေကို ဝင်ရောက်အသုံးပြုသူများသည် ထိုမြေအပေါ် ဝင်ရောက်အသုံးပြုမှုအတွက် အမွေ ဆက်ခံပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းပိုင်ခွင့်ကို အစိုးရနှင့် ဆန့်ကျင်၍ ရပိုင်ခွင့် မရှိစေရ ဟူသည့် အောက်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို အလေးထား စဉ်းစားခဲ့ပါသည်-

"25. (a) an occupier of State land can have no heritable or transferable right of use or occupancy therein, nor can any rights adverse to the Government exist in such land unless they have been created or continued by a grant made by or on behalf of the Government;"

ယခုစီရင်ထုံးသည် အထက်မြန်မာပြည်တွင် ပေါ်ပေါက်သည့် မှုခင်း ဖြစ်သဖြင့် အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်းအရ သုံးသပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အောက် မြန်မာပြည်တွင် ဖြစ်ပါက အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၇ ပါ မြို့နှင့် ကျေးရွာများရှိ မြေတစ်စုံတစ်ရာတွင် မည်သူမဆို အစိုးရကဖြစ်စေ၊ အစိုးရကိုယ်စားဖြစ်စေ အပိုင် သို့မဟုတ် အငှားချထားမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော အခွင့် အရေး၊ ကာလစည်းကမ်းသတ် အက်ဥပဒေအရ အစိုးရနှင့် ဆန့်ကျင်ရရှိနိုင်သော အခွင့်အရေး၊ ဆက်လက် ဖော်ပြထားသော ပုဒ်မတွင်ဖြစ်စေ၊ ပုဒ်မ ၉ တွင်ဖြစ်စေ၊ ပုဒ်မ ၁၀ တွင်ဖြစ်စေ ဖော်ပြပါရှိသည့် နည်းလမ်းများအနက်မှ နည်းလမ်းတစ်ခုခုအရ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အခွင့်အရေး (လက်ဝယ် ထားပိုင်ခွင့်)၊ ဤပုဒ်မ အပိုဒ်ခွဲ (က)၊ (ခ)၊ (ဂ) တို့တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် အခွင့်အရေးများအနက်မှ တရားဥပဒေနှင့်အညီ ရယူ ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည့် အခွင့်အရေးတို့မှအပ အစိုးရနှင့် ဆန့်ကျင်၍ အခြား မည်သည့်

အခွင့်အရေးကိုမျှ ရရှိကြောင်း သို့မဟုတ် ဆက်လက် ရရှိမည် ဖြစ်ကြောင်း မှတ်ယူပိုင်ခွင့် မရှိစေရ ဟူသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို အခြေခံ စဉ်းစားမည် ဖြစ်ပါသည်-

"7. No right of any description as against the Government shall be deemed to have been, or shall hereafter be, acquired by any person over any land in any town or village except the following, namely:-

- (a) rights created by grant or lease made by or on behalf of the Government;
- (b) rights acquired as against the [...] Government under the Limitation Act;
- (c) rights originating and acquired in any of the modes specified in the next following section, or in section 9 or section 10;
- (d) rights legally derived from any right mentioned in clauses (a), (b) and (c) of this section."

ယင်းသို့ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်အပေါ် အခြေပြု၍ စီရင်ထုံးတွင် အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်-

“အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၅ (က) ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ အစိုးရက ဂရန် ထုတ်ပေးထားခြင်းမျိုး မရှိသော အစိုးရပိုင် မြေပေါ်တွင် နေထိုင်သူသည် အမွေဆက်ခံခွင့်၊ လွှဲပြောင်းပိုင်ခွင့် မရှိပေ။ အစိုးရက ဂရန် ထုတ်ပေးမှုသာလျှင် ထိုမြေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အမွေဆက်ခံခွင့်၊ လွှဲပြောင်းပိုင်ခွင့် ရရှိသည်။ အချင်းဖြစ် မြေမှာ မူလက ဖခင် ဦးမြတ်စံ အမည်ဖြင့် ဂရန် ရရှိခဲ့ရာ ဂရန်သက်တမ်းကာလအတွင်း ဦးမြတ်စံသည် လွှဲပြောင်းပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ သားသမီးများသည် ဖခင်အမည်ပေါက် ဂရန်မြေကို အမွေဆက်ခံခွင့် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ၁၂-၇-၁၉၇၅ နေ့တွင် ဒေါ်ခင်ဌေး အမည်ဖြင့် ဂရန် ချထားလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဂရန်မြေနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဦးမြတ်စံ၏ အခွင့်အရေးများ ကုန်ဆုံးသွားသည်”

ယင်းဆုံးဖြတ်ချက်အရ အောက်ပါအတိုင်း စီရင်ထုံးကို အဆုံးသတ်ထားကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်-

“အချင်းဖြစ် မြေသည် မူလက အမွေရှင် ဦးမြတ်စံ ဂရန်အမည်ပေါက်မြေ ဖြစ်သော်လည်း မိဘများ သက်ရှိထင်ရှား ရှိစဉ်ကပင် တရားပြိုင် အမှတ် (၁) ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့် အမည်ဖြင့် နှစ် ၃၀ ဂရန် ရရှိခဲ့ပြီး တရားစွဲဆိုချိန်တွင် ဂရန် သက်တမ်း ကုန်ဆုံးသော်လည်း ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့်ကပင် ဂရန် ရရှိခဲ့သည့် အခွင့် အရေးအရ ဆက်လက် အသုံးပြု ခံစားနေခြင်းဖြင့် အမွေရှင် ဦးမြတ်စံ ကျန်ရှိ သော အမွေပုံပစ္စည်းအဖြစ် တည်ရှိခြင်း မရှိတော့သဖြင့် အယူခံရုံး အဆင့် ဆင့်တို့က အမွေရှင် ဦးမြတ်စံ ကွယ်လွန်စဉ် အမွေပုံပစ္စည်း ကျန်ရစ်ခြင်း မရှိ တော့ကြောင်း တညီတညွတ်တည်း ဆုံးဖြတ်၍ အယူခံ တရားလို စွဲဆိုသော အမှုကို ပလပ်ခဲ့ခြင်းသည် မှားယွင်းခြင်း မရှိပေ”

နှစ်ဖက်ရှေ့နေကြီးများ၏ စီရင်ထုံး ကိုးကားချက်များနှင့်တကွ လျှောက်လဲတင်ပြ ချက်များမှာလည်း စိတ်ဝင်စား လေ့လာဖွယ်ရာ အမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

ဦးမျိုးမင်းသိန်းနှင့် ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့် ပါ ၆၊ ၂၀၁၃ မတစ ၈၇ စီရင်ထုံးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် မသက်ဆိုင်သော်လည်း လေ့လာဖွယ်ရာ တချို့ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်းမှာ မြေဂရန်အပိုင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဖခင် ဦးမြတ်စံ အမည်ပေါက် မြေဂရန်ကို ဦးမြတ်စံ မကွယ်လွန်မီ ၂၆ နှစ်ကာလက သမီးဖြစ်သူ ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့် ၊ အမည်သို့ ၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် အမည်ပြောင်းလဲ ထုတ်ပေးခဲ့သည်ဟု ဆိုထားပါသည်။ တရားရုံးအမှုတွင်မူ ဖခင်ဖြစ်သူက နှုတ်ဖြင့် ပေးကမ်းခဲ့သည် ဟူသည့် အချက်မျှသာ တွေ့ရပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့ ဂရန်အမည်ပေါက် ပြောင်းလဲမှုအတွက် ကော်လီထော်အရာရှိ ဖြစ်သော ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးအနေဖြင့် မြေနှင့် အခွန် ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ၊ အမိန့်ဆင့်ဆိုချက်များအရ အခွန်အမှုတွဲ ဖွင့်လှစ်ကာ အမည်ပြောင်းလဲ ထုတ်ပေးမည်ကို ကန့်ကွက်လိုသူများ ရှိပါက ကန့်ကွက်တင်ပြနိုင်ကြောင်းဖြင့် ကန့် ကွက်လွှာ ခေါ်ယူခြင်း၊ မြေနှင့် အဆောက်အအုံတွင် အကျိုးသက်ဆိုင်သူများကို ထွက် ဆိုချက် ရယူခြင်းတို့ ပြုလုပ်ခဲ့ရမည် အမှန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအမှုတွဲတွင် အမွေဆိုင် ဆိုသူများက ကန့်ကွက်လွှာ တင်ပြခဲ့မှု ရှိ မရှိနှင့် ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့် အမည်သို့ ပြောင်းလဲ ထုတ်ပေးမည့်အပေါ် မြေအမည်ပေါက် ဖြစ်သူ ဖခင် ဦးမြတ်စံ၏ သဘောထားကို လည်း ထွက်ဆိုချက် ရယူထားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခြေအနေကို စီရင်ထုံးတွင် မတွေ့ရှိရပါ။ ထို့ပြင် ထိုသို့ အမွေဆိုင်ဆိုသည့် မြေနှင့် အဆောက်အအုံကို တစ်ဦးတည်း အမည်သို့ ဂရန် ပြောင်းလဲထုတ်ပေးခြင်းအတွက် ဖခင် သက်ရှိထင်ရှား ဖြစ်နေချိန်တွင် မကန့်ကွက်ခဲ့သည် ဖြစ်သော်လည်း ကွယ်လွန်ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး

လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းခံရသူ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ထံ အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၀ အရနှင့် အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်း ပုဒ်မ ၁၁ အရ ကော်လိထွော်အရာရှိ၏ ဂရန်အမည် ပြောင်းလဲထုတ်ပေးသည့် အမိန့်အပေါ် ပြန်လည်စိစစ် ပြင်ဆင်ပေးရေး တင်ပြခွင့် ရှိသည့် အခွင့်အရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့မှု ရှိ မရှိကိုလည်း မတွေ့ရပါ။

ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့် အမည်ဖြင့် ရရှိထားသည့် မြေဂရန် သက်တမ်းတိုးသည့် အချိန် တွင် ကျန်အမွေဆိုင်များက ကန့်ကွက်ခဲ့သဖြင့် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက သက်တမ်းတိုး ထုတ်ပေးခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းခဲ့ကြောင်း အမှုတွင် တွေ့ရပါသည်။ မြေဂရန် စည်းမျဉ်းများ အရ ဂရန်သက်တမ်း မကုန်ဆုံးမီ သုံးလအလိုတွင် သက်တမ်းတိုးပေးရန် အငှားရသူ ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့်အနေဖြင့် လျှောက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါမည်။ ထိုသို့ မူလက ထုတ်ပေးထား သည့် ဂရန်တစ်ခုအတွက် သက်တမ်းတိုးပေးရန် လျှောက်ထားလာပါက ခရိုင်အုပ်ချုပ် ရေးမှူးသည် ဂရန်တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအတိုင်း အငှားရသူ ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့်အနေဖြင့် မြေငှားခများ မပျက်မကွက် ပေးဆောင်ခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိနှင့် မြေဂရန်ပါ စည်းကမ်းချက်များကို ထုတ်ပေးခဲ့သည့် ဂရန်သက်တမ်းအတွင်း ဖောက် ဖျက်ခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိတို့ကို စစ်ဆေးကာ ဂရန်ကို သက်တမ်းတိုး ထုတ်ပေးရန်သာ ဖြစ် ပါသည်။ သို့ရာတွင် အမွေဆိုင်များ၏ ကန့်ကွက်မှုကြောင့် ဂရန်သက်တမ်းတိုး ရပ်ဆိုင်း ခဲ့သည် ဆိုခြင်းမှာ ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး၏ ချမှတ်သည့် အမိန့်ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ဂရန်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းနှင့် မညီညွတ်ပါ။ ထို့အတွက် မြို့နှင့် ကျေးရွာမြေများ နည်း ဥပဒေ၊ အခန်း (၈) ပါ နည်းဥပဒေ ၇၅ အရဖြစ်စေ၊ အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်း ၈၊ ၉၊ ၁၀ တို့အရ ဖြစ်စေ ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ချမှတ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်အမိန့်ကို တိုင်းအုပ်ချုပ်ရေးမှူးနှင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တို့ထံ အဆင့်ဆင့် အယူခံတက်ရောက်ခွင့် ရှိနေသည့်အပေါ် ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့်နှင့် အမွေဆိုင် ဆိုသူများ၏ ဆောင်ရွက်ချက် တစ်စုံတစ်ရာကိုလည်း အမှုတွင် မတွေ့ရှိပါ။ ယင်းသို့ မြေနှင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများအရ အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန၏ အခွန်တော်အရာရှိ လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းခြင်း ခံထားရသူ အဆင့်ဆင့်တွင် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပါက ဤအမှုတွင် တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သက်ရောက်မှု ရှိလာမည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ စီရင်ချက်တွင် ဤအမှုနှင့် ပတ်သက် ခြင်း မရှိသည့် မန္တလေးတိုင်း တရားရုံး၏ တရားမဇာရီမှု အမှတ် ၁၉၁/၂၀၀၉

တွင် ဒေါ်ခင်ဌေး၏ခင်ပွန်း တရားရှုံး ဦးကိုလေးမှ တရားနိုင် ဦးသန်းအောင်သို့ ပေးရန် ဒီကရီကျငွေ ကျပ်သိန်း ၁၈၀ အတွက် အဆိုပါ မြေနှင့် အိမ်ကို လေလံတင် ရောင်းချခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုစဉ်က အမွေဆိုင် ဆိုသူများ၏ တင်ပြကန့်ကွက်ခြင်း ရှိ မရှိ ဟူသည့် အချက်ကိုလည်း အမှုတွင် မတွေ့ရှိရပါ။ ယင်းအချက်များကို အသေးစိတ် လေ့လာရပါမူ ပိုမို၍ ပညာရရှိနိုင်သည့် စီရင်ထုံး တစ်ခု ဖြစ်လာမည် အသေအချာပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဂရန် ရရှိမှုနှင့် အမွေဆိုင်မှု

ဦးမျိုးမင်းသိန်းနှင့် ဒေါ်ခင်ဌေးမြင့် ပါ ၆၊ ၂၀၁၃ မတစ ၈၇ စီရင်ထုံးတွင် ဂရန် အမည်ပေါက် ပြောင်းလဲသွားပြီးသည့်အပြင် ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးနေသည့်အပေါ် အခြေခံ၍ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်းကို တွေ့ရသည်တွင် ဆက်စပ်လေ့လာဖွယ်ရာ စီရင်ထုံး တစ်ခုကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုစီရင်ထုံးမှာ ဤစီရင်ထုံးထက် အလျင်ကျကာ ၁၉၉၉ ခုနှစ်က ထုံးဖွဲ့ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည့် ဦးအန့်ကူ (ခ) ဦးအောင်အောင်နှင့် ဦးတင်ဝင်း ပါ ၁၀၊ ၁၉၉၉ မတစ ၂၂၄ စီရင်ထုံးပင် ဖြစ်ပါသည်။ အမှုမှာ နိုင်ငံခြားသား ဖြစ်သူ ခင်ပွန်း သည်အနေဖြင့် ကွယ်လွန်သူ ဇနီး၏ အမွေကို ဆက်ခံပိုင်ခွင့် ရှိ မရှိ၊ အမွေ ဆက်ခံ ရရှိခြင်းသည် ပစ္စည်းလွှဲပြောင်းခြင်း အက်ဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ပစ္စည်း လွှဲ ပြောင်းခြင်းတွင် အကျုံးဝင် မဝင်အပေါ် အဓိကထားကာ ထုံးဖွဲ့ စီရင်ထားသည် မှန်သော်လည်း မြေဂရန် အမည်ပေါက်မှုနှင့် အမွေဆိုင်မှုကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစား စီရင်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

အမှုဖြစ်စဉ်အနေဖြင့် ဦးဘရင်နှင့် ဒေါ်ကြည်တို့မှ ဒေါ်လှမြင့်၊ ဦးကျော်တင့်၊ ဦးတင်ဝင်း၊ ဦးမြင့်သိန်း၊ မစန်းနု (ခ) မစန်းအိတို့ ဖွားမြင်ခဲ့ပါသည်။ ဦးကျော်တင့် သည် မိဘများ မကွယ်လွန်မီကပင် ကွယ်လွန်၍ သားသမီး ၅ ဦး အမွေမမိ မြေး အဖြစ် ကျန်ရှိခဲ့ပါသည်။ ဦးမြင့်သိန်းသည် မိဘများ ကွယ်လွန်ပြီးနောက်မှ ကွယ်လွန် ခဲ့ပါသည်။ မကွယ်လွန်မီ ဇနီးဖြစ်သူ ဒေါ်စုစုဝင်းနှင့် ကွာရှင်းပြတ်စဲခဲ့သော်လည်း သားသမီး ၂ ဦး ရှိနေပါသည်။ အချင်းဖြစ် မြေကို သမီးအငယ်ဆုံး ဖြစ်သူ မစန်းနု (ခ) မစန်းအိ အမည်ဖြင့် မြေဂရန် ထုတ်ပေးထားပါသည်။ စီရင်ချက်တွင် ဂရန်သက် တမ်းကို ဖော်ပြချက် မတွေ့ရသဖြင့် သက်တမ်းရှိဆဲဟု မှတ်ယူပါသည်။ မစန်းနု (ခ) မစန်းအိသည် နိုင်ငံခြားသားမှတ်ပုံတင် ကိုင်ဆောင်ထားသူ ဦးအန့်ကူ (ခ) ဦးအောင်အောင်နှင့် အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ပြီးနောက် ကိုညွန့်ဆွေကို ကိတ္တိမ မွေးစားသား

အဖြစ် မွေးစားခဲ့ပါသည်။ မစန်းနု (ခ) မစန်းအိ ကွယ်လွန်သွားသည့်အခါ အမွေ ခွဲဝေမှု ကိစ္စများအတွက် အမှုပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ အမှုတွင် မစန်းနု (ခ) မစန်းအိ သည် မိဘများထံမှ မိသားစုစီမံမှုအရ အမွေဆက်ခံရရှိသည် ဆိုခြင်းမှာ မှန် မမှန် နှင့် အချင်းဖြစ် မြေမှာ မစန်းနု (ခ) မစန်းအိ အမည်ဖြင့် ဂရန်ထွက်နေသဖြင့် အမွေဆိုင်ပစ္စည်း ဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိ မရှိ ဆိုသည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား သုံးသပ်ချက် တွေ့ရပါသည်။

အဆိုပါ အချက် ၂ ရပ်အတွက် တရားရုံးက အောက်ပါအတိုင်း သုံးသပ်ထား ပါသည်-

“ဒေါ်စန်းနု၏ မိဘများ ဖြစ်ကြသော ဦးဘရင်နှင့် ဒေါ်ကြည်တို့က အချင်း ဖြစ် မြေနှင့် အဆောက်အအုံကို မေတ္တာစေတနာဖြင့် ပစ္စည်း လွှဲပြောင်းပေး အပ်သည့် စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုပြီး မိသားစုစီမံမှုအရ ပေးအပ်ခဲ့သည်ဟု တင်ပြ သော်လည်း ယင်းစာချုပ်ကို စာချုပ်စာတမ်း မှတ်ပုံတင် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၇ အရ မှတ်ပုံတင်ထားခြင်း မရှိသဖြင့် မိသားစု စီမံမှုမှာ အထမြောက်မည် မဟုတ် ပေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းစာချုပ်အရ ဒေါ်စန်းနုသည် အချင်းဖြစ် မြေနှင့် အဆောက် အအုံကို မိဘထံမှ ဆက်ခံ ရရှိသည် ဆိုသော အချက်ကို လက်ခံနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

အချင်းဖြစ် မြေနှစ်ကွက်ကို ဒေါ်စန်းနုအမည်ဖြင့် ဂရန် ရရှိထားသည် ဆိုသော အချက်မှာ အမှုတွင် အငြင်းမပွားပေ။ ယင်းမြေကွက် နှစ်ကွက်နှင့် အဆောက်အအုံတို့မှာ မူလက ဒေါ်စန်းနု၏ မိဘများ ကျန်ရစ်သည့် အမွေဆိုင် ပစ္စည်းဖြစ်ရာ နောက်ပိုင်းတွင် ဒေါ်စန်းနု အမည်ဖြင့် ဂရန်ပေါက်နေသည့်တိုင် အမွေဆိုင် မြေကွက်များအဖြစ်မှ ဒေါ်စန်းနု တစ်ဦးတည်းပိုင် မြေအဖြစ် ပြောင်း လဲသွားမည် မဟုတ်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ တိုင်းတရားရုံးက ဒေါ်စစ်ကြည်ရွှေနှင့် ဒေါ်ခင်မြင့်ကြည် အမှု [၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ တရားမ အထူးအယူခံမှု အမှတ် ၃၉ (စုံညီ)] ကို ကိုးကားပြီး ဒေါ်စန်းနု အမည်ဖြင့် ဂရန် ရရှိရုံမျှဖြင့် ယင်းမြေကွက် နှစ်ကွက်မှာ အမွေဆိုင် မဟုတ်ဟု မဆိုနိုင်ကြောင်း ကောက်ယူဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်းမှာ မှားယွင်းသည်ဟု ဆိုနိုင်မည် မဟုတ်ပေ”

ဤစီရင်ချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဒေါ်စစ်ကြည်ရွှေနှင့် ဒေါ်ခင်မြင့်ကြည် [၁၉၉၂ ခုနှစ် တရားမ အထူးအယူခံမှု အမှတ် ၃၉ (စုံညီ)] အမှုကို ဆက်စပ် တင်ပြရမည် ဆိုပါက ပိုမိုပြည့်စုံစွာ လေ့လာတင်ပြနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း မိမိတွင် ထိုစီရင်ချက်

မရှိသည့်အတွက် ဖော်ပြထည့်သွင်းနိုင်ခြင်း မရှိပါ။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ အစောပိုင်းတွင် တင်ပြခဲ့သည့် ဒေါ်လှခင် ပါ ၂ နှင့် မသိန်းတင်၊ ၁၉၆၇ မတစ (ရုံးချုပ်) ၂၄ စီရင် ထုံးမှ မြေပေါ်တွင် တည်ရှိသော အဆောက်အအုံသည် မြေရှင်၏ ပစ္စည်းသာ ဖြစ်သည် ဟု ကောက်ယူရမည့် ဆိုသော ဥပဒေစကားပုံသည် မြန်မာပြည်နှင့် လုံးဝ မသက်ဆိုင်ဟု မဆိုသာပေ။ အမှုကိုလိုက်၍ အကြောင်းခြင်းရာပေါ် မူတည်လျက် ထိုဥပဒေစကား ပုံသည် အကျုံးဝင် မဝင် ဆိုခြင်းကို ဆုံးဖြတ်ရမည် ဟူသည့် စီရင်ချက်နှင့် ဆက်စပ်၍ မြေဂရန် အမည်ပေါက်မှုနှင့် အမွေဆိုင်မှု ကွဲပြားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဂရန်နှင့် ပိုင်ခွင့်

မြေဂရန် ပါဝင်သည့် အမွေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆက်လက်လေ့လာ တွေ့ရှိသည့် စီရင်ထုံး တစ်ခုမှာ ဦးကိုလေး ပါ ၃ နှင့် ဦးစိန်မောင် ပါ ၂၊ ၁၉၈၅ မတစ ၂၃ ဖြစ်ပါသည်။ အမှု၏ အဓိကအချက်မှာ မြန်မာ့ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေအရ ကိတ္တိမ သားသမီးအဖြစ် မွေးစားခြင်း၊ အပတိဋ္ဌ သားသမီးအဖြစ် မွေးစားခြင်း၊ ဤနှစ်မျိုးတွင် အမွေစားအမွေခံ ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိကြောင်း ဖော်ထုတ်ခြင်း ရှိ မရှိသာ ကွာခြားပြီး ကိတ္တိမ မွေးစားမှု မမြောက်သော်လည်း အပတိဋ္ဌ မွေးစားမှုမြောက်ကြောင်း တွေ့လျှင် အပ တိဋ္ဌ သားသမီးဖြစ်ကြောင်း ကောက်ယူနိုင်ခြင်းကို ထုံးဖွဲ့စီရင်ခဲ့သည် မှန်သော်လည်း မြေဂရန်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ချက် ပါရှိနေပါသည်။ အမှုဖြစ်စဉ်အနေဖြင့် အချင်းဖြစ် မြေနှင့် အိမ်သည် ဒေါ်အေးခင်၏ မြေနှင့် အိမ် ဖြစ်ပါသည်။ ဒေါ်အေးခင် သည် ဦးမောင်ကိုနှင့် အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ပါသည်။ ဦးမောင်ကိုတွင် ဦးကိုလေး၊ ဒေါ်မေ၊ ဦးထွေး ဟူသည့် ညီ၊ နှမတို့ ရှိပါသည်။ ဦးမောင်ကိုသည် ဒေါ်အေးခင်နှင့် ကွာရှင်း ပြီးနောက် ဒေါ်ရွှေနှင့် အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ပါသည်။ ဒေါ်အေးခင်သည် ယင်း၏ တူတော်သူ ဦးစိန်မောင်ကို မွေးစားသားအဖြစ် မွေးစားခဲ့ပြီး ယင်း သက်ရှိထင်ရှား ရှိနေစဉ်တွင်ပင် မြေကို ဦးစိန်မောင် အမည်ဖြင့် ဂရန် လျှောက်ထားစေခဲ့ပါသည်။ ထိုစဉ်ကာလက ၁၉၇၇ ခုနှစ် ပြည်သူ့ကောင်စီအဆင့်ဆင့်နှင့် အလုပ် အမှုဆောင်အဖွဲ့ အဆင့်ဆင့် တို့၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၅ အရ မြို့ရွာ မြေစီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်ပိုင် ခွင့်များကို မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ၊ အလုပ်အမှုဆောင် အဖွဲ့တွင် အပ်နှင်းထားသည် ဖြစ်ပေရာ မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ အလုပ်အမှုဆောင် အဖွဲ့က ဦးစိန်မောင် အမည် ဖြင့် ဂရန်ထုတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဦးမောင်ကိုနှင့် ဒေါ်အေးခင်တို့ ကွယ်လွန်သွားသည့်အခါ ဦးမောင်ကို၏ ညီ၊ နှမတို့က ဒေါ်အေးခင်၏ ကျန်ရစ်သည့် မြေ၊ အိမ်၊ လက်ဝတ်

လက်စားများကို လက်ရောက်ရလို့ကြောင်း စွဲဆိုရာမှ အမှုပေါ်ပေါက်ပါသည်။ ဤတွင် ဦးစိန်မောင်ကို ကိတ္တိမသားအဖြစ် မွေးစားခြင်းနှင့် အပတိဋ္ဌသားအဖြစ် မွေးစားခြင်း ဟူသည့် ငြင်းချက်အပေါ် ယင်းမွေးစားမှု နှစ်မျိုးတွင် အမွေစားအမွေခံ ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ချက် ရှိကြောင်း ဖော်ထုတ်ခြင်း ရှိ မရှိသာ ကွာခြားကြောင်း၊ ကိတ္တိမ မွေးစားမှုတွင် အပတိဋ္ဌ မွေးစားခြင်း အကျုံးဝင်သည် ဖြစ်၍ ကိတ္တိမ သားသမီးအဖြစ် ဖြင့် အရေးဆိုသော အမှုတွင် ကိတ္တိမ သားသမီးအဖြစ် မမြောက်သော်လည်း အပတိဋ္ဌ သားသမီးအဖြစ် မွေးစားမှုမြောက်ကြောင်း တွေ့ရလျှင် အပတိဋ္ဌ သားသမီး ဖြစ်သည် ဟု ကောက်ယူဆုံးဖြတ်ပါက အဆိုအချေနှင့် ကွဲလွဲ၍ အဆုံးအဖြတ်ပြုရာ ရောက်သည် ဟု မဆိုနိုင်ကြောင်း အလေးထား ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။

သို့ရာတွင် မြေကို မူလက ဆိုင်ရေးဆိုင်ခွင့် ရှိခဲ့သူ ဒေါ်အေးခင်က ဦးစိန်မောင် အမည်ဖြင့် မြေဂရန် လျှောက်ထားရရှိရေး ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဖြစ်ရာ မြေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါအတိုင်း စီရင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်-

“ဒေါ်အေးခင် ကွယ်လွန်သည်အထိ ဦးစိန်မောင်သည် ဒေါ်အေးခင်နှင့် အတူ နေထိုင်လာခဲ့သည်။ ဒေါ်အေးခင်က မိမိ အသက်အရွယ် ကြီးရင့်သဖြင့် သူ နေထိုင်လျက်ရှိသော မြေဂရန်ကို သူနှင့် ဦးစိန်မောင် အမည်ဖြင့် ထုတ်ပေးရန် လျှောက်ထားရာ၌ ဒေါ်အေးခင်က ဦးစိန်မောင်အား သူ၏သားအဖြစ် ဖော်ပြခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်ရာ မူလရုံး သုံးသပ်သကဲ့သို့ ဦးစိန်မောင်သည် ယုတ်စွာအဆုံး ဒေါ်အေးခင်၏ အပတိဋ္ဌ သားဖြစ်ကြောင်း ပေါ်ပေါက်သည် ဖြစ်၍ ဦးကိုလေး တို့နည်းတူ ဦးမောင်ကို၏ အမွေကို ဆက်ခံခွင့်ရှိသူ ဖြစ်ပေသည်။ ဤအခြေအနေ တွင် ဦးကိုလေးတို့သည် ဦးမောင်ကို ကျန်ရစ်သော အမွေပစ္စည်းများကို ဦးစိန်မောင်ထံမှ လက်ရောက်ရလို့ကြောင်း တောင်းဆိုခွင့် မရှိပေ”

အဆိုပါ သုံးသပ်ချက်အပေါ် အခြေခံ၍ မြေနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အောက်ပါအတိုင်း ချမှတ်ခဲ့ပါသည်-

“အမှုတွင် အငြင်းမပွားသည့် အချက်မှာ အချင်းဖြစ် မြေကို ၁၀-၆-၇၃ နေ့မှစ၍ ဦးစိန်မောင်က သူ၏ အမည်ဖြင့် ဂရန် ရရှိခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဦးကိုလေးတို့ အမှုစွဲဆိုသည့် အချိန်တွင် အချင်းဖြစ် မြေမှာ ဦးစိန်မောင် ပိုင်နေသည့်အလျောက် ဦးကိုလေးတို့ အနေဖြင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် တစ်စုံတစ်ရာ မရှိချေ။ တိုင်းတရားရုံးက ယင်းမြေကို တစ်ချိန်က ဒေါ်အေးခင် ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သည် ဖြစ်၍ ဦးကိုလေးတို့သည် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရှိသည်ဟု ကောက်ယူဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် မမှန်

ကန်ချေ။ လက်ရှိ ဂရန် ရထားသူမှာ ဦးစိန်မောင် ဖြစ်သည်။ ဦးကိုလေးတို့ အနေဖြင့် ရခွင့် ရှိသည်ဟု ယူဆလျှင် ရွှေဘိုမြို့နယ် ပြည်သူ့ကောင်စီ အလုပ် အမှုဆောင်အဖွဲ့တွင် သူတို့အား ဂရန် ပေးရန်အတွက် အရေးဆိုရန် ဖြစ်သည်” အခွန်တော်အရာရှိအနေဖြင့် မည်သို့ ဆုံးဖြတ်သင့်ကြောင်း လမ်းကြောင်းပေး သည့် အနေအထားမျှပင် မပါဝင်ဘဲ တရားစီရင်ရေးသက်သက်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

စီရင်ထုံး မဟုတ်သော်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် အမှုတစ်ခု ရှိပါသည်။ ယင်းအမှုမှာ ဂရန်အမည်ပေါက်သူတို့၏ အခွင့်အရေးကို ပြဆိုသည့် ဦးဖုန်း ပါ ၂ နှင့် ဒေါ်စက်နာ ပါ ၂၈၊ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ တရားမ အထူးအယူခံမှု အမှတ် ၂၅ (စုံညီ) (၁၅-၁၂-၉၈) အမှု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအမှုတွင် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် တစ်စုံတစ်ရာ မရှိဘဲ ပစ္စည်းလက်ရှိဖြစ် သူသည် ထိုပစ္စည်းတွင် လက်ရှိ ထားပိုင်ခွင့် (possessory title) ရှိ၍ ထိုလက်ရှိ ထားပိုင်ခွင့်ကို အမွေဆက်ခံခွင့် ရှိကြောင်း၊ သို့ရာတွင် ထိုလက်ရှိထားပိုင်ခွင့်သည် ယင်းထက် သာလွန်သော ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသူအပေါ်တွင် ခိုင်မာမှု ရှိမည် မဟုတ်ကြောင်း၊ မြေကွက်ကို ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်း၍ နေထိုင်လာကာ မူလလက်ရှိထားသူသည် ယင်းမြေ အတွက် လက်ရှိထားပိုင်ခွင့် ရရှိနိုင်ကြောင်း၊ သို့ရာတွင် အချင်းဖြစ်မြေကို ဂရန် ရ ရှိသွားသော အခြားသူသည် လက်ရှိ ထားပိုင်ခွင့် (possessory title) ထက် သာလွန် သော ပိုင်ခွင့် (better title) ရရှိမည် ဖြစ်ကြောင်းတို့ကို ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည့်အမှု ဖြစ် ပါသည်။

အမှုဖြစ်စဉ်အားဖြင့် ဦးအဒူကရင်သည် အချင်းဖြစ် မြေကွက်ကို ခုတ်ထွင်ရှင်း လင်း၍ နေထိုင်လာခဲ့ပါသည်။ ဦးအဒူကရင်၏ ပထမအိမ်ထောင်မှ မွေးစားသား ဦးဘဖြူ အမည်ဖြင့် ထိုမြေကွက်ကို ဂရန် လျှောက်ထား ရရှိခဲ့ပါသည်။ ဦးအဒူကရင် သည် ပထမဇနီး ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ဒေါ်နုနှင့် ထပ်မံ အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ပါသည်။ ဦးဘဖြူ ကွယ်လွန်သွားသည့်အခါ မြေဂရန်သည် ယင်း၏ဇနီး ဒေါ်ထွေးစိန်နှင့် သမီး မဖြူဝင်း၊ မခင်ဝါတို့ အမည်သို့ ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။ ထိုဂရန်မှာ သက်တမ်း ကုန်ဆုံးပြီး သက်တမ်းတိုးခွင့် မရရှိသေးပါ။ ထို့နောက် ထိုအခါ ဦးအဒူကရင်၏ ဒုတိယဇနီးမှ မွေးဖွားသော ဦးဖုန်း ပါ ၂ တို့က အမွေပုံပစ္စည်း စီမံခန့်ခွဲပေးစေလိုမှု စွဲဆိုကာ အဆင့်ဆင့် တက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းတရားမ အထူးအယူခံမှုတွင် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် (title) ကို အခြေခံ၍ အောက်ပါ အတိုင်း စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်-

“ကွယ်လွန်သူသည် အချင်းဖြစ် မြေကွက်ကို (ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်း၍ နေထိုင် လာကာ) လက်ရှိထားသဖြင့် ယင်းမြေတွင် လက်ရှိထားပိုင်ခွင့် ရရှိနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် အချင်းဖြစ် မြေကို ပထမဇနီးနှင့် ရသော သားဖြစ်သူက ဂရန် ရရှိ သည့်အခါ ထိုသားသည် ကွယ်လွန်သူ ရရှိသည့် လက်ရှိထားပိုင်ခွင့် (posses- sory title) ထက် သာလွန်သော ပိုင်ဆိုင်ခွင့် (better title) ရရှိမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဂရန်ရရှိသော အဆိုပါ သားဖြစ်သူကသာ အချင်းဖြစ်မြေကို ပိုင်ဆိုင် ခွင့် ရရှိမည် ဖြစ်သည်။ ဂရန်မြေကို အမွေဆက်ခံခွင့်နှင့် လွှဲပြောင်းနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဒေါ်သိန်းမေနှင့် မိုဟာမက်အိစ္စတ် ပါ ၂၊ ၁၉၆၃ မတစ ၃၃၇ အမှုတွင် ကြည့်ပါ။ ၎င်းသား ကွယ်လွန်ပြီးနောက် သူ၏ ဇနီးနှင့် သမီးတို့ (ကွယ်လွန်သူ၏ ချွေးမနှင့် မြေးတို့) ၏ ဂရန်အမည် ပြောင်းလွှဲရရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်သည့် အခြေအနေတွင် အချင်း ဖြစ် မြေသည် သူ၏ဖခင် ကွယ်လွန်သူ ကွယ်လွန်စဉ်က ကျန်ရစ်သည့် အမွေပုံ ပစ္စည်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

အဆိုပါ သား၏ ဇနီးနှင့် သမီးတို့ ရရှိသည့် ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးသွားပြီ ဆိုသော်လည်း ကွယ်လွန်သူ အမည်ဖြင့် ဂရန်ထုတ်ပေးခဲ့ခြင်း မရှိသဖြင့် အချင်း ဖြစ် မြေသည် ကွယ်လွန်သူပိုင်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲရန် အကြောင်းမရှိပေ။

ထို့ကြောင့် တရားရုံးချုပ်က အချင်းဖြစ်မြေကို ကွယ်လွန်သူ ဂရန် ရရှိ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း မရှိသဖြင့် မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ အမွေဆိုင်မြေ ဖြစ်ရန် အကြောင်း မရှိဟု သုံးသပ်ခြင်းမှာ မှားယွင်းမှု မရှိပေ”

ဤတရားမ အထူးအယူခံမှုတွင် ဒေါ်သိန်းမေနှင့် မိုဟာမက်အိစ္စတ် ပါ ၂၊ ၁၉၆၃ မတစ ၃၃၇ အမှုကို ရည်ညွှန်းသည်မှာ အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများအရ မြေငှားဂရန် Lease နှင့် လိုင်စင် Licence သည် နိုင်ငံပိုင်မြေကို ဝင်ရောက်နေထိုင်ခွင့်ပြုရာတွင် အနည်းငယ် ကွာခြားမှု ရှိကြောင်း၊ အစိုးရက ပေးအပ်ချထားသည် ဆိုရာတွင် အဓိက ကွာခြားချက်မှာ မြေ ငှားဂရန်သည် အမွေဆက်ခံခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းခြင်းပြုနိုင်ပြီး လိုင်စင်မှာ ထိုအခွင့် အရေး မရှိကြောင်း အောက်ပါ ထုံးဖွဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်-

"Under the Lower Burma Town and Village Lands Act and Rules, there is very little difference between a lease and a licence so far as it concerns the licence or the licensee himself, regarding the right to occupy and use of State land. One of the major differ-

ences between a lease and licence granted by Government is that where as a lease is heritable and transferable, a licence is not."

ဂရန်အသစ်တွင် အမည် ပါဝင်ခွင့်

စီရင်ထုံး မဟုတ်သော်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် အခြားအမှုတစ်ခု ရှိပါသေးသည်။ အဆိုပါ အမှုမှာ ဦးသိန်းအောင် ပါ ၅ နှင့် ဒေါ်နီနီ ပါ ၂၊ ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ တရားမပြင်ဆင်မှု အမှတ် ၄၃ (၂၁-၁၀-၉၉) အမှု ဖြစ်ပါသည်။ အမှုဖြစ်စဉ်အားဖြင့် မြေကွက်ကို ဦးဘရှင်နှင့်ဒေါ်လှဝင်းတို့ အမည်ပေါက်ဖြင့် မြေဂရန် ရရှိခဲ့ပါသည်။ ယင်းတို့မှ ဦးဉာဏ်နှင့် ဒေါ်နုမေ ဟူ၍ သားသမီး ၂ ဦး ဖွားမြင်ခဲ့ပါသည်။ ဦးဉာဏ်တွင် ဦးသိန်းအောင်ပါ ၄ ဦး သားသမီး ရှိခဲ့ပြီး ဒေါ်နုမေတွင် ဒေါ်နီနီ ပါ ၄ ဦး သားသမီး ရှိခဲ့ပါသည်။ အမှုပေါ်ပေါက်ချိန်တွင် ဂရန်အမည်ပေါက်သူ ဦးဘရှင်နှင့် ဒေါ်လှဝင်းတို့ ကွယ်လွန်သွားခဲ့ပြီ ဖြစ်သကဲ့သို့ ယင်းတို့ထံမှ အမွေဆက်ခံမည့် ဦးဉာဏ်နှင့် ဒေါ်နုမေ တို့သည်လည်း ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ဦးဘရှင်နှင့် ဒေါ်လှဝင်းတို့ အမည်ဖြင့် ရရှိခဲ့သည့် မြေဂရန်မှာလည်း သက်တမ်းကုန်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစဉ်ကာလတွင် ဦးသိန်းအောင် ပါ ၄ ဦးက မိမိတို့ အမည်ဖြင့် မြေဂရန် ထုတ်ပေးရန် လျှောက်ထားသည့်အပေါ် ဒေါ်နီနီတို့က ကန့်ကွက်စာ တင်ပြရာ မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီက တရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုရန်နှင့် တရားစွဲဆိုပြီးကြောင်း အထောက်အထား တင်ပြရန် ပြန်ကြားခဲ့ပါသည်။ ထို့အတွက် ဒေါ်နီနီက ဂရန်သက်တမ်းကုန် မြေကွက်ကို ဂရန်အသစ် ထုတ်ပေးရာတွင် မိမိ၏အမည် ပါဝင်ရေးအတွက် မြွက်ဟကြေညာပေးစေလိုမှု စွဲဆိုရာမှ အမှုစတင်ပြီး အဆင့်ဆင့် တက်ရောက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထိုတရားမ ပြင်ဆင်မှုတွင် အောက်ပါအချက် ၂ ချက်ကို ဖြေကြား ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်-

- ၁။ သီးခြား သက်သာခွင့် အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၂ အရ သူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ဥပဒေအရ အခွင့်အရေး ရပိုင်ခွင့် (Legal character) သို့မဟုတ် ပစ္စည်းနှင့်ပတ်သက်သော အခွင့်အရေးအရ ရပိုင်ခွင့် (Interest in property) ကို အခြားသူတစ်ဦးတစ်ယောက်က ဆန့်ကျင်၍ အရေးဆိုနေပါက မိမိ၏ အက်ဥပဒေအရ အခွင့်အရေးကိုဖြစ်စေ၊ ပစ္စည်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရပိုင်ခွင့်ကိုဖြစ်စေ တရားရုံးက မြွက်ဟကြေညာပေးရန် တရားစွဲဆိုနိုင်သည်။

၂။ ကွယ်လွန်သူ အဘိုး အဘွား အမည်ပေါက် မြေကွက်တွင် လက်ရှိနေသူ မြေးတစ်ဦးက ဆက်ခံသူ တစ်ဦးအနေဖြင့် ၎င်း၏ အမည်ကို ဂရန်အသစ် တွင် ပါဝင်ရန် လျှောက်ထားနိုင်သည့် အခွင့်အရေး (Legal character) ရှိသည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သဖြင့် ယင်းဂရန်သက်တမ်းကုန် မြေကွက် အား ဂရန်အသစ် ထုတ်ပေးရာတွင် အဆိုပါ မြေးဖြစ်သူက ၎င်း၏အမည် ပါဝင်ရေးအတွက် ထိုသို့ ဂရန်အသစ် ထုတ်ပေးရာတွင် မိမိအမည် ပါဝင် ခွင့်ရှိကြောင်း မြွက်ဟကြေညာပေးစေလိုမှု စွဲဆိုခွင့် ရှိသည်။ ထိုသို့ စွဲဆိုခြင်း သည် အမှုပုံစံ မှားယွင်းရန် အကြောင်းမရှိပေ။

အချင်းဖြစ် မြေသည် မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေး နယ်နိမိတ်အတွင်း တည်ရှိ သဖြင့် မြို့တော်စည်ပင်က မြေဂရန်ကိစ္စအတွက် ညွှန်ကြားခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရ ပါသည်။

ဤမှုခင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မိမိ၏အမြင် တင်ပြလိုပါသည်။ မြေငှားဂရန် ဟူသည် မြို့တွင်းရှိ နိုင်ငံပိုင်မြေ (State land) များအနက် အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသောမြေ (Land at the disposal of Government) ကို လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကို အဆောက် အအုံ ဆောက်လုပ်ရန်ဖြစ်စေ၊ မိမိ၏နေအိမ် ဆောက်လုပ်ရန်ဖြစ်စေ၊ စက်မှုလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ရန်ဖြစ်စေ (Building, Residential or Industrial purposes) နှစ် ကန့်သတ်၍ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများဖြင့် အငှားပေးအပ် ချထားခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်း ဆိုသော် မြေကို အသုံးပြုရန် အခွင့်အရေး (Right) ပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြေငှား ဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းသည် မြေပေါ်ရှိ အဆောက်အအုံကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ပေးခြင်း မဟုတ် ပါ။ ယခုအမှုတွင် မူလက ထုတ်ပေးခဲ့သည့် ဂရန်မှာ သက်တမ်း ကုန်ဆုံးနေပြီး နိုင် ငံပိုင်မြေအဖြစ်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခါတွင် ဂရန်အသစ် ထုတ်ပေးရန် လျှောက်ထားသည့်အခါ ကန့်ကွက်မှုအပေါ် မြေပေါ်ရှိ အဆောက်အအုံ ကို မည်သူ အသုံးပြုခွင့် ရှိနေသည်၊ လက်ရှိ မည်သူက အသုံးပြုနေသည်ကို ဂရန် ထုတ်ပေးမည့် တာဝန်ခံအနေဖြင့် စစ်ဆေးဖော်ထုတ်ရန် တာဝန်ရှိနေပါသည်။ ယခု ကဲ့သို့ ဂရန်လျှောက်ထားရာတွင် မိမိအမည်ကိုပါ ထည့်သွင်းထုတ်ပေးရန် ကန့်ကွက် စာ တင်ပြမှုကို မိမိဘာသာ တာဝန်ယူ စစ်ဆေး၍ ဆုံးဖြတ်မည် ဖြစ်လျှင် ဤကဲ့သို့ ပြည်သူများအနေဖြင့် တရားရုံးအဆင့်ဆင့်သို့ အချိန်ကုန် ငွေကုန် ကုစားနေရသည့် အရေးမှ ကင်းဝေးနိုင်မည်ဟု ယူဆမိပါကြောင်း တင်ပြလိုပါသည်။

တရားရင်ဆိုင်ဆဲတွင် ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ခြင်း

မြေဂရန်ကို သက်တမ်း သတ်မှတ်ချက်ဖြင့် ထုတ်ပေးထားသည် ဖြစ်ပေရာ ထိုဂရန် သက်တမ်းအတွင်း ကျူးကျော်သူ တစ်ဦးအား တရားစွဲဆိုထား၍ အမှုစစ်ဆေး ရင်ဆိုင် နေသည့် အတောအတွင်း ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးသွားသည့် ဖြစ်ရပ်မျိုးလည်း ရှိနိုင် ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ရပ်မျိုးအတွက် ဦးအောင်သိန်း ပါ ၂ နှင့် ဒေါ်မမကြီး၊ ၁၉၆၄ မတစ ၂၆၉ အမှု စီရင်ထုံးက ထုံးဖွဲ့ဆုံးဖြတ်ထားမှု ရှိပါသည်။

အမှုဖြစ်စဉ်အနေဖြင့် အချင်းဖြစ် မြေကို ဒေါ်မမကြီး၏ မိခင် ဒေါ်ဇင် အမည် ဖြင့် နှစ် ၃၀ မြေငှားဂရန် ရရှိထားခဲ့ပါသည်။ ဒေါ်ဇင် ကွယ်လွန်သည့်အခါ ဒေါ်မမကြီး အမည်သို့ ပြောင်းလဲထုတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုမြေပေါ်ရှိ မူလနေအိမ် ပြုပျက်သွား ပြီးနောက် ဒေါ်မမကြီးက ဘကလေး ဆိုသူကို ခေတ္တ နေထိုင်ရန် ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုမြေတွင် မကြည်က ဝင်ရောက် ကျူးကျော် နေထိုင်ပြီး မကြည်က ဦးအောင်သိန်းကိုလည်း ဝင်ရောက်နေထိုင်စေခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဂရန်အမည် ပေါက် ဒေါ်မမကြီးက မြေပေါ်မှ ထွက်ခွာဖယ်ရှားပေးရန် တရားစွဲဆိုခဲ့ပါသည်။ တရားရုံးတွင် ရင်ဆိုင်နေဆဲ ကာလအတွင်း ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးသွားပါသည်။ ထိုသို့ ဂရန် သက်တမ်း ကုန်ဆုံးသွားသည့် မြေအတွက် ဒေါ်မမကြီးနှင့် မကြည်တို့က မိမိအမည်ဖြင့် ဂရန် ထုတ်ပေးရန် လျှောက်ထားသည့်အပေါ် မကြည်၏ လျှောက်လွှာကို ပယ်ပြီး ဒေါ်မမကြီး၏ လျှောက်လွှာကို လက်ခံစိစစ် ဆောင်ရွက်နေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် မကြည်သည် အခင်းဖြစ်မြေတွင် ၁၂ နှစ်ကျော် ဒေါ်မမကြီးကို ဆန့်ကျင် နေထိုင်ခဲ့ သည်ဟု ဆိုသော်လည်း သက်သေအခိုင်အမာ မပြသနိုင်ခဲ့ပါ။ သို့ဖြစ်၍ တရားရုံးက အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်-

“သူတစ်ဦးတစ်ယောက်သည် အစိုးရပိုင် မြေရိုင်းတွင် မည်သူ တစ်ဦး တစ်ယောက်မျှ မနေတော့သဖြင့် ဝင်ရောက်နေထိုင်ရာ အခြားသူ တစ်ဦးဦးက မည်သို့မျှ အခွင့်အရေး မရှိဘဲ အတင်းဝင်ရောက်နေထိုင်လျှင် ထိုသူအား လက် ရှိ ဖြစ်သူသည် မြေကို လက်ရောက် ပြန်လည် ရရှိရန်အတွက် တရားစွဲဆိုနိုင် သည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရဂရန် ရရှိထားသူ တစ်ဦးသည် ကျူးကျော်သူအား ဂရန်သက်တမ်းအတွင်းတွင် တရားစွဲဆိုသော်လည်း အမှုအတောအတွင်း ဂရန် သက်တမ်း ကုန်ဆုံးစေကာမူ မြေကို ပြန်လည် လက်ရောက်ရခွင့် ရှိသည်”

ဤအမှုနှင့် ပတ်သက်၍ အမှုဖြစ်ပွားစဉ် ကာလအတွင်း ဒေါ်မမကြီး အမည်ဖြင့် ထုတ်ပေးထားသည့် ဂရန်သည် သက်တမ်းကုန်သွားသည်ဟု သိရပါသည်။ ဒေါ်မမကြီး

ရရှိခဲ့သည့် ဂရန်သည် နှစ်ကိုးဆယ်အထိ သက်တမ်းတိုးခွင့် ရရှိသည့် နှစ်သုံးဆယ် တစ်ဖြတ် ထုတ်ပေးထားသည့် ဂရန် ဖြစ်ဟန် တူပါသည်။ ထိုဂရန် ဖြစ်ပါက ဂရန် သက်တမ်း မကုန်ဆုံးမီ ပြက္ခဒိန် သုံးလအလိုတွင် ဒေါ်မမကြီးအနေဖြင့် သက်တမ်း တိုး ထုတ်ပေးရန် လျှောက်ထားရမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းလျှောက်ထားချက်အရ ကော်လိထွော် အရာရှိက အချိန်ယူ စစ်ဆေးနေသဖြင့် သက်တမ်း ကျော်လွန်နေသည် ဖြစ်ပါက ဂရန်သက်တမ်း ပြတ်တောက်သည်ဟု မဆိုနိုင်ကြောင်း သတိပြုရန် လိုအပ် ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဂရန်၏ သတ်မှတ်သက်တမ်း ကျော်လွန်သွားပြီးနောက်မှ ဂရန် လျှောက်ထားလျှင် ဂရန်အသစ်တစ်ခုအဖြစ် လျှောက်ထားမှုသာ ဖြစ်ပါမည်။ ယင်းသို့ ဆိုပါက ပြတ်တောက်သက်တမ်းကာလအတွက် အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၉၊ ပုဒ်မခွဲ (ခ) ပါ အောက်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ကော်လိထွော်အရာရှိက မြေ ပြန်အပ်ရန် တောင်းဆိုပြီး မြေမှ ဖယ်ရှားစေခြင်း၊ ဂရန်သက်တမ်းကုန် ကာလအတွင်း အသုံးပြုမှုအတွက် မြေငှားခ၏ ၅ ဆ နှင့် အခြား ဒဏ်ငွေကို ပေးဆောင်စေခြင်းကို ခံရမည် ဖြစ်သည်ကိုလည်း သတိပြုကြရန် လိုအပ်ပါသည်-

- "19. Any person who after the 9 th September, 1899,*
- (b) remains in possession of such land after any such grant, lease or licence has been cancelled, or has expired, or has otherwise become void and possession has been demanded on behalf of Government, shall be liable:*
  - (i) to be summarily evicted therefrom;*
  - (ii) to pay five times the amount of revenue or rent assessable or payable in respect of the land during the period of his unauthorized occupation; and*
  - (iii) to pay such fine as the Revenue Officer may determine as a further penalty for such unauthorized occupation or possession."*

ဂရန်စည်းကမ်း ဖောက်ဖျက်သော်လည်း
 မြေဂရန်တစ်ခုကို နေထိုင်ရန်ဖြစ်စေ၊ အဆောက်အအုံဆောက်ရန်ဖြစ်စေ၊ စက်မှု လက်မှုလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ရန်ဖြစ်စေ ပေးအပ်ချထားရာတွင် ဂရန် ရသူသည် အဆိုပါ

မြေကွက်ကို ထပ်ဆင့် အငှားချထားခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ကိစ္စရပ်ကို လေ့လာရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်မျိုးအတွက် ဦးမြသိန်း ပါ ၂ နှင့် ဦးမြသီး ပါ ၃၊ ၁၉၇၁ မတစ ၁၃၄ အမှုတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ အမှုဖြစ်စဉ်အနေဖြင့် ခရိုင် ဝန်က ဦးမြသီးနှင့် သား မောင်မောင်သင်တို့အမည်ဖြင့် မြေနှစ်ကွက်အတွက် ဂရန်ကို ထုတ်ပေးထားပါသည်။ ယင်းအနက်မှ မြေတစ်ကွက်ကို ဦးမြသိန်းတို့အား တစ်လလျှင် ကျပ် ၅၀ ဖြင့် ထပ်ဆင့် အငှားချထားခဲ့ပါသည်။ ဦးမြသိန်းတို့က ငှားရမ်းခများ မပေးသဖြင့် ဦးမြသီးတို့က ငှားရမ်းခ ကြီးကြပ်ရေးဝန်ထံ၌ စံငှားရမ်းခ သတ်မှတ်ပေး ရန် လျှောက်ထားပြီး ဦးမြသိန်းတို့ထံမှ သုံးနှစ်အတွက် ငှားရမ်းခ ကြွေးငွေများ ရလို့မူ စွဲဆိုခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့ စွဲဆိုမှုကို ဦးမြသိန်းတို့ဘက်မှ တင်ပြရာတွင် ဦးမြသီး သည် အငှားဂရန် စာချုပ်စည်းကမ်းကို ဖောက်ဖျက်၍ မြေ၏တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို တစ်ဆင့် ငှားရမ်းခဲ့သဖြင့် ယင်းသို့ ငှားရမ်းခြင်းသည် ပဋိညာဉ်ဥပဒေအရ ပျက်ပြယ် နေသောကြောင့် ငှားရမ်းခများကို တောင်းဆိုခြင်း မပြုနိုင်ကြောင်း ချေပခဲ့ပါသည်။

ဤအမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တရားရုံးက ဂရန်စည်းကမ်းအရ ခရိုင်ဝန်၏ ကြိုတင် သဘောတူညီချက် မရရှိဘဲ မြေ၏တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို တစ်ဆင့် ငှားရမ်းခြင်း မပြုရ ဟု သတ်မှတ်ထားသည်မှာ မှန်ကန်ကြောင်း၊ အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေတွင် အငှားဂရန် ချထားသော မြေကွက်များကို တစ်ဆင့် ငှားရမ်း ခြင်း မပြုရဟု တားမြစ်ထားသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက် မရှိကြောင်း၊ ပုဒ်မ ၂၀ တွင် အငှား ဂရန်စာချုပ်ပါ စည်းကမ်းများကို ချိုးဖောက်လျှင် အစိုးရ၏ကိုယ်စား ခရိုင်ဝန်သည် မြေငှားဂရန် ရသူကို ဒဏ်ငွေ တပ်ရိုက်နိုင်သည်၊ ဂရန်ကို ဖျက်သိမ်းနိုင်သည်ဟုသာ ဖော်ပြထားကြောင်း၊ ဤအမှုတွင် ဦးမြသီးတို့အနေဖြင့် ကြိုတင် သဘောတူညီခွင့် မရဘဲ တစ်ဆင့် အငှားချထားခဲ့သည့် ကိစ္စအတွက် ခရိုင်ဝန်က ဒဏ်တပ်ရိုက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြောင်း၊ ဂရန်ကိုမူ ဖျက်သိမ်းခြင်း မပြုခဲ့ကြောင်း၊ အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေအရ ဂရန်မြေကို တစ်ဆင့် အငှားချထားခြင်း မပြုရဟု အတိအလင်း တားမြစ်ထားခြင်း မရှိသည့်အလျောက် ဂရန်စည်းကမ်းကို ချိုးဖောက်ပြီး တစ်ဆင့် ငှားရမ်းခြင်းသည် ပဋိညာဉ်အက်ဥပဒေအရ ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သည့် ပဋိညာဉ် ဖြစ်သည်ဟု မဆိုနိုင်ကြောင်းဖြင့် သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။

တရားရုံး၏ သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ မှန်ကန်ပါသည်။ နှစ် ကိုးဆယ်အထိ သက် တမ်းတိုးခွင့် ရှိသော မြေငှားဂရန်၏အပိုဒ် (၅) တွင် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံမှ စာဖြင့် ရေးသားထားသည့် အတည်ပြုချက် မရရှိဘဲ မြေနှင့် မြေပေါ်တွင် ဆောက်လုပ်မည့်

အဆောက်အအုံများကို မြေငှား ပေးအပ်ချထားသည့် သက်တမ်းအတွင်း ခွင့်ပြုထားသည့် ကိစ္စရပ်အတွက် အသုံးပြုမှုမှအပ ယာယီ တည်းခိုအိမ်ငယ် တစ်ခုအတွက် သို့မဟုတ် အလုပ်သမား တန်းလျားအတွက် ဆောက်လုပ် သုံးစွဲခြင်း မပြုရ။ ထပ်မံသတ်မှတ်သည့် စည်းကမ်းချက်များဖြင့် သို့မဟုတ် တိုးမြှင့် သတ်မှတ်သည့် မြေငှားခဖြင့် မြေပေါ်တွင် ယာယီ တည်းခိုအိမ်ငယ် တစ်ခု သို့မဟုတ် အလုပ်သမားတန်းလျား တစ်ခုကို ဆောက်လုပ်၍ ထိန်းသိမ်း ထားရှိရန်အတွက် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက အတည်ပြု ထုတ်ပေးသည့် မြေငှားပေးအပ်ချထားမှုကို ရယူပါက ယင်းတို့ကို မူလ မြေငှားပေးအပ်ချထားမှု၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ယင်းစည်း ကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာရမည် ဖြစ်ပြီး အထက်တွင် သတ်မှတ်ဖော်ပြခဲ့သည့် နေ့ရက်တွင် တိုးမြှင့်ထားသည့် မြေငှားခများကို ပေးဆောင်ရမည် ဟူ၍ ဂရန်စည်ကမ်းကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ထိုတင်သာမက ဂရန်၏ အပိုဒ် (၆) တွင် သဘောတူညီချက်ကို ကြိုတင် ရရှိခြင်း မရှိဘဲ အဆိုပါမြေကို ခွဲစိတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုလွှဲပြောင်းခြင်း သို့မဟုတ် ထပ်ဆင့် အငှားချထားခြင်း မပြုရ ဟူ၍ အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းစွာ စည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက် ပါရှိနေခဲ့သည်ကို သတိပြုကြရပါမည်-

"6. Without first obtaining such consent not to subdivide the said land or to part with the possession of transfer or sublease a part only of the said land."

မြေငှားဂရန် ရရှိထားသူများအနေဖြင့် မိမိတို့ လက်ဝယ်ရှိသည့် မြေဂရန်ပါ စည်းကမ်းချက်များကို လေ့လာကြရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းသို့ ဂရန်တွင် ပါရှိသည့် စည်းကမ်းကို ဖောက်ဖျက်ပါက ကော်လိထွော်အရာရှိအနေဖြင့် ဂရန်ကို ဖျက်သိမ်းပိုင်ခွင့် ရှိသည်ကို သတိပြုကြရပါမည်။

ဂရန် ဖျက်သိမ်းခြင်း

ထုတ်ပေးထားသည့် ဂရန်တစ်ခုကို ဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဦးတိုးဌေး ပါ ၂ နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာဖွံ့ဖြိုးရေး ဦးစီးဌာန၊ ၂၀၁၆ မတ် ၉၆ အမှုတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ အမှုတွင် ဦးတိုးဌေးတို့အနေဖြင့် မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေး ဦးစီးဌာနသို့ ဂရန် လျှောက်ထားပြီး ရရှိခဲ့သော်လည်း အတန်ကြာသည်အထိ အဆောက်အအုံ မဆောက်ဘဲ ရှိခဲ့ပါသည်။ ယင်းမြေကို ခြံစည်းရိုး ခတ်ရန် စီစဉ်သည့်အခါ နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုက ဆိုင်းဘုတ် စိုက်ထူထားသည်ကို တွေ့ခဲ့ရပါသည်။

မကြာမီ မြေဂရန် အပ်နှံရန် ဦးတိုးဌေးတို့ကို အကြောင်းကြားပြီးနောက် မြေဂရန် မအပ်နှံသဖြင့် ယင်းဂရန်ကို ရှုပ်ထွေးမှုများ ပေါ်ပေါက်နေသဖြင့် ပယ်ဖျက်ကြောင်း မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာဖွံ့ဖြိုးရေး ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် သတင်းစာတွင် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့ တစ်ဖက်သတ် ဂရန် ဖျက်သိမ်းခြင်းအပေါ် အာဏာပေး စာချွန်တော် ထုတ် ဆင့်ပေးရန် ဦးတိုးဌေးတို့က လျှောက်ထားလာသည့် အမှု ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းအမှုအပေါ် တရားရုံးက မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာဖွံ့ဖြိုးရေး ဦးစီးဌာနက အစိုးရ မြေကို မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းသည် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်မည် ဖြစ်ကြောင်း၊ ထုတ်ပေးထားသည့် မြေငှားဂရန်ကို ဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ယင်းအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၀ တွင် မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေး ထားသည့် အစိုးရမြေကို အခွန်တော်အရာရှိ၏ အခွင့်အမိန့် မရှိဘဲ စည်ကမ်းကို ဆန့်ကျင်၍ အခြားကိစ္စများအတွက် အသုံးပြုလျှင် အခွန်တော်အရာရှိက ဂရန် ရရှိသူ ကို အကြောင်းပြ ထုချေခွင့် ပေး၍ ထုတ်ပေးထားသည့် မြေငှားဂရန်ကို ဖျက်သိမ်း နိုင်ကြောင်း အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို အခြေပြု သုံးသပ်ခဲ့ပါသည်-

"20. When the Revenue Officer is satisfied that any State land of which a grant or lease has been made, or in respect of which a licence has been given, limited to any specific purpose, has been, or is being used without the permission of the Revenue Officer for' any other purpose, the person in possession of the land shall be liable:

(3) to have the grant, lease or licence of or for the land cancelled by the Revenue Officer and to be evicted therefrom:

Provided that no final order under this section shall be made until the person in possession of the land has had an opportunity of showing cause against the imposition of any penalty, and that no order shall be enforced until it has been confirmed by the Commissioner of the division."

အမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဦးတိုးဌေးတို့အား ထုတ်ပေးထားသည့် အနှစ် ၆၀ မြေငှား ဂရန် (အထူးဂရန်) သည် ဂရန်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးခြင်း မရှိသေးသည့်အပြင် ဦးတိုးဌေး တို့သည် ဂရန်စည်ကမ်း ဖောက်ဖျက်ကြောင်း ပေါ်ပေါက်ခြင်း မရှိပါဘဲလျက် မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာဖွံ့ဖြိုးရေး ဦးစီးဌာနသည် ဦးတိုးဌေးတို့ကို အကြောင်းပြ ထုချေခွင့် မပြုဘဲ မြေငှားဂရန်ကို တစ်ဖက်သတ် ပယ်ဖျက်ခြင်းသည် အပ်နှင်းထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိကြောင်း သုံးသပ်၍ မြေငှားဂရန် ပယ်ဖျက်ကြောင်း မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးဦးစီးဌာန၏အမိန့်ကို အာဏာပေး စာချွန်တော်ဖြင့် ပယ် ဖျက်ခဲ့ပါသည်။

ဤအမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်အနေဖြင့် အောက် မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေကို အခြေပြု၍ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အမှု၏ စီရင်ချက်ဖော်ပြမှုတွင် မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာဖွံ့ဖြိုးရေး ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် နည်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဟု ချေပ ချက်ကိုသာ တွေ့ရပြီး မည်သည့်အက်ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းသည့် နည်းဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းအရ ဆောင်ရွက်သည် ဟူသည်ကို စီရင်ချက်စာသားတွင် မတွေ့ရပါ။ အနှစ် ၆၀ မြေငှားဂရန် (အထူးဂရန်) ဟူသည်အတွက် အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများတွင် နှစ် ၉၀ အထိ သက်တမ်းတိုး လဲလှယ် ခွင့်ရှိသည့် နှစ် ၃၀ မြေငှားဂရန်ကိုသာ ထုတ်ပေးရန် ပြဋ္ဌာန်းချက် ရှိပါသည်။ သို့ ဖြစ်၍ ဤအနှစ် ၆၀ မြေငှားဂရန် (အထူးဂရန်) ကို မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာဖွံ့ဖြိုးရေးဦးစီး ဌာနအနေဖြင့် မည်သည့်နည်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ ဆောင်ရွက်သည်ကို ဆက်လက် လေ့လာရပြန်ပါသည်။

အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေကို ၁၈၉၈ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းပြီး ၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် အမိန့်ကြော်ငြာစာဖြင့် ယင်းအက်ဥပဒေအရ ရန်ကုန်မြို့ အတွက် အခွန်တော်အရာရှိအဖြစ် ရန်ကုန်မြို့ ကော်လိထွော် အရာရှိကို ခန့်အပ်ခဲ့ပါ သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့ အက် ဥပဒေ The Rangoon Development Trust Act, 1920 ကို ပြဋ္ဌာန်းသည့်အခါ မြို့ မြေစီမံခန့်ခွဲမှု တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ဖြစ်လာပါသည်။ ယင်းအက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၅၈ ပါ အောက်ပါပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ရန်ကုန်မြို့၏ မြေများကို စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်သည် ရန်ကုန်မြို့ စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့ လက်သို့ လွှဲအပ်ခဲ့ပါသည်။

“၅၈။ (၁) ဤအက်ဥပဒေ စတင် အာဏာသက်ရောက်သည့်နေ့မှ စတင်၍ မြို့တော်အတွင်းရှိ အောက်ဖော်ပြပါ မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သည့် ပစ္စည်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ရပိုင်ခွင့်၊ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် အကျိုးအမြတ်များကို အဖွဲ့သို့ လွှဲအပ်လိုက်သည်-

(က) နိုင်ငံတော်သမ္မတက အထူး ချန်လှပ်ထားသည်မှအပ မြေလွတ်မြေလပ်များ အားလုံးနှင့်

(ခ) နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ပါမစ်လက်မှတ်၊ ခွင့်ပြုလိုင်စင် သို့မဟုတ် မြေငှားဂရန်တို့အရ ပေးအပ်ချထားသည့်၊ သို့တည်းမဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှု မရှိဘဲ လက်ဝယ် ထားရှိသည့် မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သည့် ပစ္စည်းအားလုံး။

(၂) အဆိုပါအတိုင်း အစိုးရက ပါမစ်လက်မှတ်၊ ခွင့်ပြုလိုင်စင် သို့မဟုတ် မြေငှားဂရန်တို့အရ ပေါ်ပေါက်သည့် အခကြေးငွေတို့ကို စည်းကြပ်ကောက်ခံရန်အတွက် အဖွဲ့သို့ အပ်နှင်းလိုက်သည်။

(၃) ဤအက်ဥပဒေ အာဏာတည်ပြီးနောက် နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်၍ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ အခြားနေရာရှိ မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများကို အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်သည့်နေ့မှ စတင်၍ စီမံခန့်ခွဲရန် အဖွဲ့သို့ အပ်နှင်းနိုင်သည်”

သို့ဖြစ်၍ အခွန်တော်ဌာန၏ ၂၈-၈-၁၉၃၁ ရက်စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာ အမှတ် (၁၀၀) ဖြင့် ယင်းအဖွဲ့မှ ဥက္ကဋ္ဌ၊ မြေရာ အရာရှိ၊ မြေတိုင်းဝန်ထောက် စသည့်သူများကို အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ခွဲဝေအပ်နှင်းခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းအမိန့်ကြော်ငြာစာကို ၁၈-၁၂-၁၉၃၃ ရက်စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာ အမှတ် (၄၅၉) ဖြင့် လွှမ်းမိုးပယ်ဖျက်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ယင်းမှာ အခွန်တော်ဌာန၏ ၂၀-၈-၁၉၂၂ ရက်စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာ (၈၂) ဖြင့် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ရန်ကုန်မြို့ စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့ မြေယာဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေများ The Rangoon Development Trust Land Rules, 1922 ဖြင့် ယင်းအဖွဲ့သည် မြို့မြေစီမံခန့်ခွဲမှုကို သီးခြားဆောင်ရွက်နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်မည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။ ယင်းနည်းဥပဒေများ၏ နည်းဥပဒေ ၁၁ အရ မြေငှားဂရန်များကို သတ်မှတ်ထုတ်ပေးရန် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို တွေ့ရပြီး ထိုအဖွဲ့အနေဖြင့် သီးခြားအက်ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေဖြင့် ရပ်တည်မှုကို တွေ့ရပါသည်။

၁၉၅၁ ခုနှစ် နိုင်ငံတော် ပြည်သူ့အိုးအိမ် ပြန်လည် ထူထောင်ရေးနှင့် မြို့ရွာ စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့ အက်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းသည့်အခါ ယခင် ရန်ကုန်မြို့ စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့ကို ဖျက်သိမ်း၍ အဆိုပါ ရန်ကုန်မြို့ စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့ အက်ဥပဒေပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အသစ်ပေါ်ပေါက်လာသည့် နိုင်ငံတော် ပြည်သူ့အိုးအိမ် ပြန်လည် ထူထောင်ရေးနှင့် မြို့ရွာစည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့က ဆက်လက် ကျင့်သုံးပါသည်။ ထိုမှသည် ဒေသန္တရအဖွဲ့များကို ဖျက်သိမ်းသည့်အခါ ရန်ကုန်မြို့၏ မြို့မြေစီမံခန့်ခွဲမှု၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးဦးစီးဌာနက အဆိုပါ အက်ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများအရ ဆက်လက် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ပါသည်။ အဆိုပါ နည်းဥပဒေများအရ အနှစ် ၆၀ မြေငှားဂရန် (အထူးဂရန်) ကို ထုတ်ပေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ဤစီရင်ထုံးတွင် စီရင်ချက်ဖော်ပြမှုတွင် မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးဦးစီးဌာနအနေဖြင့် နည်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဟု ချေပချက်ကိုသာ တွေ့ရပြီး မည်သည့် နည်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံး လုပ်နည်း ဟူသည်ကို စီရင်ချက် ရေးသားမှုတွင် မတွေ့မိသဖြင့် ပြည်ထောင်စု တရား လွှတ်တော်ချုပ်အနေဖြင့် မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးဦးစီးဌာနသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်း မထားသော အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေကို အခြေပြု၍ စီရင်ဆုံးဖြတ်သည့် အချက်အတွက် အမှုတွဲ တစ်ရပ်လုံးကို စိတ်ဝင်စားစွာ လေ့လာလို သည်မှာ အမှန်ပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

ဂရန်ဖျက်သိမ်းမှုနှင့် စာချွန်တော်

မြေငှားဂရန် ဖျက်သိမ်းခြင်းအတွက် ဆက်လက် တွေ့ရှိရသည့် စီရင်ထုံးမှာ ဒေါ် ဖြူနှင်းလွင်နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန ပါ ၂၊ ၂၀၁၈ မတစ ၃၇ အမှု ဖြစ်ပါသည်။ အမှုပေါ်ပေါက်သည့် မြေမှာ ဒေါ်သိန်းမြိုင်နှင့် ဒေါ် သောင်းတို့ အမည်ဖြင့် ၉.၆ ဧက အကျယ်အဝန်းရှိ မြေကို ဆန်စက်မြေအဖြစ် အသုံးပြုရန် ၁၉၅၆ ခုနှစ်က လယ်ယာမြေကို အခြားနည်း သုံးစွဲခွင့် ရရှိခဲ့သော မြေ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုမြေကို ဦးချစ်လှိုင်သို့ အထွေထွေကိုယ်စားလှယ်လွှဲစာဖြင့် လွှဲ အပ်ထားပါသည်။ ယင်းမြေပေါ်တွင် ဘီအိုစီကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သူ ယခု အမှုကို လျှောက်ထားသူ၏ မိသားစုက သိန်းသောင်းနှင့် သားများအမည် စက်သုံးဆီ အရောင်း ဆိုင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် ထိုစက်သုံးဆီဆိုင်ကို ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်း ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းပြီး လုပ်ငန်းကို လွှဲပြောင်း ရယူခဲ့ရာတွင်

မြေနေရာ၌ ဂရန်မြေဟူသာ ဖော်ပြခဲ့ပြီး အကျယ်အဝန်းကို ဖော်ပြခဲ့မှု မရှိကြောင်း၊ မြန်မာ့ရေနံ ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံး၏ ၂၈-၈-၇၀ ရက်စွဲပါ အမိန့်စာအမှတ် ၆၀/၇၀ (၁၂၅၉) တွင် ယင်းဆိုင်ကို အပြီးအပိုင် သိမ်းယူရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်းကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းပြီးနောက် ၇-၁၂-၇၀ နေ့ ကြားဖြတ်ကော်မတီ မှတ်တမ်းအရ လုပ်ငန်းကိုသာ ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းခြင်း ဖြစ်ပြီး မြေ ပါဝင်ခြင်း မရှိကြောင်း၊ မြေကို သင့်ငွေတန်ဖိုး ပေးရန် မလိုကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသော်လည်း ဆက်လက် ဆောက်ရွက်ချက် မတွေ့ရပါ။ ယင်းဆိုင်နေရာကို မြန်မာ့ရေနံကော်ပိုရေးရှင်းက တစ်လလျှင် ၅၅ ကျပ် နှုန်းဖြင့် ဦးကြည်လှိုင်သို့ ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။ ဦးချစ်လှိုင်သည် ၁၉၈၅ ခုနှစ်တွင် ဦးပိုင်ခွဲ ၁၁-၁၊ ဧရိယာ ၀.၂၆ ဧကကို ဦးကြည်လှိုင်နှင့် ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့ထံ မှတ်ပုံတင်စာချုပ်ဖြင့် ရောင်းချပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုမြေကို ပြည်တွင်းအခွန်များဦးစီးဌာနက အခွန်အမှုတွဲအမှတ် DORP No. 10/5/88-89 ဖြင့် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဦးကြည်လှိုင်နှင့် ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့အား နှစ် ၃၀ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ယင်းမြေနေရာမှာ မြို့ကွက်တိုးချဲ့မြေ၌ ပါဝင်သွားပြီး အဆိုပါ မြေများအနက်မှ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းမြေ၊ ဆန်စက်မြေ၊ မီးသတ်အဆောက်အအုံမြေ၊ ဒေါ်ခင်လှ ပါ ၃ ဦး မြေနှင့် ဦးချစ်လှိုင်မြေဟု ဧရိယာ ၉.၃၄ ဧကကို ခွဲဝေချထားခဲ့ပြီး ဧရိယာ ၀.၂၆ ဧကကို ခွဲဝေချထားခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ထိုမြေရှိ စက်သုံးဆီအရောင်း ဆိုင်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလုပ်ရေး ကော်မရှင်က ပုဂ္ဂလိကများသို့ ဝယ်ယူခွင့်ပြုမည်ဟု ကြေညာသည့်အခါ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့က ယင်းတို့ထံ ပြန်လည်ရောင်း ချပေးရန် လျှောက်ထားခဲ့သော်လည်း ရွှေသံလွင်ကုမ္ပဏီသို့ ရောင်းချပေးခဲ့ပါသည်။ ရွှေသံလွင်ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလုပ်ရေးကော်မရှင်ထံမှ ဝယ်ယူခဲ့သည့် စက်သုံးဆီဆိုင် တည်ရာမြေကို မြေဂရန် လျှောက်ထားရန်အတွက် ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့က ကန့်ကွက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းအပေါ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (ရုံးချုပ်) ၏ ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကို ကွင်းဆင်း စစ်ဆေးစေပြီး အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်သည် အောက်ပါအတိုင်း သုံးသပ်ပြီး အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများအက်ဥပဒေပုဒ်မ ၄၀ အရ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံး၍ ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်အမည်ဖြင့် ထုတ်ပေးသည့် မြေငှားဂရန်ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ပါသည်။

“ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင် အမည်ဖြင့် ၁၉-၁-၁၉၈၉ နေ့မှ ၁၈-၁-၂၀၁၉ နေ့အထိ နှစ် ၃၀ မြေငှားဂရန် ရရှိထားသော မြေ ၀. ၁၁၄၈ ဧကနှင့် ပတ်သက်၍ မြေငှားဂရန်စာချုပ်မူရင်း မတင်ပြနိုင်ခြင်း၊ စက်သုံးဆီဆိုင် မန်နေဂျာ တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် ဦးကြည်လှိုင်သည် အုပ်ချုပ်ရေး အကူးအပြောင်း တွင် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနမှ လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေသည့် ၉-၄-၁၉၆၄ ရက်စွဲဖြင့် ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းထားသော စက်သုံးဆီဆိုင်မြေအား ဌာနပိုင် မြေနေရာမှန်း သိလျက် မိမိနှင့် ဇနီး အမည်ဖြင့် မြေငှားဂရန်အား သို့သိပ်စွာ လျှောက်ထားရယူခဲ့ခြင်းသည် ရိုးသားမှု မရှိကြောင်း”

ထိုအမိန့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်က အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ အမိန့်သည် ဥပဒေအရ အပ်နှင်းသော အာဏာကို ကျော်လွန် ဆုံးဖြတ် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်၍ အာဏာပိုင်မေး စာချွန်တော်အမိန့် ထုတ်ဆင့်ပေး ပါရန် လျှောက်ထားခဲ့သဖြင့် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်က တရားမ အထွေ ထွေလျှောက်ထားမှု ဖွင့်လှစ်ကာ ကြားနာဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်အမှု ဖြစ်ပါသည်။

တင်ပြခဲ့သည့် ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန ပါ ၂၊ ၂၀၁၈ မတစ ၃၇ အမှု ၏ အာဏာပိုင်မေး စာချွန်တော် အမိန့် ထုတ်ဆင့်ပေးရန် လျှောက်ထားချက်အပေါ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန် ကြားရေးမှူးချုပ်၏ အမိန့်သည် ယင်းထံ အပ်နှင်းထားသည့် အာဏာအရ ဆောင် ရွက်ချက်သာ ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်ကာ လျှောက်ထားမှုကို ပယ်သည့် စီရင်ချက်သည် လွန်စွာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းလှပါသည်။ အမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သုံးသပ်ချက်များ အတွက် နှစ်ဖက်ရှေ့နေကြီးများ၏ တင်ပြချက်သည်လည်း လေ့လာဖွယ်ရာပင် ဖြစ် ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ အမှုစီရင်ချက်တွင် ပါဝင်သည့် အချို့အချက်နှင့် မပါဝင်သည့် အချက်တချို့ကိုပါ ထည့်သွင်းမှန်းဆ စဉ်းစား လေ့လာမိပါသည်။

အချင်းဖြစ် မြေမှာ ဒေါ်သိန်းမြိုင်နှင့် ဒေါ်သောင်းတို့ အမည်ဖြင့် ဆန်စက်မြေ အဖြစ် အသုံးပြုရန် ၁၉၅၆ ခုနှစ်က လယ်ယာမြေကို အခြားနည်း သုံးစွဲခွင့် ရရှိခဲ့သော မြေအဖြစ် တွေ့ရပါသည်။ ဤသည်မှာ ၁၉၅၃ ခုနှစ် လယ်ယာမြေ နိုင်ငံပိုင်ပြုလုပ်ရေး အက်ဥပဒေအရ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဒေါ်သိန်းမြိုင်နှင့် ဒေါ်သောင်းတို့ ဆန်စက် တည်ဆောက်မည့် မြေသည် ယင်းအက်ဥပဒေအရ လယ်ယာမြေ ဖြစ်နေ သဖြင့် ယင်းအက်ဥပဒေ ၃၉ အရ လယ်ယာမြေကို အခြားနည်း သုံးစွဲခွင့် လျှောက် ထားရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါမည်။ ဤတွင် ဒေါ်သိန်းမြိုင်နှင့် ဒေါ်သောင်းတို့ အနေဖြင့်

အဆိုပါ မြေကို မြေနှင့် အခွန်တော် အက်ဥပဒေ The Land and Revenue Act, 1876 အရ ဂရန်လျှောက်ထား ရရှိခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိ ဟူသည့် အချက်ကို စီရင်ချက်တွင် မတွေ့ရှိပါ။ ဤအချက်ကို စူးစမ်းခြင်းမှာ လယ်ယာမြေကို အခြားနည်း (ဆန်စက် မြေ) အဖြစ် သုံးစွဲခွင့်ပေးလိုက်ပါက ကြေးတိုင်မြေမျိုးကြီး ပြောင်းလဲသွားပြီး မြေငှား ဂရန် လျှောက်ထားနိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ဘဏ္ဍာတော်မင်း ကြီးရုံး၏ ၂၅-၁၀-၁၉၅၇ ရက်စွဲပါ စာအမှတ် ၁၀၇၀/၁၁၁၁/၂ထက-၃၈ ဖြင့် လယ်ယာမြေ နိုင်ငံပိုင်ပြုလုပ်ရေး အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၉ အရ သတ်မှတ်ပြီးသော မြေများ အခွန်တော် စည်းကြပ်ခြင်းအတွက် အမှာစာတွင် 'နိုင်ငံပိုင် လယ်ယာမြေကို ဆန်စက် တည်ဆောက်ရန် ပုဒ်မ ၃၉ အရ ခွင့်ပြုလာသောအခါ အဆိုပါ မြေသည် နိုင်ငံတော်ပိုင် လယ်ယာမြေအဖြစ်မှ ရှေးဦးစွာ နိုင်ငံတော်ပိုင် အစိုးရက သဘောရှိ ချထားနိုင်သောမြေ ဖြစ်လာပါသည်။ ၎င်းနောက် ဤမြေအတွက် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ အရ ဆန်စက် တည်ရန် Industrial lease စက်မှုလက်မှုဂရန် ထုတ်ပေးသောအခါ စက်မှုလက်မှုဂရန်မြေ အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားပါသည်' ဟူ၍ ဖော်ပြညွှန်ကြားခဲ့သည် ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤနေရာတွင် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး ဟူသည် ယနေ့ သိရှိနေသည့် အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများအက်ဥပဒေပါ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ရရှိသည့် အထွေထွေအုပ် ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်ပါ။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး အက် ဥပဒေ The Financial Commissioners Act, 1928 အရ ခန့်အပ်ခဲ့သည့် ဘဏ္ဍာတော် မင်းကြီး ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း၏ အမှာစာအရ ဆန်စက်မြေအဖြစ် အသုံးပြုခွင့်ပေးခြင်း သည် မြေမျိုးကြီး ပြောင်းပေးခြင်းသာ ဖြစ်ပြီး ယင်းသို့ ပြောင်းလိုက်သည့်အခါ မြေသည် အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသော မြေ (Land at the disposal of Government) အဖြစ် ပြောင်းသွားပါသည်။ ထိုအခါ ကာယကံရှင်များအနေဖြင့် ဆန်စက် တည်ဆောက်ရန် မြေနှင့် အခွန်တော် အက်ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများအရ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း လုပ် ကိုင်ရန် Industrial purpose အတွက် မြေငှားဂရန် လျှောက်ထား ရရှိပြီးမှသာ ဆန် စက် တည်ဆောက် လုပ်ကိုင်ခွင့် ရရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ အချင်းဖြစ်မြေကို ဒေါ်သိန်းမြိုင်နှင့် ဒေါ်သောင်းတို့ အမည်ဖြင့် စက်မှုလက်မှု မြေငှားဂရန် ရရှိခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိကို လေ့လာမိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မိမိကမူ မြေဧရိယာ ၉. ၆ ဧကကို စက်မှုလက်မှု မြေငှားဂရန် ရရှိခဲ့မည်ဟု ထင်မိပါသည်။ မိမိ၏ထင်မြင်ချက်ကို စက်သုံးဆီအရောင်း ဆိုင်ကို ပြည်သူပိုင် သိမ်းလွှဲပြောင်းယူသည့် မှတ်တမ်းတွင် မြေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဂရန်

မြေဟု ဖော်ပြခဲ့သည့် အချက်ကလည်း ထောက်ခံနေသည့်အသွင် တွေ့ရပါသည်။ ထိုဂရန် မြေတစ်ကွက်လုံးအနက်မှ B.O.C ကိုယ်စားလှယ် ရရှိသူ ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့က အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်မျှကိုသာ နည်းလမ်းတစ်ရပ်ရပ်အရ ရယူပြီး စက်သုံးဆီအရောင်းဆိုင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။ ဤအချက်သည် အမှုတစ်ခုလုံးအတွက် အဓိက အကျဆုံးအချက် ဖြစ်နေကြောင်း သုံးသပ် လေ့လာမိပါသည်။

ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနပါ ၂၊ ၂၀၁၈ မတစ ၃၇ အမှုတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့ရှိရသည့် အချက်တစ်ချက်မှာ စက်သုံးဆီအရောင်းဆိုင်ကို ပြည်သူပိုင် သိမ်းယူခဲ့သည့်ကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။ သိန်းသောင်းနှင့် သားများ B.O.C စက်သုံးဆီ အရောင်းဆိုင်ကို ၉-၄-၁၉၆၄ နေ့တွင် ၁၉၆၃ ခုနှစ် လုပ်ငန်းများ ပြည်သူပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၃ အရ အပ်နှင်းသော လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံး၍ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တော်လှန်ရေးကောင်စီအစိုးရအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌရုံး၏ ၉-၄-၁၉၆၄ ရက်စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာ အမှတ် (၄၉) ဖြင့် ပြည်သူပိုင် သိမ်းယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုအမိန့်ကြော်ငြာစာတွင် လုပ်ငန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော ရပိုင်ခွင့် အားလုံးကို ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ လက်ဝယ်သို့ ရောက်ရှိစေရမည် ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

၁၉၆၃ ခုနှစ် လုပ်ငန်းများ ပြည်သူပိုင် ပြုလုပ်ခြင်း ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်-

- “၃။ (၁) အစိုးရမှာ မည်သည့်လုပ်ငန်းကိုမဆို အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်၍ ပြည်သူပိုင်အဖြစ် သိမ်းယူနိုင်သည့် အာဏာ ရှိရမည်။
- (၂) ယင်းသို့ အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်၍ လုပ်ငန်းတစ်ခုခုကို သိမ်းယူသည့်အခါ အဆိုပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာတွင် သီးခြား ဖော်ပြထားသည့် လုပ်ငန်းသည် သီးခြား ဖော်ပြထားသည့် နေ့ရက်တွင် ပုဒ်မခွဲ ၃ နှင့် အညီ ပြည်သူပိုင် ဖြစ်လာမည်။
- (၃) ယင်းသို့ ပြည်သူပိုင်အဖြစ် ကြေညာရာတွင် အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်ရမည်။
  - (က) အဆိုပါ လုပ်ငန်း၏ အပိုင်ပစ္စည်းအားလုံး၊
  - (ခ) အဆိုပါ လုပ်ငန်း၏ ကြွေးမြီများအနက် အစိုးရက တာဝန်ယူ၍ ပေးထိုက်သော ကြွေးမြီတာဝန်များ။”

ဤပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ဆိုပါက သိန်းသောင်းနှင့် သားများ B.O.C စက်သုံးဆီ အရောင်းဆိုင်ကို ပြည်သူပိုင် ပြုလုပ်ရာတွင် စက်သုံးဆီအရောင်းဆိုင် လုပ်ငန်း၏ အပိုင်ပစ္စည်း အားလုံးသည် ပြည်သူပိုင် ဖြစ်လာမည် အမှန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစဉ် ကာလက အမိန့်ကြော်ငြာစာဖြင့် ပြည်သူပိုင် သိမ်းယူရာတွင် လက်တွေ့ မြေပြင်၌ ပစ္စည်း လွှဲပြောင်းသိမ်းယူရေး အဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်း၍ လွှဲပြောင်းယူမှုမှတ်တမ်း စာ ရွက်စာတမ်းများဖြင့် ပြည်သူပိုင် သိမ်းယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယခု စက်သုံးဆီအရောင်း ဆိုင်ကို ပြည်သူပိုင် သိမ်းယူရာတွင် ယင်းလုပ်ငန်း၏ အပိုင်ပစ္စည်း အားလုံးသည် ပြည်သူပိုင် ဖြစ်လာပေမည်။ သို့ရာတွင် စက်သုံးဆီအရောင်းဆိုင် တည်ရှိရာ မြေသည် စက်သုံးဆီလုပ်ငန်းပိုင်မြေ မဟုတ်ဘဲ ဒေါ်သိန်းမြိုင်နှင့် ဒေါ်သောင်းတို့က ဆန်စက်မြေ အဖြစ် အခြားနည်း သုံးစွဲခွင့် ရရှိပြီးနောက် နှစ် ၃၀ စက်မှုလက်မှု မြေငှားဂရန် ရရှိသည့် ဆန်စက် တည်ဆောက်ထားသည့် မြေမှ အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ်မျှသာ ဖြစ်ရာ ဒေါ်သိန်းမြိုင်နှင့် ဒေါ်သောင်းတို့၏ ဆန်စက်လုပ်ငန်းပိုင်မြေ ဖြစ်နေသည်ကို သတိပြုရပါမည်။ သို့ဖြစ်၍လည်း ပြည်သူပိုင် သိမ်းယူ လွှဲပြောင်းသည့်အဖွဲ့အနေဖြင့် မြေကို ဂရန်မြေဟု ဖော်ပြ၍ စက်သုံးဆီအရောင်းဆိုင် အဆောက်အအုံကိုသာ သိမ်း ယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။

ပြည်သူပိုင် သိမ်းယူရာတွင် သိမ်းယူသည့် ပစ္စည်းများအတွက် လျော်ကြေးပေး သည် ဖြစ်ပေရာ ယင်းသို့ လျော်ကြေးဆုံးဖြတ်ရေးအဖွဲ့များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ယင်းဥပဒေ ၏ ပုဒ်မ ၅ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်-

- “၅။ (၁) အစိုးရသည် ဥက္ကဋ္ဌနှင့် အခြား အဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်သည့် လိုအပ်သော လျော်ကြေးဆုံးဖြတ်ရေးအဖွဲ့ကို အမိန့်ကြော်ငြာစာဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။
- (၂) လျော်ကြေးဆုံးဖြတ်ရေးအဖွဲ့သည် အောက်ပါကိစ္စများကို သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ရမည်။
  - (က) ဤဥပဒေအရ သိမ်းယူသည့် လုပ်ငန်းပိုင်ဆိုင်သည့် ပစ္စည်းများ၏ အကြောင်းအရာများ၊
  - (ခ) ထိုပစ္စည်းများအတွက် လုပ်ငန်းအား ပေးသင့်သည့် လျော်ကြေး ငွေ၊ ထို့ပြင်-
  - (ဂ) လျော်ကြေးပေးမည့် နည်းလမ်းများ”

ဤပုဒ်မ ပြဋ္ဌာန်းချက်အလို့ငှာ ပြည်သူပိုင် သိမ်းယူပြီးနောက် မည်သို့ ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းကို အမှုတွင် ဖော်ပြချက် မတွေ့ရှိပါ။ သို့ရာတွင် ပြည်သူပိုင် သိမ်း

ဆည်းပြီးနောက် ၇-၁၂-၁၉၇၀ နေ့ ကြားဖြတ်ကော်မတီ မှတ်တမ်းအရ လုပ်ငန်း ကိုသာ ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းခြင်း ဖြစ်ပြီး မြေပါဝင်ခြင်း မရှိကြောင်း၊ မြေကို သင့် ငွေတန်ဖိုး ပေးရန် မလိုကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည် ဆိုသည့် တင်ပြချက်ကိုမူ တွေ့ရ ပါသည်။

အမှုတွင် ထပ်မံ စိတ်ဝင်စားဖွယ်အချက်တစ်ရပ်အဖြစ် ဆန်စက်လုပ်ငန်းပိုင်ရှင် ဒေါ်သိန်းမြိုင်နှင့် ဒေါ်သောင်းတို့၏ အထွေထွေကိုယ်စားလှယ် ဖြစ်သူ ဦးချစ်လှိုင်သည် ၁၉၈၅ ခုနှစ်တွင် ဦးပိုင်ခွဲ ၁၁-ခ၊ ဧရိယာ ၀.၂၆ ဧကကို ဦးကြည်လှိုင်နှင့် ဒေါ်ဖြူနှင်း လွင်တို့သို့ မှတ်ပုံတင်စာချုပ်ဖြင့် ရောင်းချပေးခြင်းနှင့် ထိုမြေကို ပြည်တွင်းအခွန်များ ဦးစီးဌာနက အခွန်အမှုတွဲ အမှတ် DORP No. 10/5/88-89 ဖြင့် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဦးကြည်လှိုင်နှင့် ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့အား နှစ် ၃၀ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

မူလရှိုရင်း ဆန်စက်မြေ ၉.၆ ဧက၊ ဦးပိုင်အမှတ် (၁၁) ၏ ဦးပိုင်ခွဲ ၁၁-ခ ကို မှတ်ပုံတင်စာချုပ်ဖြင့် ရောင်းဝယ်ခွင့် ရရှိခဲ့ခြင်းကို ရှေးဦးစွာ လေ့လာမိပါသည်။ ရှိုရင်း ဦးပိုင်တစ်ခုကို ဦးပိုင် ခွဲစိတ်၍ မှတ်ပုံတင်စာချုပ် ချုပ်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ ယင်းသို့ ရောင်းဝယ်သည့် မြေသည် ထင်မှတ်သကဲ့သို့ ပြည်သူပိုင် သိမ်းထား သည့် မြေကို ရောင်းဝယ်ပါက မှတ်ပုံတင်စာချုပ် ချုပ်ဆိုခြင်းသည် မည်သို့ ပေါ်ပေါက် နိုင်သည်ကို လေ့လာရပါမည်။ ယင်းကာလသည် ပြည်သူ့ကောင်စီခေတ်ကာလ ဖြစ် ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ၁၉၆၅ ခုနှစ် ဆိုရှယ်လစ်စီးပွားရေးစနစ် တည်ဆောက်မှု အတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ အပ်နှင်းသည့်ဥပဒေ သက်ရောက်သည့်ကာလ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၅ တွင် ယခုကိစ္စရပ်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များအဖြစ် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရပါသည်-

“၁၅။ (၁) မည်သူမဆို ဆိုရှယ်လစ်စီးပွားရေးစနစ် တည်ဆောက်မှုကို ဖျက် ဆီးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆန့်ကျင်လျှင် ဤပုဒ်မအရ ပြစ်မှု ကျူး လွန်သည် မည်၏။ ဤသို့ ပြစ်မှု ကျူးလွန်သည့် လုပ်ငန်းများတွင် အောက်ပါတို့ အကျုံးဝင်သည်။

(ခ) ပြည်သူပိုင်နှင့် အများပိုင် ပစ္စည်းများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ယင်းသို့ ဖျက်ဆီးသည်ကို အားပေးခြင်း၊

(ဂ) ဆိုရှယ်လစ်စီးပွားရေးစနစ် တည်ဆောက်မှုအတွက် အကျုံးဝင် သော ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်း၊ ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်း၊ သယ်ယူ ပို့

ဆောင်ရေးလုပ်ငန်း၊ သိုလှောင်ရေးလုပ်ငန်း၊ ကုန်ပစ္စည်း စစ်ဆေးရေးလုပ်ငန်း၊ ကုန်ပစ္စည်း ပြုပြင်မွမ်းမံရေးလုပ်ငန်း၊ ဘဏ်လုပ်ငန်း စသည်တို့အား နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ယင်းသို့ နှောင့်ယှက်သည်ကို အားပေးခြင်း။

(၂) အခြားတည်ဆဲ တရားဥပဒေ တစ်ရပ်ရပ်တွင် မည်သို့ပင် ပါစေကာမူ အထက်ပုဒ်မခွဲ ၁ အရ ကျူးလွန်သူ တစ်ဦးသည် အနည်းဆုံး ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်၊ အများဆုံး သေဒဏ်အထိ ကျခံစေရမည့်အပြင် ၎င်းပိုင်ဆိုင်သည့် ပစ္စည်းများနှင့် ငွေများကိုလည်း ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာအဖြစ် သိမ်းဆည်းခြင်း ခံရမည်”

ပြည်သူပိုင်ပစ္စည်းနှင့် ပတ်သက်ပါက ဖျက်ဆီးခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်း ပြုလုပ်လျှင်ပင် သေဒဏ်အထိ ကျခံနိုင်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက် ရှိနေသည့် ကာလတွင် ဤအမှုပါ ပြည်သူပိုင် ဖြစ်နေသည် ဆိုသည့် စက်သုံးဆီဆိုင် မြေကို မှတ်ပုံတင် အရောင်းအဝယ် စာချုပ်ဖြင့် ရောင်းဝယ်ခြင်း၊ စာချုပ်မှတ်ပုံတင်ပေးခြင်းတို့ ဆိုပါက ပြောဖွယ်ရာ မရှိပါ။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့ မြေကို စာချုပ်စာတမ်း မှတ်ပုံတင်ဖြင့် ရောင်းဝယ်ခြင်း အတွက် အရေးယူမှု တစ်စုံတစ်ရာ မရှိခဲ့ခြင်းသည် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့် အချက် တစ်ရပ် ဖြစ်နေပါသည်။

တစ်ဖန် ပြည်တွင်းအခွန်များ ဦးစီးဌာနက အခွန်အမှုတွဲ အမှတ် DORP No. 10/5/88-89 ဖြင့် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့အား ၁၉-၁-၁၉၈၉ နေ့မှ စတင်သည့် နှစ် ၃၀ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့ခြင်းတွင် မည်သည့် နေ့ရက်က ဂရန်လျှောက်ထား ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းကို အမှုတွင် မတွေ့ရှိရပါ။ အခွန်အမှုတွဲအမှတ်အရ ပြည်သူ့ကောင်စီကာလက စတင် လျှောက်ထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ၁၉၈၈ အရေးအခင်း နောက်ပိုင်းမှ လျှောက်ထား ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ်အတွင်း ပြည်သူ့ကောင်စီခေတ်ကာလတွင် လျှောက်ထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါက ယင်းကာလတွင် ပြည်တွင်းအခွန်များ ဦးစီးဌာနသည် အထောက်အကူပြု ရုံးလုပ်ငန်းကိုသာ ဆောင်ရွက်ပေးရပြီး ပြည်သူ့ကောင်စီ အဆင့်ဆင့်နှင့် အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့ အဆင့်ဆင့်တို့၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၆၅ (ခ) အရ မြေငှားဂရန် လျှောက်ထားမှုများ ခွင့်ပြုပေးခြင်းကို မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့ကသာ ဆုံးဖြတ်ချက်ပေးပိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤကိစ္စတွင် ပြည်သူ့ကောင်စီခေတ်တွင် လျှောက်ထားခဲ့ပြီး မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ

အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့က ခွင့်ပြုခဲ့သည်ကို ၁၉၈၈ အရေးအခင်းနောက်ပိုင်း ၁၉၈၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင်မှ ဂရန် ထုတ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့တည်းမဟုတ် ၁၉၈၈ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းမှ လျှောက်ထားသည်ကို ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနက မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့သည် ဟူသည့် စဉ်းစားဖွယ်ရာ အချက်လည်း ပေါ်ပေါက်နေပါသည်။

ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ပါ ၂၊ ၂၀၁၈ မတစ ၃၇ အမှုတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ထပ်မံတွေ့ရှိရသည့် အချက်တစ်ခု မှာ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ယင်းမြေနေရာ (ဒေါ်သိန်းမြိုင်နှင့် ဒေါ်သောင်းတို့ အမည်ဖြင့် ၉. ၆ ဧက) ကို မြို့ကွက်တိုးချဲ့ခြင်း ပါဝင်သွားပြီး အဆိုပါ မြေများအနက်မှ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းမြေ၊ ဆန်စက်မြေ၊ မီးသတ်အဆောက်အအုံမြေ၊ ဒေါ်ခင်လှ ပါ ၃ ဦး မြေနှင့် ဦးချစ်လှိုင် မြေဟု ဧရိယာ ၉. ၃၄ ဧကကို ခွဲဝေချထားခဲ့ပြီး ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့အား ဂရန် ထုတ်ပေးထားသည့် ဧရိယာ ၀. ၂၆ ဧကကို ခွဲဝေချထားခြင်း မရှိခဲ့သည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းမြေ ၀. ၂၆ ဧကသည် ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့ အမည်ဖြင့် မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးထားသဖြင့် ခွဲဝေချထားရာတွင် မပါဝင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် မြန်မာ့ရေနံထွက်ပစ္စည်း ရောင်းဝယ်ရေး လုပ်ငန်း၏ စက်သုံးဆီအရောင်းဆိုင် တည်ရှိနေသည့်အတွက်ကြောင့် မပါဝင်ခြင်း ဖြစ်သည် ဟူသည့် အချက်မှာလည်း အမေးထွက်ဖွယ် ကိစ္စရပ် ဖြစ်နေပါသည်။ ထို့ပြင် မြို့မြေ တိုးချဲ့ရာတွင် ပါဝင်သွားသည့်အတွက် အကွက်များ ခွဲဝေချထားရာတွင် အောက် မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေအရ ထုတ်ပြန်သည့် ၁၉၁၃ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အမိန့်ဆင့်ဆိုချက်များ (The Burma Town and Village Lands Directions 1913) တွင် ပါရှိသည့် အခန်း (၇) မြို့သစ် တည်ရန်အတွက် မြေသိမ်းယူခြင်း (Acquisition of Land for the formation of Towns)၊ အခန်း (၉) မြို့များတွင် အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့် ရှိသောမြေအတွက် စီမံလျာထားခြင်း (Layout of Land at the disposal of Government in towns)၊ အခန်း (၁၁) မြေများကို ယေဘုယျအားဖြင့် ပေးအပ်ချထားခြင်း (Disposal of land generally) ဟူသည့် အခန်းတို့ပါ အချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ရှိမရှိသည် အမှုအတွက် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့် အချက်များ ဖြစ်နေပါသည်။ ထိုသို့ သာမက မြေနယ်သတ် အက်ဥပဒေ The Boundaries Act, 1880 အရ နယ်နိမိတ် ကြပ်မတ်ရေးအရာရှိ (Demarcation Officer) နှင့် နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ရေးအရာရှိ (Boundary-officer) တို့ ခန့်အပ်ကာ မြေနယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ခြင်း၊ ဦးပိုင် သတ်မှတ်

ခြင်း၊ မြို့စာရင်းနှင့် မြေပုံ ရေးဆွဲခြင်းတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိတို့သည် လည်း မြို့မြေများနှင့် ပတ်သက်ပါက အရေးကြီးသည့် အချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်ပါက အချင်းဖြစ် မြေကွက်အတွက် ဦးပိုင် မည်သို့ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ သည် ဟူသည့် အချက်သည်လည်း အဆုံးအဖြတ်ပေးရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ မြေနှင့်ပတ်သက်သည့် မှုခင်းများတွင် ဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ထားသည့် ဦးပိုင်မှတ်ပုံတင်များ၏ ပဓာနကျမှုကို မေ့ထား၍ မရပါ။

ဆက်လက်လေ့လာတင်ပြလိုသည့်အချက်မှာ စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန၏ ၇-၃-၂၀၁၀ ရက်စွဲပါ စာအမှတ် ၂-၁၀ စွမ်းအင် (၁) (၇၉၂) ၂၀၁၀ ဖြင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလုပ်ရေး ကော်မရှင်ထံသို့ ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းခဲ့သည့် စက်သုံးဆီ အရောင်းဆိုင်များကို ပြန်လည် လွှဲပြောင်း လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခွင့် လျှောက်လွှာများကို လွှဲပြောင်း ပေးပို့ သည့်စာကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် စက်သုံးဆီ အရောင်းဆိုင်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စက်သုံးဆီ အရောင်းဆိုင်များ တည်ရှိရာ မြေများသည် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန အမည် ပေါက်မြေများ ဖြစ်သည် မဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြမှု ရှိ မရှိ ဟူသည့် အချက်ကိုလည်း အမှုတွင် မတွေ့ရှိပါ။ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီခေတ် ကပင် အစိုးရဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းများ မိမိတို့ အသုံးပြုနေသည့် မြေများကို ဌာနအမည် ပေါက် ဆောင်ရွက်ရေး ညွှန်ကြားချက်များ ရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုစဉ်ကာလက ဝန်ကြီးဌာန တစ်ခု ဖြစ်သည့် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် မိမိတို့ ထိန်းသိမ်းလုပ်ကိုင်နေသည့် စက်သုံးဆီအရောင်းဆိုင်များ တည်ရှိရာ မြေအတွက် မည်သို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည် ဟူသည့် အချက်သည် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အချက်တစ်ရပ် ဖြစ်သကဲ့သို့ ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုလုပ်ရေးကော်မရှင်က စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာ့ရေနံထွက်ပစ္စည်း ရောင်း ဝယ်ရေးလုပ်ငန်း၊ စက်သုံးဆီအရောင်းဆိုင် ၂၆၄ ဆိုင်ကို ရောင်းချရာတွင် လုပ်ငန်းကို သာ ရောင်းချခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့တည်းမဟုတ် လုပ်ငန်း တည်ရာ မြေကွက်ကိုပါ ထည့်သွင်း ရောင်းချခြင်း ဖြစ်သည် ဟူသည့် အချက်ကိုလည်း အမှု၏ စီရင်ဆုံးဖြတ် ချက်တွင် ရှေ့နေများ၏ တင်ပြချက်၌ မတွေ့ရပါ။ စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာ့ ရေနံထွက်ပစ္စည်း ရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်း အမည် ပေါက် ပိုင်ဆိုင်မှု မရှိသည့် မြေကို စက်သုံးဆီ ရောင်းချမှုလုပ်ငန်းနှင့် ရောထွေး ရောင်းချမှုသည် ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိ မရှိ ဟူသည့် အချက်သည်လည်း စဉ်းစားဖွယ် အချက်တစ်ရပ် ဖြစ်နေပါသည်။

ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ပါ ၂၊ ၂၀၁၈ မတစ ၃၇ အမှု၏ ပင်မအကြောင်းရင်း ဖြစ်သော ဦးကြည်လှိုင်၊

ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့ အမည်ဖြင့် ထုတ်ပေးထားသည့် မြေငှားဂရန်ကို အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၀ ပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံး၍ ပယ်ဖျက်မှုအပေါ် အာဏာပိုင်မေး စာချွန်တော်အမိန့် ထုတ်ဆင့်ပေးပါရန် လျှောက်ထားခြင်းအပိုင်းကို နောက်ဆုံးအချက်အဖြစ် လေ့လာပါမည်။ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄၀ တွင် အခွန်တော်အရာရှိ တစ်ဦးဦး၏ ဤ အက်ဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်သည့် အမှုတွဲများကို မိမိထံသို့ အယူခံ တက်ရောက်နိုင်ခွင့် မရှိသော်လည်း ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးအနေဖြင့် အမှုတွဲကို ဆင့်ဆို တောင်းယူခြင်း၊ ပြန်လည် စိစစ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ပြီးလျှင် မိမိ သင့်လျော်သည်ဟု ထင်မြင်သော ဤ အက်ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ညီညွတ်သည့်အမိန့်ကို ချမှတ်နိုင်သည်ဟု အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်-

"40. Notwithstanding that no appeal may lie to him, the Financial Commissioner may call for and revise the proceedings of any Revenue Officer in any case dealt with under this Act, and may pass such orders hereon, consistent with the provisions of this Act, as he may think fit."

ဤအက်ဥပဒေပါ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ထံ အပ်နှင်းထားပါသည်။ လက်အောက်အခွန်တော် အရာရှိ တစ်ဦး၏ အမှုတွဲကို တောင်းယူကာ ပြန်လည် စိစစ်ပြီးလျှင် မိမိ သင့်လျော်သည် ထင်မြင်သည့် ဤအက်ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သော အမိန့်ကို ချမှတ်ခြင်းသည် ဥပဒေအရ အပ်နှင်းသော လုပ်ပိုင်ခွင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် ချမှတ်သည့် အမိန့်သည် ယင်းအနေနှင့် သင့်လျော်သည်ဟု ထင်မြင်ရုံဖြင့် မလုံလောက်ဘဲ အက်ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်လည်း ညီညွတ်ရန် လိုအပ်သည်ကို အထူး သတိပြုရပါမည်။

ယခုအမှုတွင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်သည် ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်တို့ အမည်ဖြင့် မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးထားသည့် အမှုတွဲကို တောင်းယူစိစစ်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ယင်း၏ စိစစ်ချက်အတွက် အမှုတွင် ယင်း၏ကိုယ်စား ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံး ညွှန်ကြားရေးမှူးက လျှောက်လဲ တင်ပြချက်များ၌ မြေငှားဂရန် ဖျက်သိမ်းမှုအတွက် ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်များကို ဖော်ပြပြီး အောက်ပါအတိုင်း အပြီးသတ် လျှောက်လဲ တင်ပြခဲ့သည်ကို ဖတ်ရှုရပါသည်-

“ဒိုက်ဦးမြို့နယ်၊ စက်သုံးဆီဆိုင် အမှတ် ၀၁၆၃၊ သိန်းသောင်းနှင့် သားများ ဆိုင်ကို ၉-၄-၆၄ ရက်စွဲဖြင့် ၁၉၆၃ ခုနှစ် လုပ်ငန်းများ ပြည်သူပိုင် ပြုလုပ်ခြင်း ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃ အရ ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းခဲ့ပြီး လွှဲပြောင်းရယူရာတွင် မြေ နေရာ အကျယ်အဝန်းနေရာ၌ ဂရန်မြေဟူသာ ဖော်ပြပြီး ဧရိယာ ဖော်ပြထား ခြင်း မရှိကြောင်း၊ ၂၈-၈-၇၀ ရက်စွဲပါ မြန်မာ့ရေနံကော်ပိုရေးရှင်း ညွှန်ကြား ရေးဝန်ရုံး၊ အမိန့်စာ အမှတ် ၆၀/၇၀ (၁၂၅၉) တွင် ယင်းဆိုင်ကို အပြီးအပိုင် ဆက်လက်သိမ်းယူရန် ဆုံးဖြတ်ထားကြောင်း၊ ၁၈၉၈ ခုနှစ် အောက်မြန်မာပြည် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေအရ ပြုလုပ်သည့် နည်းဥပဒေ အပိုဒ် ၆ တွင် လူနေထိုင်ရန် သို့မဟုတ် စက်မှုလုပ်ငန်းအတွက် အဆောက်အအုံ ဆောက် လုပ်ရန် အစိုးရက မြေကို အငှားချထားနိုင်ကြောင်း၊ နည်းဥပဒေ အပိုဒ် ၁၄ အရ မြေငှားစာချုပ်အတွက် မြေကွက် လက်ရှိတည်ရှိမှုကို သေချာစွာ စစ်ဆေး ကြည့်ရှု တိုင်းတာပြီး အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသောမြေ ဟုတ် မဟုတ် စိစစ် ရမည်ဖြစ်သော်လည်း ယင်းသို့ စိစစ်ခြင်း မပြုဘဲ ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင် အမည်ဖြင့် နှစ် ၃၀ ဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းသည် ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှု မရှိကြောင်း၊ .....၊ အချင်းဖြစ် မြေဖြစ်သည့် ဦးပိုင်အမှတ် ၁၁-၁၊ ဧရိယာ ၀.၂၆ ဧက ကို ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင် အမည်ပေါက် ဂရန်အမှုတွဲနှင့် သက်ဆိုင်သော အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန အဆင့်ဆင့်၏ စိစစ်ချက် စာရွက်စာတမ်း အမှုတွဲများအား လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ အုပ်ချုပ်ရေးကာလ အကူးအပြောင်း တွင် ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းထားသော စက်သုံးဆီဆိုင်မြေကို ဌာနပိုင် မြေနေရာ မှန်းသိလျက် မြေဂရန်အား သိုသိပ်စွာ လျှောက်ထားရယူခဲ့ခြင်းသည် ရိုးသားမှု မရှိဟု သုံးသပ်ပြီး နှစ် ၃၀ ဂရန်အား ပယ်ဖျက်ကြောင်း ချမှတ်သည့် အမိန့်သည် ဥပဒေနှင့်အညီ ဖြစ်ကြောင်း”

အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် အနေဖြင့် အောက် မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၀ ဖြင့် အပ်နှင်းသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံး၍ မိမိသင့်လျော်သည်ဟု ထင်မြင်သော အက်ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်း ချက်များနှင့် ညီညွတ်သည့် အမိန့်ကို ချမှတ်နိုင်သည် ဖြစ်သော်လည်း ထိုအမိန့်သည် မည်သူ့အပေါ် ချမှတ်ရမည် ဟူသည့် အချက်ကို စဉ်းစားရပေမည်။ အကြောင်းမှာ အက်ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သောအမိန့်ဟု ဆိုထားပေရာ အက်ဥပဒေအရ ပြုသည့် နည်း ဥပဒေများနှင့်လည်း ညီညွတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယင်း၏ စိစစ်တွေ့ရှိချက်အရ

ချမှတ်သော အမိန့်သည် ဤအမှုတွင် မြေငှားဂရန် ရှိထားသူ ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်း လွင်တို့အပေါ် ချမှတ်ရန် ဖြစ်သည်။ သို့တည်းမဟုတ် ဂရန် ထုတ်ပေးသူ အခွန်တော် အရာရှိအပေါ် ချမှတ်ရန် ဖြစ်သည် ဟူသော အချက်ကို စဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ခြင်းတို့အတွက် နည်းဥပဒေ ၉ တွင် ခရိုင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် လူတစ်ဦး သို့မဟုတ် လူတစ်စုသို့ မြေငှား ပေးအပ်ချထားမှု ကို ပြုလုပ်ရာတွင် တစ်ဧကအထိ ရှိသော မြေကို ယင်း၏ ကိုယ်ပိုင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အကယ်၍ ဧရိယာတစ်ဧကထက် ပို၍ ငါးဧကထက် မကျော်လျှင် တိုင်း ဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး၏ ကြိုတင် ခွင့်ပြုမိန့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကယ်၍ ဧရိယာ ငါးဧကထက် ကျော်လျှင် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး၏ ကြိုတင် ခွင့်ပြု မိန့်ဖြင့်လည်းကောင်း ပေးအပ်ချထားခြင်း ပြုနိုင်ကြောင်း အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်း ထားပါသည်-

"9. A lease to any one person or set of persons may be made by the Deputy Commissioner-

- (a) on his own authority, up to a limit of one acre;*
- (b) with the previous sanction of the Commissioner of the division, if the area exceeds one acre but does not exceed five acres; and*
- (c) with the previous sanction of the Financial Commissioner, if the area exceeds five acres."*

ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ကြည့်ပါက အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲခွင့် ရှိသော မြေကို အစိုးရ၏ ကိုယ်စား မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းသည် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး တစ်ဦးတည်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်သာ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ယင်း၏ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် မြေငှား ဂရန် ထုတ်ပေးရန် မြေဧရိယာကိုသာ ကန့်သတ်ထားခြင်းကို တွေ့ရပါသည်။ ယင်း၏ ထုတ်ပေးပိုင်ခွင့် ရှိသော မြေဧရိယာထက် ကျော်လွန်ပါက တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးနှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးတို့ထံ တင်ပြကာ ခွင့်ပြုမိန့်တောင်းခံ ပြီး ရရှိပါက မြေငှားဂရန်ကိုမူ ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကသာ ထုတ်ပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ ထုတ်ပေးခြင်းအတွက် မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းအတွက် ဆောင်ရွက်သည့် အမှုတွဲ၏ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် အမိန့်များ ပါရှိလာမည် ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ကိုယ်စား မြေငှားဂရန်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး ထုတ်ပေးပိုင်ခွင့်ကို

ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသို့ အပ်နှင်းထားသည် ဖြစ်ရာ ယင်းမြေငှားဂရန်ကို နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ကိုယ်စား အမိန့်ထုတ်ပြန် ပယ်ဖျက်ပိုင်ခွင့်သည်လည်း ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ထံတွင်သာ ရှိရပေမည်။ သို့ဖြစ်၍ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေး မှူးချုပ်အနေဖြင့် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၀ ဖြင့် အပ်နှင်းသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံး၍ ထုတ်ပြန်သည့် အမိန့်သည် လက် အောက်အခွန်တော်အရာရှိ ဖြစ်သူ ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးအပေါ် ချမှတ်သည့် အမိန့် သာ ဖြစ်ရပါမည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ ပုဒ်မ ၄၀ အရ ချမှတ်သည့် အမိန့်မျှဖြင့် မြေငှားဂရန် ပျက်ပြယ်သွားခြင်း မရှိပါ။ ခရိုင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ အမိန့် ကို လက်ခံရရှိပါက အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၀ အရ မြေငှားဂရန် ရရှိထားသူ၏ မြေငှားဂရန်ကို ဖျက်သိမ်းမည် ဖြစ်ကြောင်း နှင့် အဘယ်ကြောင့် မဖျက်သိမ်းသင့်ကြောင်း အကြောင်းပြ ထုချေခွင့် ပေးပြီးနောက် မှသာ မြေငှားဂရန်ကို ဖျက်သိမ်းသည့် အမိန့်ကို ချမှတ်၍ ဂရန်ကို ဖျက်သိမ်းရ မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုပါက ဦးတိုးဌေး ပါ ၂ နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ မြို့ပြနှင့် အိမ်ရာဖွံ့ဖြိုးရေးဦးစီးဌာန၊ ၂၀၁၆ မတ် ၉၆ အမှုတွင်ကဲ့သို့ စာချွန်တော် လျှောက်ထားမှု ထပ်မံပေါ်ပေါက်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအမှုတွင် လျှောက်ထားသူ၏ ရှေ့နေ တင်ပြချက်အရ အကြောင်းပြ ထုချေခွင့် မတောင်းခံသေးကြောင်း တွေ့ရှိရသဖြင့် ဤအမှုတွင် ဤဖြစ်စဉ် ကြွင်းကျန်နေသေး သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ပါ ၂၊ ၂၀၁၈ မတ် ၃၇ အမှုတွင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူး ချုပ်၏ အမိန့်အပေါ် အာဏာပိုင်မေး စာချွန်တော် အမိန့်ဖြင့် ပယ်ဖျက်ပေးရန် လျှောက်ထားခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်က အောက် ပါအတိုင်း သုံးသပ်၍ လျှောက်ထားမှုအား ပယ်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ကို ဖတ်ရှုရ ပါသည်-

“ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းထားသော စက်သုံးဆီဆိုင်နှင့် ဆက်စပ်ပစ္စည်းများ ဖြစ်သည့် အဆောက်အအုံ၊ မြေတို့ ပါဝင်ရာတွင် ယင်းမြေကို ပြည်သူပိုင် သိမ်း ဆည်းထားကြောင်း မြို့မြေစာရင်း ၁-က တွင် တရားဝင်မှတ်သားမှု မပြုခဲ့ခြင်း၊ ယင်းမြေကို ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းရာတွင် မူလပိုင်ရှင်များကို ပြန်လည်လွှဲ

ပြောင်းပေးအပ်ခြင်း မရှိဘဲ ဂရန် လျှောက်ထားခြင်းကို ခွင့်ပြုထုတ်ပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည့် မြို့နယ်အခွန်ဦးစီးဌာန (ထိုစဉ်က ဂရန်ထုတ်ပေးခွင့် ရှိသည့် ဌာန) နှင့် မြို့နယ် မြေစာရင်းဦးစီးဌာနတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုများသည် ၎င်းတို့ ဌာန၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ပြည့်စုံမှန်ကန်စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်ကြောင်း ပေါ်ပေါက်သည်။

ယင်းပေါ်ပေါက်ချက်အရ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေပုဒ်မ ၄၀ ပါ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး အခွင့်အာဏာကို ကျင့်သုံး၍ ပယ်ဖျက်ခဲ့ခြင်းသည် ၎င်းအား အပ်နှင်းသည့်အခွင့်အာဏာကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်၍ တစ်စုံတစ်ရာ မှားယွင်းခြင်း မရှိကြောင်း မြင်သာသည်။

သို့ဖြစ်ရာ ဂရန်ထုတ်ပေးခွင့် အာဏာရှိသည့် အခွန်တော်အရာရှိသည် မြေဂရန် ထုတ်ပေးရာတွင် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ စိစစ်ခြင်း မပြုဘဲ မြေဂရန် ထုတ်ပေးကြောင်း ပေါ်ပေါက်သဖြင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က အဆိုပါ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၀ ပါ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး၏ အခွင့်အာဏာကို ကျင့်သုံး၍ ထုတ်ပေးထားသည့် ဂရန်ကို ပယ်ဖျက်ခြင်းသည် ၎င်းအား အပ်နှင်းထားသည့် အခွင့်အာဏာကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခြင်းသာ ဖြစ်၍ ယင်းအမိန့်ကို အာဏာပေး စာချွန်တော် အမိန့် ထုတ်ဆင့်ပယ်ဖျက်ရန် အကြောင်းမရှိပေ”

ဤသုံးသပ်ချက်တွင် ယင်းမြေကို ပြည်သူပိုင် သိမ်းဆည်းထားကြောင်း မြို့မြေစာရင်း ၁-က တွင် တရားဝင်မှတ်သားမှု မပြုခဲ့ခြင်း ဟူသည့် အချက်ကို ဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ မြို့မြေပိုင်ဆိုင်မှု မှတ်တမ်းများနှင့် စပ်လျဉ်းပါက မြေစာရင်းဦးစီးဌာန (ယခု လယ်ယာမြေ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်းဦးစီးဌာန) ရှိ ဝန်ထမ်းအဆင့်ဆင့်သည် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ (The Lower Burma Town and Village Lands Act) ၏ အခန်း (၈) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ မြေစာရင်းလက်စွဲ ဥပဒေ (The Burma Land Records Manual) ၏ အခန်း (၇) တို့ကို သမ္မာကျမ်းစာ (Bible) သဖွယ် တိကျစွာ လိုက်နာကြရပါသည်။ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ၏ အခန်း (၈) တွင် ပုဒ်မ ၂၇ မှ ၃၇ အထိ ပြဋ္ဌာန်းထားသည် ဖြစ်သော်လည်း ယခု တင်ပြချက်အတွက် အောက်ပါ ပုဒ်မများကို ဖတ်ရှုရန် လိုအပ်ပါသည်-

“၂၈။ ဤအခန်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မြို့များအတွက် အခွန်တော်အရာရှိက မြို့မြေစာရင်းကို ရေးမှတ်ထားပြီးလျှင် နိုင်ငံတော်သမ္မတက ထုတ်ပြန်သော နည်းဥပဒေများနှင့်အညီ သတ်မှတ်သည့် အကြောင်းအရာများနှင့် တကွ မြို့အတွင်းရှိ မြေများကို လက်ရှိထားသူတို့၏ အမည်များကို ရေးသွင်းမှတ်သားရမည်။

၂၉။ အထက်ဖော်ပြပါ မြို့များရှိ မြေများကို လက်ဝယ်ထားပိုင်ခွင့်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စာချုပ်စာတမ်း တစ်စုံတစ်ရာကို စာချုပ်စာတမ်းမှတ်ပုံတင်ဥပဒေအရ မှတ်ပုံတင်ရန် တင်သွင်းသည့်အခါတိုင်း မှတ်ပုံတင်အရာရှိသည် ယင်းအက်ဥပဒေအရ ထားရှိသည့် ခေါင်းစဉ်အညွှန်းစာအုပ်တွင် ထိုစာချုပ်အမှတ်အသားနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ရေးသွင်းချက် မိတ္တူမှန်တစ်စောင်ကို အခွန်တော်အရာရှိထံ ပေးပို့ရမည်။

၃၀။ အထက်ဖော်ပြပါ မြို့များရှိ မြေ၏ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို မှတ်ပုံတင်ရန် တင်သွင်းသည့် စာချုပ်စာတမ်း အမှတ်အသားမှတစ်ပါး အခြားနည်းဖြင့် လွှဲပြောင်းပေးသည့်အခါတိုင်း လွှဲပြောင်းပေးသူနှင့် လွှဲပြောင်းလက်ခံသူတို့သည် မြေလက်ရှိဖြစ်မှုအား လွှဲပြောင်းသည့် အကြောင်းကို လွှဲပြောင်းလက်ခံသူ လက်ဝယ်သို့ ရယူသည့်နေ့မှ ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း အခွန်တော်အရာရှိထံ တင်ပြအသိပေးရမည်။

၃၁။ အထက်ဖော်ပြပါ မြို့များရှိ မြေတစ်စုံတစ်ရာကို တစ်ဦးတစ်ယောက်သော သူက မူလလက်ရှိ ဖြစ်သူထံမှ လွှဲပြောင်းရယူခြင်းမှအပ အခြားနည်းဖြင့် လက်ဝယ်ရယူသည့်အခါတိုင်း မြေလက်ရှိ ဖြစ်ခြင်းကို လွှဲပြောင်းယူကြောင်းနှင့် မည်သည့်အကျိုးခံစားခွင့်များကို လက်ဝယ် ရထိုက်ကြောင်းကို လွှဲပြောင်း ရယူသူသည် ထိုကဲ့သို့ လက်ဝယ် ရယူသည့်နေ့မှ ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း အခွန်တော်အရာရှိထံ တင်ပြ အသိပေးရမည်”

အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၈ မှ ၃၁ ပါ အခွန်တော်အရာရှိ၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ခရိုင်လယ်ဝန် (ခရိုင်ဦးစီးဌာနမှူး) သို့ အပ်နှင်းထားပါသည်။ အက်ဥပဒေဖြင့် အပ်နှင်းထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ မြေစာရင်းလက်စွဲ ဥပဒေ၏ အခန်း (၇) ပါ ဦးပိုင်မှတ်ပုံတင်စာရင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက် တချို့ကို ဆက်လက် တင်ပြပါမည်။

မြေစာရင်းလက်စွဲ အပိုဒ် (၈၂၆) တွင် မြေပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် အဆောက်အအုံပိုင်ဆိုင်မှု ခွဲခြား မှတ်တမ်းတင်ခြင်းကို အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ထားပါသည်-

“၈၂၆။ ဦးပိုင် မှတ်ပုံတင်စာရင်းတွင် ပါရှိသော လူအမည်များသည် မြေ ပိုင်ဆိုင်မှုကိုသာ ပြ၍ အဆောက်အအုံနှင့် မသက်ဆိုင်ချေ။ အဆောက်အအုံ ပိုင်ဆိုင်မှုအတွက်ကိုမူ အခွန်စည်းကြပ်သည့် စာရင်းတွင် ဖော်ပြနိုင်သည်”

မြေ ပိုင်ဆိုင်သူနှင့် အဆောက်အအုံ ပိုင်ဆိုင်သူသည် တစ်ဦးတည်း ဖြစ်နိုင်သည် ရှိသကဲ့သို့ တစ်ဦးတည်း မဟုတ်ဘဲလည်း ဖြစ်နိုင်သည့် အခြေအနေကို ညွှန်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းညွှန်ပြချက်သည် ဒေါ်လှခင် ပါ ၂ နှင့် မသိန်းတင်၊ ၁၉၆၇ မတစ (ရုံးချုပ်) ၂၄ စီရင်ထုံးနှင့်လည်း ကိုက်ညီနေပါသည်။

မြို့မြေများ ပိုင်ဆိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် လက်ဝယ်ထားပိုင်ခွင့် လွှဲပြောင်းခြင်းများ၌ ဆောင်ရွက်ရန် အချက်များကို အပိုဒ် (၈၂၇) တွင် အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ် ထားပါသည်-

“၈၂၇။ အောက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့ရွာရှိ မြေယာ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၉ မှ ၃၁ အရ (အငှားဂရန်မြေ အပါအဝင်) မြို့မြေများ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ သို့မဟုတ် လက်ရှိထားပိုင်ခွင့် လွှဲပြောင်းခြင်းများကို တိုင်ကြားရမည် ဖြစ်ပြီး အထက်ဖော်ပြပါ အက်ဥပဒေ အခန်း ၇ အရ-

(က) မည်သည့်မြေကိုမဆို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ သို့မဟုတ် လက်ရှိထားရှိပိုင်ခွင့် လွှဲပြောင်းသည့် စာချုပ်စာတမ်းကို မှတ်ပုံတင် အက်ဥပဒေအရ မှတ်ပုံတင်သောအခါ မှတ်ပုံတင်သည့် အရာရှိက အဆိုပါ စာချုပ် စာတမ်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ယင်းအက်ဥပဒေအရ ထားရှိသည့် မာတိကာစဉ်များ ရေးသွင်းချက် မိတ္တူတစ်စောင်ကို အခွန်အရာရှိထံ ပို့ရမည်။

(ခ) မည်သည့်မြေကိုမဆို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ သို့မဟုတ် လက်ရှိထားပိုင်ခွင့်ကို မှတ်ပုံတင်ခြင်းဖြင့် မဟုတ်ဘဲ အခြားနည်းဖြင့် လွှဲပြောင်းခြင်း ပြုလုပ်လျှင် လွှဲပြောင်းသူနှင့် လွှဲပြောင်းလက်ခံသူတို့သည် ယင်းသို့ ပိုင်ဆိုင်မှုလွှဲပြောင်းသည့် အကြောင်းကို ထိုသို့လွှဲပြောင်းသည့် နေ့ရက်မှ ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း အခွန်အရာရှိထံ အကြောင်းကြားရမည်။

(ဂ) မည်သူမဆို ယခင်က ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သူထံမှ လွှဲအပ်ပေးခြင်း မဟုတ်ဘဲ အခြားနည်းဖြင့် ထိုမြေကို ရယူထားပါက ယင်းသို့ပိုင်ဆိုင်မှု ပြောင်းလဲခြင်းအကြောင်းနှင့် မိမိသည် မည်သည့်အခွင့်အရေးအရ ယင်းပိုင်ဆိုင်မှုကို ရထိုက်ကြောင်းတို့ကို ပိုင်ဆိုင်မှု ရရှိသည့်နေ့မှ ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း အခွန်အရာရှိထံ အကြောင်းကြားရမည်”

သို့ဖြစ်၍ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာမြေများ အက်ဥပဒေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ မြေစာရင်းလက်စွဲတို့ပါ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ချက်များအရ မြေပိုင်ဆိုင်မှုကို လွှဲပြောင်းရယူသူသည် အခွန်တော်အရာရှိ ဖြစ်သည့် ခရိုင်မြေစာရင်းဦးစီးဌာနမှူးထံ လွှဲပြောင်း ရယူသည့်နေ့မှ ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း အကြောင်းကြားစာ ပေးပို့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အချင်းဖြစ်မြေကို ပြည်သူပိုင် သိမ်းယူရာတွင် ပြည်သူပိုင်သိမ်းပစ္စည်း လွှဲပြောင်းလက်ခံသည့်အဖွဲ့အနေဖြင့် မြေကိုပါ သိမ်းယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါက လွှဲပြောင်းလက်ခံသည့် နေ့ရက်မှ ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း ထိုစဉ်က မြို့နယ် မြေစာရင်းဦးစီးဌာနမှူးထံ အကြောင်းကြားခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိ၊ သို့တည်းမဟုတ် မြန်မာ့ ရေနံထွက်ပစ္စည်း ရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းအနေဖြင့် အဆိုပါ စက်သုံးဆီအရောင်း ဆိုင်နှင့် မြေ (ပိုင်ဆိုင်မှု) ကို လွှဲပြောင်းရယူစဉ်က လက်ခံရယူသည့်နေ့မှ ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း မြို့နယ်မြေစာရင်းဦးစီးဌာနထံ ထိုသို့ ပိုင်ဆိုင်မှု လွှဲပြောင်းယူကြောင်း အကြောင်းကြားခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိ ဟူသည့် အချက်ကို အမှုစီရင်ချက်တွင် မတွေ့ရှိပါ။ ယင်းတို့သည်လည်း နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ ဖြစ်သဖြင့် တည်ဆဲ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ အက်ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ အထူးသဖြင့် ပုဒ်မ ၃၁ ကို လိုက်နာရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ မြေပိုင်ဆိုင်မှုကို လွှဲပြောင်းလက်ခံရယူသူက လက်ခံရရှိ သည့်နေ့မှ ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း သတင်းမပို့ခဲ့သည်ရှိသော် မြို့မြေစာရင်း ၁-က တွင် တရားဝင် မှတ်သားမှု မပြုခဲ့ခြင်းအတွက် မြေစာရင်းဦးစီးဌာနတွင် တာဝန်ရှိပါ သလား၊ သို့မဟုတ် မြေလက်ခံသည့်ဌာနတွင် တာဝန်ရှိပါသလား ဟူသည့် အမေး ပေါ်ထွက်နိုင်ပါသည်။

ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင် အမည်ဖြင့် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် မြို့နယ်အခွန်ဦးစီး ဌာန (ထိုစဉ်က ဂရန် ထုတ်ပေးခွင့်ရှိသည့်ဌာန) က နှစ် ၃၀ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေး ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၁၉၀၇ ခုနှစ် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ နည်းဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင် ရွက်ခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိ လေ့လာကြည့်မိပါသည်။ မြို့မြေများတွင် ဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခန်း (၂) အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲခွင့် ရှိသောမြေကို ရန်ကုန်မြို့နှင့် သံတောင်

မြို့မှအပ အခြားမြို့များတွင် အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ရန်ဖြစ်စေ၊ လူနေထိုင်ရန် ဖြစ်စေ၊ စက်မှုလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ရန်ဖြစ်စေ အငှားပေးအပ်ချထားမှုဆိုင်ရာ နည်း ဥပဒေများ အခန်းပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရပါသည်။ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးရန် လျှောက်လွှာ တင်လာပါက ရှေးဦးဆောင်ရွက်ရန် အချက်ကို ဆောင် ရွက်ရန်အချက်ကို နည်းဥပဒေ ၁၄ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်-

“၁၄။ လျှောက်လွှာ လက်ခံရရှိသူအရာရှိသည် လျှောက်ထားသည့် မြေနှင့် စပ် လျဉ်း၍ မြေတိုင်းတာထားမှု လက်ရှိအခြေအနေများကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေး ခွင့် ရှိသည်။ တိုင်းတာရန် အလိုရှိပါကလည်း လျှောက်ထားသည့် မြေကို ထပ်မံ တိုင်းတာစေရန် ညွှန်ကြားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ လျှောက်ထားသည့် မြေအား အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့် ရှိသော မြေ ဖြစ်ကြောင်း မှန် မမှန် စစ်ဆေးခြင်း၊ အခြားသင့်လျော်သည်ဟု ထင်မြင်သည်တို့ကို စစ်ဆေးခြင်း တို့ကို ပြုလုပ်ပြီးနောက် အကယ်၍ မြေသည် စည်ပင်သာယာရေး နယ် နိမိတ် သို့မဟုတ် အမိန့်ကြော်ငြာစာဖြင့် ထုတ်ပြန် သတ်မှတ်သည့်မြို့ ဖြစ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ မြို့နယ်စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် မြို့ ကော်မတီနှင့် ညှိနှိုင်းရမည်။

လျှောက်လွှာ လက်ခံရရှိသူ အရာရှိသည် ခရိုင်ဝန် သို့မဟုတ် နယ် ပိုင်ဝန်ထောက် ဖြစ်ပါက လျှောက်လွှာကို သင့်လျော်သည်ဟု မိမိ ထင်မြင် သည့်အတိုင်း ပြင်ဆင်ရန် လျှောက်ထားသူသို့ ညွှန်ကြားနိုင်သည်။ လက်ခံ ရရှိသူသည် မြို့ပိုင် ဖြစ်ပါက ယင်း၏ သဘောထားနှင့်အတူ နယ်ပိုင် ဝန်ထောက်ထံ တင်ပြ၍ အမိန့်တောင်းခံရမည်”

ဤကိစ္စရပ်အလို့ငှာ ထိုစဉ်က ဦးခင်မောင်ကြည် (ဘီအေ)၊ (မြန်မာနိုင်ငံ ဝန်ထမ်း-အကြီးတန်း) ပြုစုရေးသားခဲ့သည့် မြေခွန်ဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ လမ်းညွှန် စာအုပ်ကို ထိုစဉ်က ပြည်တွင်းအခွန်များဦးစီးဌာန ဝန်ထမ်းများက လက် စွဲသဖွယ် လိုက်နာဆောင်ရွက်ရာတွင် ထိုစာအုပ်၌ မြေဂရန်လျှောက်လွှာ ရရှိပြီး အမှုတွဲ ဖွင့်လှစ်ပြီးနောက် ဤနည်းဥပဒေအလို့ငှာ အောက်ပါ အချက်အလက်များကို သိရှိနိုင်ရန် မြို့နယ် မြေစာရင်းဦးစီးဌာနသို့ ပေးပို့ရန် ညွှန်ပြထားပါသည်-

- (၁) မြေရာဇဝင်ကို ဖော်ပြရန်၊
- (၂) လျှောက်ထားသော မြေသည် အစိုးရမှ ချထားပေးပိုင်ခွင့်ရှိသော မြေ ဟုတ် မဟုတ်နှင့် အခြားမြေပေါ် ကျူးကျော်မှု ရှိ မရှိ၊

- (၃) လျှောက်ထားသော မြေကို အခြား မည်သူက မြေပုံကူး၍ လျှောက်ထားခြင်း ရှိ မရှိ၊ ရှိပါက ဂရန်အမှုတွဲအမှတ်နှင့် ဖော်ပြရန်၊
- (၄) လျှောက်ထားသော မြေကို မည်သူအား ဂရန်ထုတ်ပေးခြင်း ရှိ မရှိနှင့် ရှိပါက ဂရန်သက်တမ်းနှင့် ကုန်ဆုံးနေ့ရက်၊ အမှုနံပါတ်ကို ဖော်ပြရန်၊
- (၅) လျှောက်ထားသော မြေပေါ်တွင် အဆောက်အအုံ ရှိ မရှိ၊ ရှိပါက မည်သို့ အသုံးပြုထားကြောင်း၊
- (၆) လျှောက်ထားမြေကို မြို့မြေငှားခွန် စည်းကြပ်လျှင် ကျသင့်မည့် အခွန်ကို တွက်ချက်ဖော်ပြပေးရန်။

ထိုသို့ တရားဝင် မေးမြန်ချက်အပေါ် မြေစာရင်းဦးစီးဌာနက ဖြေကြားချက်များ အရ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရပါသည်။ ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်မှုအတွက် မြေဂရန် အမှု တွဲတွင် မည်သို့ ပါရှိသည် ဆိုသည့် လေ့လာသုံးသပ်ချက်ကို အမှုစီရင်ချက်တွင် မတွေ့ ရပါ။ မြို့နယ်မြေစာရင်း ဦးစီးဌာနက ပြန်ကြားလာပြီးနောက် နည်းဥပဒေ ၁၉ အရ ကန့်ကွက်လွှာကို ၁၅ ရက် အချိန်ပေး၍ ခေါ်ယူရပါသည်။ ထိုစဉ်က မြန်မာ့ ရေနံကော်ပိုရေးရှင်းက ကန့်ကွက်ခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိကိုလည်း ဖော်ပြသည်ကို အမှုတွင် မတွေ့ရပါ။ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့သည့် အခွန်အမှုတွဲ အမှတ် DORP No. 10/ 5/88-89 ကိုပါ လေ့လာရေးသားခွင့် ရရှိလျှင် ပိုမိုပြည့်စုံစွာ တင်ပြနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဦးကြည်လှိုင်၊ ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင် အမည်ဖြင့် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် မြို့နယ်အခွန် ဦးစီးဌာန (ထိုစဉ်က ဂရန် ထုတ်ပေးခွင့် ရှိသည့် ဌာန) က နှစ် ၃၀ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခြား ဥပဒေများအရလည်း လေ့လာရန် လိုအပ်ပါ သည်။ ၁၉၇၇ ခုနှစ်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ပြည်သူ့ကောင်စီ အဆင့်ဆင့်နှင့် အလုပ်အမှု ဆောင်အဖွဲ့ အဆင့်ဆင့်တို့၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၆၅၊ ပုဒ်မခွဲ

(c) အရ မြို့နှင့် ကျေးရွာမြေ အသုံးပြုခွင့်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အဆုံးအဖြတ်ပေးခြင်း လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့ထံ အပ်နှင်းထားပါ သည်။ ယင်းလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတော်ကောင်စီရုံးက ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည့် မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့၏ တာဝန်နှင့် လုပ် ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ပုံနည်းစနစ် စာစောင်တွင် ဤပုဒ်မအလို့ငှာ မြေပုံ ရေး ဆွဲခြင်း၊ မြေပုံ ကူးခြင်း၊ ဧရိယာ တိုင်းတာတွက်ချက်ခြင်း၊ မြေတန်ဖိုး တွက်ချက်ခြင်း၊ မြေမှတ်တမ်းများ ကူးယူရေးသားခြင်း၊ ပြုစုခြင်း စသည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြို့နယ် မြေစာရင်းဦးစီးဌာန၊ ကျန်လုပ်ငန်းများ အားလုံးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြို့နယ်ပြည်တွင်း

အခွန်များ ဦးစီးဌာနတို့က ဆောင်ရွက်ပေးရန် သတ်မှတ်ထုတ်ပြန်ထားပါသည်။ ဤ ဥပဒေအရ မြေငှားဂရန် လျှောက်ထားခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ရုံးလုပ်ငန်းများကို ပြည်တွင်းအခွန်များ ဦးစီးဌာနက ဆောင်ရွက်ပေးရပြီး မြို့နယ် ပြည်သူ့ကောင်စီ အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့သို့ တင်ပြကာ မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ အလုပ်အမှုဆောင် အဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ မြေဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့ပါသည်။

သို့ရာတွင် ၁၉၈၈ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့က နိုင်ငံတော်အာဏာကို ထိန်းသိမ်းပြီးနောက် ၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် စကားရပ်များ အစားထိုးသည့် ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ယင်းဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂၊ ပုဒ်မခွဲ (ထ) ဖြင့် မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့ ဟူသည့် စကားရပ်ကို မြို့နယ်အဆင့် သက်ဆိုင်ရာ ဦးစီးဌာန၊ ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကော်ပိုရေးရှင်း အကြီးအကဲ ဟူသည့် စကားရပ်ဖြင့် အစားထိုးခဲ့ပါသည်။ ယင်း ဥပဒေ စကားရပ်ကို အခြေပြု၍ ဝန်ကြီးဌာန အသီးသီးက မိမိလက်အောက် ဦးစီး ဌာနများသို့ အမိန့်ကြော်ငြာစာများဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ကျင့်သုံးခွင့်များ ထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ တွင် လယ်ယာနှင့် သစ်တော ဝန်ကြီးဌာနက ၃၀-၁၂-၁၉၈၈ ရက်စွဲပါ အမိန့် ကြော်ငြာစာအမှတ် ၃၂/၈၈ ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်း ဝန်ကြီး ဌာနက ၁၆-၂-၁၉၈၉ ရက်စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထဲရေးနှင့် သာသနာရေး ဝန်ကြီးဌာနက ၁၆-၇-၁၉၈၉ ရက်စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် ၂/၈၉ ဖြင့်လည်းကောင်း ထုတ်ပြန် လွှဲအပ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသော်လည်း မြေငှား ဂရန်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဥပဒေပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်အတွက် စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးဌာန အနေဖြင့် ပြည်တွင်းအခွန်များ ဦးစီးဌာနသို့ လွှဲအပ်သည့် အမိန့်ကြော်ငြာ စာကို မတွေ့ရှိဖူးပါ။ မြေငှားဂရန်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန သို့မဟုတ် ပြည်ထဲရေးနှင့် သာသနာရေး ဝန်ကြီးဌာနက ၁၉-၅-၁၉၈၉ ရက်စွဲပါ အမိန့် ကြော်ငြာစာနှင့် ၃-၁၀-၁၉၈၉ ရက်စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာများဖြင့် အပ်နှင်းခဲ့ပါသည်။ သို့ပါ၍ စကားရပ်များ အစားထိုးသည့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက် တစ်ရပ်တည်းဖြင့် ယခင်က မြို့နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ပြည်တွင်းအခွန် ဦးစီးဌာနက မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းအတွက် မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခြင်း လုပ် ပိုင်ခွင့်သည် ပြည်တွင်းအခွန်များဦးစီးဌာနက ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်သည် ဆိုပါက ဥပဒေအရ အငြင်းပွားဖွယ် အချက်တစ်ရပ် ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ယခင် မြို့နယ် ပြည်သူ့ကောင်စီ အလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့ လက်ထက်က လျှောက်ထားခွင့်ပြုသည့်

ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့သည်ကို ၁၉၈၉ ခုနှစ် အစပိုင်းတွင် လုပ်နည်းစနစ်အတိုင်း ဆက်လက်၍ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးသည် ဆိုပါမူ ဥပဒေအရ အငြင်းပွားဖွယ် မရှိနိုင်ပါ။ သို့ရာတွင် ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ပါ ၂၊ ၂၀၁၈ မတစ ၃၇ အမှု၌ အမှုသည်များနှင့် ရှေ့နေကြီးများ၏ လျှောက်လဲ တင်ပြချက်များ၌ ထိုအချက်အတွက် တင်ပြမှုကို စီရင်ချက်တွင် မတွေ့ရှိမိပါ။ ဤအမှုသည် စာချွန်တော်အမိန့် လျှောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ ကြားနာစီရင်သည့် အမှု ဖြစ်သဖြင့် စီရင်ချက်တွင် မိမိ သိလိုသည့် အချက်များ မတွေ့ရခြင်းဟု ထင်မြင်မိပါသည်။ အကယ်၍သာ ဤဖြစ်ရပ်ကို တရားမ မူလမှုအဖြစ်သာ ကြားနာ စစ်ဆေးသည် ဖြစ်ပါက လွန်စွာ စိတ်ဝင်စား ပညာယူဖွယ် အမှုစီရင်ချက်တစ်ရပ် ဖြစ်လာမည် ဖြစ်ပြီး အဖြေသည်လည်း မည်သို့ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်မည်ကို မှန်းဆရန် ခက်ခဲနိုင်မည် ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး အမိန့်ကို စာချွန်တော်ဖြင့် ဖျက်ခြင်း

ဒေါ်ဖြူနှင်းလွင်နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ပါ ၂၊ ၂၀၁၈ မတစ ၃၇ အမှု စီရင်ထုံးတွင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ အမိန့်ကို အတည်ပြုသော်လည်း အတည်မပြုသည့် စီရင်ချက် တစ်ခုကို ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်အနေဖြင့် ချမှတ်ခဲ့သည်ကိုလည်း လေ့လာဖူးပါသည်။ ယင်းမှာ ၁-၄-၂၀၂၀၁၃ နေ့က ချမှတ်ခဲ့သည့် ဦးဒါရ်ရုန်းနှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်)၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (ရုံးချုပ်) ပါ ၂၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ တရားမ အထွေထွေလျှောက်ထားမှု အမှတ် (၁၃၈) ပင် ဖြစ်ပါသည်။ အမှုမှာ ချင်းပြည်နယ်၊ ဟားခါးမြို့မှအမှု ဖြစ်ပါသည်။ ဦးဆန်အော်ရ် ဂရန် အမည်ပေါက် မြေနှင့် အိမ်ကို ဦးဒါရ်ရုန်းက ၁၉-၅-၂၀၀၂ နေ့တွင် မှတ်ပုံတင် စာချုပ်စာတမ်းဖြင့် ဝယ်ယူခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ဂရန် အမည်ပြောင်း လျှောက်ထားသဖြင့် ခရိုင်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနက မြေငှားဂရန်ကို ဦးဒါရ်ရုန်း အမည်သို့ ပြောင်းလဲ ထုတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဦးဆန်အော်ရ်သည် ထိုသို့ ရောင်းချပြီးနောက် မကြာမီ ၅-၆-၂၀၀၂ တွင် ကွယ်လွန်သွားရာ သားသမီးများ ကျန်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါ သားဖြစ်သူ မောင်ဗန်ကျဲအိုဆန်းက အဆိုပါ မြေနှင့် အိမ်ကို မိမိတစ်ဦးတည်းသာ အမွေရထိုက်ကြောင်းဖြင့် မောင်ထောင်လျန်ဆန်း ပါ ၄ ဦးအပေါ် အမွေပုံပစ္စည်းစီမံခန့်ခွဲပေးစေလိုမှု မိတ်ဆွေ ဒေါ်ငွန်းဗန်း အကူအညီဖြင့် စွဲဆိုရာ ပြည်နယ်တရား

ရုံးက ပလပ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါ မောင်ဗန်ကျဲအိုဆန်းက တရားရုံးချုပ် (မန္တလေးရုံးထိုင်) သို့ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် တရားမ အယူခံမှု တက်ရောက်ခဲ့ရာ တရားရုံးချုပ်က ချင်းပြည်နယ် တရားရုံး၏ စီရင်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ပြီး အချင်းဖြစ် မြေနှင့် အဆောက်အအုံကို မောင်ဗန်ကျဲအိုဆန်း တစ်ဦးတည်းသာလျှင် အမွေရထိုက်ကြောင်း ပဏာမ ဒီကရီ ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ ဦးဒါရ်ရုန်းက အဆိုပါ စီရင်ချက်နှင့် ဒီကရီကို တရားရုံးချုပ် (မန္တလေးရုံးထိုင်) တွင် တရားမ အထွေထွေလျှောက်လွှာ (အထူး) အမှုကို တင်သွင်းသော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ သို့ရာတွင် ဦးဒါရ်ရုန်းက ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် တရားစီရင်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၈ အရ တရားသူကြီးချုပ်ထံ အထူးအယူခံဝင်ခဲ့ရာ ၂၀၀၇ ခုနှစ် တရားမ အထူးအယူခံမှု အမှတ် (၂၃) ဖြင့် အချင်းဖြစ် မြေနှင့် အိမ်သည် ဦးဒါရ်ရုန်း အမည်ပေါက် ပိုင်ဆိုင်နေပြီး ကွယ်လွန်သူ ဦးဆန်အောရ် ကျန်ရစ်သည့် ပစ္စည်း မဟုတ်တော့သဖြင့် မောင်ဗန်ကျဲအိုဆန်း အနေဖြင့် တစ်ဦးတည်း အမွေဆက်ခံပိုင်သည်ဟု ဆိုကာ အမွေစီမံခန့်ခွဲပေးစေလိုမှု စွဲဆိုရန် အကြောင်းမရှိကြောင်း သုံးသပ်ကာ တရားရုံးချုပ် (မန္တလေးရုံးထိုင်) ၏ စီရင်ချက်နှင့် ဒီကရီကို ပယ်ဖျက်ကာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် မူလပြည်နယ်တရားရုံး၏ စီရင်ချက်နှင့် ဒီကရီကို ပြန်လည် အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။

တရားရုံးချုပ်၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ တရားမ အထူး အယူခံမှုတွင် အမိန့်မချမီ ဖလမ်းခရိုင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက ၂၀၀၇ ခုနှစ်အတွင်းတွင် ဦးဒါရ်ရုန်း အမည်ပေါက် မြေငှားဂရန်ကို အမိန့်ထုတ်ပြန် ပယ်ဖျက်ပြီး မောင်ဗန်ကျဲအိုဆန်း ကိုယ်စား ဒေါ်ငွန်ဗန်း အမည်ဖြင့် မြေငှားဂရန်ကို ထုတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဒေါ်ငွန်ဗန်း အမည်ဖြင့် မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးရန် လျှောက်ထားစဉ်က ဦးဒါရ်ရုန်းအနေဖြင့် တရားရုံးချုပ် (နေပြည်တော်) တွင် အယူခံဝင်နေဆဲ ဖြစ်၍ အမှုဆုံးဖြတ်ခြင်း မပြုမီ မြေငှားဂရန် အမည်ပြောင်းလဲ ထုတ်ပေးမည်ကို ဆိုင်းငံ့ထားပါရန် ၂၀၀၇ ခုနှစ် ကပင် ကန့်ကွက်ခဲ့ပါသည်။ ဦးဒါရ်ရုန်းသည် တရားရုံးချုပ်မှ အနိုင်ဒီကရီ ရရှိပြီးနောက် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လနှင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ် မတ်လတို့တွင် ဖလမ်းခရိုင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ထံသို့လည်းကောင်း၊ ၂၀၀၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလနှင့် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လတွင် ချင်းပြည်နယ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံသို့လည်းကောင်း၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလနှင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ထံသို့ လည်းကောင်း မြေငှားဂရန်ကို မိမိအမည်သို့ ပြန်လည် ပြောင်းလဲထုတ်ပေးရန် တင်ပြခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ၃-၉-၂၀၁၂ ရက်နေ့တွင် ချင်းပြည်နယ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက ဖလမ်းခရိုင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး (ညွှန်

ကြားရေးမှူးချုပ်) အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အရ ဦးဒါရ်ရုန်း အမည်ပါ မြေငှားဂရန် ပယ်ဖျက်ခြင်းကို အတည်ပြုရန်နှင့် ဒေါ်ငွန်းပန်း (မောင်ပန်ကျ အိုဆန်း ကိုယ်စား) အား ထုတ်ပေးထားသည့် မြေငှားဂရန်ကို အတည်ပြုကြောင်းဖြင့် အမိန့်အတိုင်း ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရန် ညွှန်ကြားခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဦးဒါရ်ရုန်း က ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်) အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (ရုံးချုပ်) ၏ အမိန့်ကို တားမြစ်ပယ်ဖျက်ပေးရန်နှင့် တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်အညီ ဦးဒါရ်ရုန်း အမည်ဖြင့် မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ် တော်ချုပ်သို့ စာချွန်တော်အမိန့် ထုတ်ပေးပါရန် လျှောက်ထားခဲ့သည့်အမှု ဖြစ်ပါသည်။

ဦးဒါရ်ရုန်းနှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်)၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ် ရေးဦးစီးဌာန (ရုံးချုပ်) ပါ ၂၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ တရားမ အထွေထွေ လျှောက်ထားမှု အမှတ် (၁၃၈) အမှုတွင် လျှောက်ထားခံရသူ အမှတ် (၁)၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အတွက် ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံးက လျှောက်လဲ တင်ပြရာတွင် အောက်ပါအတိုင်း လျှောက်လဲခဲ့ကြောင်း စီရင်ချက်တွင် ဖတ်ရှုရ ပါသည်-

“ဦးစံဝင်းထိန်/ဦးစံဝင်းထိန်နှင့် ဦးကံစိန်/ဦးတင်လှထွန်း ပါ ၂ အမှု (၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ တရားစီရင်ထုံး၊ စာ ၁၁၃) စီရင်ထုံးလမ်းညွှန်ချက် အရ တရားရုံး၏ အမိန့်ဖြင့် အနိုင်ဒီကရီ ရရှိသူ ဦးဒါရ်ရုန်းသည် အခင်းဖြစ်မြေ၏ မြေငှားပတ္တာစာချုပ်အား ၎င်း၏အမည်သို့ ပြန်လည် ပြောင်းလဲ သတ်မှတ်ပေး ရန် လျှောက်ထားရာ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်)၊ အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ ဒေါ်ငွန်းဆန်း အမည်ဖြင့် မြေငှားပတ္တာ စာချုပ်ကိုသာ အတည်ပြုကြောင်း အမိန့်ချမှတ်ခဲ့သဖြင့် ယင်းအမိန့်အပေါ် ဦးဒါရ်ရုန်းအနေ ဖြင့် အုပ်ချုပ်မှုအာဏာပိုင်ထံ အယူခံဝင်နိုင်သည့် အခွင့်အရေး ရှိ မရှိနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်း ဥပဒေ ပုဒ်မ ၈ အရ ပြည်နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနထံ အယူခံဝင်နိုင်ကြောင်းသာ ဖော်ပြထားပါကြောင်း၊ အနိုင်ဒီကရီ ရရှိထားသူ ဦးဒါရ်ရုန်းအနေဖြင့် ဥပဒေနှင့် အညီ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနထံ အယူခံဝင်ခွင့် မရရှိခဲ့ ပါက ၎င်းအနေဖြင့် ဥပဒေအရ ပေးထားသည့် အခွင့်အရေး လက်လွှတ်ဆုံးရှုံး ပြီး ထိခိုက် နစ်နာနိုင်ပါကြောင်း၊ ဘတ်ဂျီရန်ကလားနှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး (မြေယာကျေးလက်)၊ ဦးစိန် ပါ ၅ နှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး ပါ ၃ စီရင်ထုံး

(၁၉၅၉ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ တရားစီရင်ထုံး (ရုံးချုပ်)၊ စာ ၁၁၆) အရ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး၏ အမိန့်အား တားမြစ်စေ စာချွန်တော်အမိန့် မထုတ်ဆင့်သော်လည်း အာဏာပေး စာချွန်တော်အမိန့် ထုတ်ဆင့်ခြင်းဖြင့် ဦးဒါရ်ရုန်းအနေဖြင့် အခြား သက်သာခွင့် မရရှိခဲ့ပါက ယင်း၏နစ်နာမှုကို ကုစားနိုင်မည် ဖြစ်ပါကြောင်း၊ ဦးဒါရ်ရုန်းအနေဖြင့် အခင်းဖြစ်မြေ၏ မြေငှားပတ္တာစာချုပ်အား ၎င်းအမည် ပြောင်းလဲပေးရန်အတွက် အမှတ် (၁) လျှောက်ထားခံရသူ၏ ပြန်ကြားအစီရင်ခံစာအရ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနထံ အယူခံဝင်ခွင့် ရရှိနိုင်ပါက အယူခံဝင်ခွင့် လျှောက်ထားသင့်ပါကြောင်းနှင့် အယူခံဝင်ခွင့် မရရှိနိုင်ပါက ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး၏ အမိန့်အပေါ် စာချွန်တော် ထုတ်ဆင့်ပေးရန် လျှောက်ထားခြင်းအပေါ် သင့်မြတ်သည့်အမိန့် ချမှတ်သင့်ပါကြောင်း” ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်က အဆိုပါ အမှုအတွက် အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်းကို တွေ့ရပါသည်-

“ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် မိမိ၏ လက်အောက်တရားရုံးများနှင့် ခုံရုံးများ၊ စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များမှ ၎င်းတို့အား ပေးအပ်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဥပဒေနှင့်အညီ ကျင့်သုံး၍ သီးခြား သတ်မှတ်ထားသော တာဝန်တစ်ခုခုကို ဆောင်ရွက်စေရန်နှင့် မိမိ ဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်ဝတ္တရား တစ်ခုခုကို မဆောင်ရွက်သည့်အတွက် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ ဥပဒေရေးရာ အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်ခြင်း၊ ဆုံးရှုံးခြင်းမှ ကာကွယ်ရန်အတွက် အာဏာပေးစာချွန်တော် အမိန့်ကို ထုတ်ဆင့်နိုင်သည်။

အစိုးရပိုင်မြေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြေငှားပတ္တာ စာချုပ်အား ထုတ်ပေးသည့် ကိစ္စသည် အခွန်တော်အရာရှိများက အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာအရ ဆုံးဖြတ်ရမည့် ကိစ္စ ဖြစ်ပြီး တရားစီရင်ရေးအာဏာဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း မဟုတ်သည့်အတွက် အမှုခေါ် စာချွန်တော်အမိန့်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ တားမြစ်စေ စာချွန်တော် အမိန့်ဖြင့်ဖြစ်စေ ပယ်ဖျက်ခြင်း ပြုနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ဘတ်ဂျီရန်ကလားနှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး (မြေယာကျေးလက်)၊ ဦးစိန် ပါ ၅ နှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး ပါ ၃ စီရင်ထုံး (၁၉၅၉ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံတရားစီရင်ထုံး (ရုံးချုပ်)၊ စာ ၁၁၆) တွင် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး ချမှတ်သော အမိန့်သည် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အမိန့် ဖြစ်သဖြင့် အမှုခေါ် စာချွန်တော်ဖြင့် ပယ်ဖျက်ခြင်း မပြုနိုင်ကြောင်း၊ အာဏာပေးစာချွန်တော်အမိန့်ဖြင့် ပယ်ဖျက်ရန်သာ ရှိကြောင်း ညွှန်ပြပြီး အာဏာပေး

စာချွန်တော် ထုတ်ဆင့်ပေးခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤအမှုတွင် လျှောက်ထားသူ သည် အာဏာပေး စာချွန်တော် လျှောက်ထားရန်ဖြစ်လျက် တားမြစ်စေ စာချွန် တော်အမိန့်ကို မှားယွင်း လျှောက်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

သို့ဖြစ်၍ တရားရုံးချုပ်၊ အထူးအယူခံခုံရုံး အမိန့်ဒီကရီနှင့်အညီ ဘဏ္ဍာ တော်မင်းကြီး (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်)၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနသည် အခင်းဖြစ်မြေ၏ပိုင်ရေးပိုင်ခွင့် ရှိသူ ဖြစ်သော ဦးဒါရ်ရုန်း၏ အမည်ဖြင့် မြေ ဌာပတ္တာစာချုပ် ထုတ်ပေးစေရန်အတွက် အာဏာပေး စာချွန်တော်အမိန့် ထုတ် ဆင့်လိုက်သည်”

ဦးဒါရ်ရုန်းနှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်)၊ အထွေထွေအုပ် ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (ရုံးချုပ်) ပါ ၂၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ တရားမ အထွေထွေလျှောက်ထားမှု အမှတ် (၁၃၈) အမှုတွင် ဦးဒါရ်ရုန်းအနေဖြင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ ရုံးအဆင့်ဆင့်သို့ ၂ ကြိမ် တင်ပြခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မည်သို့ တင်ပြခဲ့သည်ကို အမှု၏ စီရင်ချက်တွင် မတွေ့ရသော်လည်း အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန်တော် စည်းမျဉ်း၏ ပုဒ်မ ၈ တွင် အယူခံခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါအတိုင်း ပြဌာန်း ထားပါသည်-

“၈။ အခွန်တော်အရာရှိ တစ်ဦး၏ မူလ၊ သို့မဟုတ် အယူခံခွင့် ရှိသည့် အမိန့်ကို အောက်ပါအတိုင်း အယူခံဝင်ရောက်ခွင့် ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (က) လက်ထောက်ကော်လိတ်တော် အရာရှိက ချမှတ်သောအမိန့် ဖြစ် လျှင် ကော်လိတ်တော် အရာရှိထံသို့၊
- (ခ) ကော်လိတ်တော် အရာရှိ တစ်ဦးက ချမှတ်သောအမိန့် ဖြစ်လျှင် ကော်မရှင်နာမင်းကြီးထံသို့၊
- (ဂ) ကော်မရှင်နာမင်းကြီး တစ်ဦးက ချမှတ်သောအမိန့်ဖြစ်လျှင် ဘဏ္ဍာ တော်မင်းကြီးထံသို့၊

သို့ရာတွင်-

- (၁) မူလအမိန့်ကို ပထမ အယူခံဝင်ရာတွင် အတည်ပြုပြီး ဖြစ်လျှင် နောက်ထပ် အယူခံဝင်ခွင့် မရှိစေရ၊
- (၂) အဆိုပါ မူလအမိန့်ကို ပထမအယူခံဝင်ရောက်ရာတွင် ကော်လိတော် အရာရှိက ပြင်ဆင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲခြင်း ပြုပါက နောက်

ထပ် အယူခံဝင်ရောက်ရာတွင် ကော်မရှင်နာ၏ အမိန့်သည် အပြီး သတ် ဖြစ်စေရမည်”

သို့ဖြစ်၍ ဦးဒါရ်ရုန်းအနေဖြင့် တရားရုံးချုပ်မှ အနိုင်ဒီကရီ ရရှိပြီးနောက် ဖလမ်း ခရိုင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး မူလက ယင်း၏ မြေငှားဂရန်ကို ဖျက်သိမ်းကြောင်း ချမှတ် ခဲ့သည့် အမိန့်ကို ချင်းပြည်နယ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံ အယူခံဝင်ရောက်ရမည် ဖြစ်ပြီး ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး၏ အမိန့်ကို ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက အတည်ပြုကာ ယင်း၏ အယူခံမှုကို ပယ်ချခဲ့သော် မူလအမိန့်ကို ပထမအယူခံက အတည်ပြုသည့်အခါ ဆက် လက်၍ အယူခံဝင်ခွင့်မရှိ ဟူသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ယင်းအနေဖြင့် အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ထံ ဆက်လက်အယူခံခွင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ပြီ ဖြစ် ပါသည်။

သို့ရာတွင် အယူခံဝင်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ ပြန်လည် သုံးသပ်ပေးစေလိုမှုအဖြစ် လျှောက်ထားခဲ့ပါမူ ပုဒ်မ ၁၀ ကို လေ့လာရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၁၀ ၏ ပုဒ်မခွဲ (၁) တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်-

“၁၀။ (၁) အခွန်တော်အရာရှိသည် မိမိ၏ သဘောအရဖြစ်စေ၊ အကျိုးသက် ဆိုင်သူ တစ်ဦး၏ လျှောက်ထားချက်အရဖြစ်စေ မိမိကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် မိမိရာထူးတွင် အလျင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော အရာရှိများက ချမှတ်ခဲ့သော အမိန့်တစ်ရပ်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ပြီး ပြုပြင်ခြင်း၊ ပြောင်းလဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် အတည်ပြုခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

သို့ရာတွင် အောက်ပါကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍-

(က) ကော်မရှင်နာမင်းကြီး၊ သို့မဟုတ် ကော်လိတ္တော်အရာရှိက ယင်း ကိုယ်တိုင် ချမှတ်ခြင်း မဟုတ်သော အမိန့်တစ်ရပ်ရပ်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ထင်မြင်သည့်အခါနှင့် ကော်လိတ္တော် အရာရှိအောက် ရာထူးနိမ့်သော အခွန်အရာရှိက ၎င်းကိုယ်တိုင် ဖြစ်စေ၊ ၎င်း၏အလျင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သော အခွန်အရာရှိ တစ်ဦးဦးကဖြစ်စေ ချမှတ်ခဲ့သည့် အမိန့်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ရန် တင်ပြခဲ့သည်အခါ သက်ဆိုင်ရာ ကွပ်ကဲသူ အခွန်အရာရှိထံမှ ခွင့်ပြု ချက်ကို ဦးစွာ ရယူရမည်။

(ခ) အမိန့်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ပေးရန် လျှောက်ထားချက်ကို အဆိုပါ အမိန့်ချမှတ်သည့်နေ့မှ ရက်ပေါင်းကိုးဆယ်အတွင်း တင်သွင်းခြင်း

မပြုနိုင်လျှင်၊ သို့မဟုတ် လျှောက်ထားသူသည် လျှောက်ထားချက် မတင်သွင်းနိုင်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက် ကို အခွန်အရာရှိ ကျေနပ်ဖွယ်အောင် တင်ပြနိုင်ခြင်း မရှိလျှင် အဆိုပါ လျှောက်ထားချက်ကို လက်ခံခြင်း မပြုရ။

- (ဂ) အမိန့်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အမှုသည်များ အမိန့်အား လာရောက် ကြားနာရန် သင့်လျော်သည့် အကြောင်းကြားစာ ကြိုတင်ချအပ်ခြင်း မရှိလျှင် အမိန့်ကို ပြုပြင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲခြင်း မပြုရ။
- (ဃ) အယူခံမှုတွင် ပြောင်းလဲဆုံးဖြတ်ပြီးသည့် အမိန့်အပေါ် ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်း မရှိစေရ။”

သို့ဖြစ်၍ ဦးဒါရ်ရုန်း အနေဖြင့် တရားရုံးချုပ်မှ အနိုင်ဒီကရီ ရရှိပြီးနောက် ဖလမ်းခရိုင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံ ယင်းချမှတ်ခဲ့သည့် အမိန့်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ပေး စေလိုမှု တင်ပြနိုင်ခွင့် ရရှိခဲ့သည်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

စည်းမျဉ်းဥပဒေပါ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းခြင်း ခံရသည့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် တစ်ရပ်အဖြစ် ပုဒ်မ ၁၁ တွင်လည်း အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်-

“၁၁။ (၁) ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးသည် လက်အောက်ခံ အခွန်အရာရှိ တစ်ဦးဦး ထံရှိ ဆောင်ရွက်ဆဲ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ပြီး ဖြစ်သည့် အမှုတစ်ခုခု နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းရှေ့ ဆောင်ရွက်ဆဲ မှတ်တမ်းများကို တောင်းယူ ကြည့်ရှုနိုင်သည်။

(၂) ကော်မရှင်နာမင်းကြီး၊ သို့မဟုတ် ကော်လီတ္တော်အရာရှိသည် ယင်း၏ ကြီးကြပ်မှုအောက်ရှိ အခွန်အရာရှိ တစ်ဦးဦးထံရှိ ဆောင်ရွက်ဆဲ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ပြီးသည့် အမှုတစ်ခုခုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းရှေ့ ဆောင်ရွက်ဆဲ မှတ်တမ်းများကို တောင်းယူ ကြည့်ရှုနိုင်သည်။

(၃) ကော်မရှင်နာမင်းကြီးကဖြစ်စေ၊ ကော်လီတ္တော်အရာရှိကဖြစ်စေ အမှုတွဲ မှတ်တမ်းကို တောင်းယူသည့် အမှုတွင် ချမှတ်ထားသည့် အမိန့်ကို ပြင်ဆင် သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင် ပြောင်းလဲသင့်သည်ဟု ထင် မြင်ချက်ရှိလျှင် အဆိုပါအမှုကို ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးထံ အမိန့်ချမှတ် နိုင်ရန် မိမိ၏ ထင်မြင်ချက်နှင့်အတူ အစီရင်ခံစာ တင်ပြရမည်။

(၄) ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးသည် ပုဒ်မခွဲ (၁) အရ ၎င်းကိုယ်တိုင် တောင်း ယူကြည့်ရှုခဲ့သည့် သို့မဟုတ် ပုဒ်မခွဲ (၃) အရ ၎င်းထံ အစီရင်ခံ တင်ပြသည့် မည်သည့်အမှု တစ်ခုခုကိုမဆို သင့်လျော်သည် ထင်မြင် သည့်အမိန့် ချမှတ်နိုင်သည်။

သို့ရာတွင် ဤပုဒ်မအရ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးသည် ပုဂ္ဂိုလ်အချင်းချင်း ကြား ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထိခိုက်စေသည့် မည်သည့်ကိစ္စကိုမျှ ထိုသူများကို ကြားနာခွင့် မပြုဘဲ လက်အောက်ခံ အခွန်အရာရှိ၏ အမိန့် သို့မဟုတ် ဆောင် ရွက်မှု တစ်ခုခုကို ပြင်ဆင် သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲသည့်အမိန့် ချမှတ်ခြင်း မပြုရ” ယခုအမှု ဖြစ်သည့် ဦးဒါရ်ရုန်းအနေဖြင့် စာချွန်တော် လျှောက်ထားသည့် အမိန့် သည် မောင်ဗန်ကျဲအိုဆန်းကိုယ်စား ဒေါ်ငွန်းဗန်း အမည်ဖြင့် မြေငှားဂရန်ကို ထုတ် ပေးခဲ့သည့် ဖလမ်းခရိုင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး၏ အမိန့်အတွက် ချင်းပြည်နယ် အုပ်ချုပ် ရေးမှူးအနေဖြင့် ဤပုဒ်မ၏ ပုဒ်မခွဲ (၂) အရ အမှုတွဲ တောင်းယူစစ်ဆေးပြီး အမိန့် ချမှတ်ရန်အတွက် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ထံ တင်ပြ အမိန့်တောင်းခံရာမှ ချမှတ်သည့် အမိန့်ဖြစ်သည်။ သို့တည်းမဟုတ် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အနေဖြင့် အမှုတွဲကို ကိုယ် တိုင်တောင်းယူ၍ ပုဒ်မခွဲ (၄) အရ ချမှတ်သည့်အမိန့် ဖြစ်သည် ဟူသည့် အချက်သည် စီရင်ချက်တွင် မပါရှိသော်လည်း လွန်စွာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည့်အချက် ဖြစ် ပါသည်။

ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်အနေဖြင့် ဘတ်ဂျီရန်ကလားနှင့် ဘဏ္ဍာ တော်မင်းကြီး (မြေယာကျေးလက်)၊ ဦးစိန် ပါ ၅ နှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး ပါ ၃၊ ၁၉၅၉ မတစ (ရုံးချုပ်) ၁၁၆ စီရင်ထုံးကို ရည်ညွှန်း၍ အာဏာပေး စာချွန်တော် အမိန့်ကို ချမှတ်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ အဆိုပါ အမှုမှ ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

“မြေကို မြေနှင့် အခွန်တော် အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၉ အရ အစိုးရက ပြန် သိမ်းသည်ဖြစ်စေ၊ သို့တည်းမဟုတ် ယင်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၆/၄၇ အရ လေလံတင် ရောင်းချပြီး ပြန်ဝယ်သည်ဖြစ်စေ မူလပထမ၌ မြေခွန်တော် မပြေ ကျန်ရှိမည် ဖြစ်သည့်အပြင် မြေပိုင်ရှင်အား အခွန်တော်ငွေ တောင်းဆိုသည့် နို့တစ်စာဖြင့် အကြောင်းကြားရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့နောက်မှ ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရရှိပြီးမြေ ဖြစ်လျှင် ပုဒ်မ ၄၆/၄၇ အရ အရေးယူမည် ဆိုပါက နည်းဥပဒေ ၉၅ အရ အခွန်တော် အရာရှိသည် မြေပိုင်ရှင်အား မပြေ ကျန်ရှိသည့် အခွန်တော်ငွေကို သတ်မှတ်

သည့် ကာလအတွင်း ပေးဆောင်ရန် ဆင့်ဆို၍ ထိုအမိန့်ကို ၎င်းနေထိုင်သည့် အိမ်၌ဖြစ်စေ၊ အိမ်အနီးအနား၌ဖြစ်စေ မောင်းတီး ကြေညာရမည်။ ယင်းသို့ ကြေညာပြီးမှ အခွန်တော်ငွေ မဆောင်ဘဲ ရှိနေသေးလျှင် ကြေညာပြီး လေလံပွဲ၌ ရောင်းချရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ရောင်းချရာသို့ မြေပိုင်ရှင် မလာရောက်လျှင် ရောင်းချပြီးကြောင်းကို ၎င်းအား နှိတ်စာဖြင့် အကြောင်းကြားရမည်။ နည်းဥပဒေ ၉၆ အရ ဆိုလျှင် ယင်းသို့ ရောင်းချပြီးနောက် သတ်မှတ်သည့် အချိန် ကာလအတွင်း ပိုင်ရှင်က မြေခွန်တော်နှင့် စရိတ် စသည်တို့ကို ပေးဆောင်လျှင် ခရိုင်ဝန်က လေလံရောင်းချခြင်းကို ပယ်ဖျက်နိုင်သည်။

ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရရှိပြီး ဖြစ်သော မြေကို မြေနှင့် အခွန်တော် အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၉ အရ အရေးယူခြင်း မပြုနိုင်။

ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၃ အရ ပစ္စည်း ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို နိုင်ငံတော်က အခိုင်အမာ ခံဝန်ပြုထားသည်။

ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး ချမှတ်သည့်အမိန့်သည် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာအမိန့် ဖြစ်သဖြင့် အမှုခေါ် စာချွန်တော်ဖြင့် ပယ်ဖျက်ခြင်း မပြုနိုင်ချေ။ အာဏာပေး စာချွန်တော် အမိန့်ဖြင့် ပယ်ဖျက်ရန်သာ ရှိသည်။

မြေနှင့် အခွန်တော် အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၉ အရ ဆောင်ရွက်ချက်ကို သာမန် တရားမကြောင်းဖြင့် ပယ်ဖျက်ရန် ထိုအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၉ အရ ပိတ်ပင်ထားသည်။”

ဤအမှုပါ အချင်းဖြစ် မြေသည် မူလက ဝယ်ယူထားခြင်း ဖြစ်ပြီး ဝရန်မြေ မဟုတ် ဖြစ်နေ၍ အသေးစိတ် မတင်ပြတော့ပါ။

မြေတစ်ကွက် ဝရန် နှစ်ခု

မြေငှားဝရန်အမှုအတွက် စာချွန်တော် လျှောက်ထားသည့် အခြားအမှုတစ်ခုမှာ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်က ၃-၃-၂၀၁၄ တွင် အမိန့်ချမှတ်ခဲ့သည့် ဒေါ်ခင်အေးနှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနရုံးချုပ်၊ နေပြည်တော်)၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ် တရားမ အထွေထွေလျှောက်ထားမှု အမှတ် ၁၅၆ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအမှုမှာ ရှမ်းပြည်နယ်၊ မူဆယ်မြို့နေ ဒေါ်ခင်အေးက ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနရုံးချုပ်၊ နေပြည်တော်အပေါ် ပြည်ထောင်စု တရားစီရင်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၆ (က) (၂) နှင့် (၄) တို့အရ အာဏာပေး စာချွန်တော် (Writ of

Mandamus) နှင့် အာဏာပိုင်မေး စာချွန်တော် အမိန့် (Writ of Quowarranto) ထုတ်ဆင့်ပေးရန် လျှောက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လေ့လာတွေ့ရှိရသည်မှာ အချင်းဖြစ်မြေ ဖြစ်သည့် မူဆယ်မြို့၊ မြေတိုင်းရပ်ကွက်အမှတ် (၃၃)၊ ဦးပိုင်အမှတ် (၄) ကို ဦးမောက်ငင်းတိမ် အမည်ဖြင့် မြေငှားလိုင်စင် အမှတ် ၃၄/၇၂ ကို ရရှိခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ မြေပေါ်တွင် ၆ ခန်းတွဲ အိမ်တစ်လုံး ရှိခဲ့ပါသည်။ ဦးမောက်ငင်းတိမ်က အိမ်ခန်း ၃ ခန်းစီ ခွဲ၍ ဦးမောက်ခမ်းဆွဲနှင့် ဦးစိုင်းရီ ဆိုသူတို့ တို့ ရောင်းချခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် မြေကွက်ကို ခွဲဝေသည့်အခါ ဦးမောက်ခမ်းဆွဲ၏ အကွက်သည် ဦးပိုင်အမှတ် ၄-ခ ဖြစ်ခဲ့ပြီး ဦးစိုင်းရီ၏ အကွက်မှာ ဦးပိုင်အမှတ် ၄-က ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဦးစိုင်းရီထံမှ ဦးဆွန်စင်ရှိန်ကို ရောင်းချပြီး ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ ထို့နောက် ဦးဆွန်စင်ရှိန်သည် ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် မြေငှားဂရန် လျှောက်ထားခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါ ဦးစိုင်းရီ၏ဇနီး ဒေါ်ထွမ်းစိန်မှ ဂရန်အမှုတွဲအမှတ် ၆၇၅/၈၈-၈၉ အရ ၎င်း၏ အမည်ဖြင့် ဂရန် ရရှိထားသည်ဟု ဆိုကာ ကန့်ကွက်လွှာ တင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းအပေါ် ခရိုင်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ တာဝန်ပေးချက်အရ မူဆယ် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကို တာဝန်ပေး စုံစမ်းတင်ပြစေပြီးနောက် ဦးဆွန်စင်ရှိန်အား မြေဂရန် အမှုတွဲ အမှတ် ၄၈-၅/၁၉၉၅-၉၆ (အေ) ဖြင့် ၂၆-၁-၁၉၉၅ တွင် နှစ် ၃၀ မြေငှား ဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဦးဆွန်စင်ရှိန်က မြေပေါ်တွင် သုံးထပ်တိုက်တစ်လုံး ဆောက်လုပ်ပြီးနောက် သမီးဖြစ်သူ ဒေါ်ခင်အေးအမည်သို့ မြေငှားဂရန်ကို အမည် ပြောင်းလဲပေးခဲ့ပါသည်။ ဒေါ်ထွမ်းစိန်က ရှမ်းပြည်နယ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနသို့ အယူခံမှုအမှတ် ၅/၁၉၉၅ ဖြင့် အယူခံ တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ အယူခံကို ကြားနာပြီးနောက် ရှမ်းပြည်နယ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် ဒေါ်ထွမ်းစိန် လျှောက်ထားသည့် မြေကွက်သည် မူဆယ်မြို့၊ ဈေးပိုင်းရပ်ကွက်၊ အကွက်အမှတ် (၃၃)၊ တောင်ရပ်၊ ဦးပိုင်အမှတ် ၄-က ဖြစ်ပြီး ဦးဆွန်စင်ရှိန် ပိုင်ဆိုင်သည့် မြေကွက်သည် မူဆယ်မြို့၊ ဈေးပိုင်းရပ်ကွက်၊ တောင်ရပ်၊ ဦးပိုင်အမှတ် (၄) ဖြစ်သဖြင့် ဒေါ်ထွမ်းစိန်သည် ဦးဆွန်စင်ရှိန်ပိုင် မြေကို ကန့်ကွက်ခွင့် မရှိကြောင်း၊ ဒေါ်ထွမ်းစိန်၏ အမည်ပြောင်း ဂရန် အမှုတွဲအမှတ် ၃၇/၁၉၉၀-၉၁ ဖြင့် နဂိုမူလ မြေဂရန် အမှုတွဲ အမှတ် ၆၅၅/ ၈၇-၈၈ သည် ဥပဒေနှင့်အညီ တည်ဆောက် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည့် မြေဂရန် မဟုတ်ကြောင်း၊ မြို့နယ်ဦးစီးအရာရှိက လုပ်ပိုင်ခွင့် မရှိဘဲ ကော်လံထွက် အရာရှိ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို သုံးစွဲ၍ ထုတ်ပေးထားသည့် မြေဂရန် ဖြစ်ကြောင်း၊ တရားဝင်

မြေဂရန် မဟုတ်သဖြင့် ဂရန်အမှုတွဲအမှတ် ၆၇၅/၈၇-၈၈ နှင့် ၃၇/၁၉၉၀-၉၁ ကို ပယ်ဖျက်ကြောင်းဖြင့် အမိန့်ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ မြေဂရန် အမှုတွဲ အမှတ် ၆၇၅/၁၉၈၈-၈၉ ကို ဖျက်သိမ်းသည့် အမိန့်ကို ပယ်ဖျက်ပေးရန် ဒေါ်ထွန်းစိန်က အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ရုံးချုပ်သို့ ဆက်လက် တင်ပြ လျှောက်ထားခဲ့ပါသည်။

ယင်းတင်ပြချက်အရ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အနေဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်၊ မူဆယ်မြို့၊ ဈေးရပ်ကွက်၊ မြေတိုင်းရပ်ကွက် အမှတ် (၃၃)၊ တောင်ရပ်ရှိ အချင်းဖြစ် မြေကွက်နှင့် ပတ်သက်၍ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထား တစ်စုံတစ်ရာ တင်ပြနိုင်ခြင်း မရှိဘဲ နှစ်ကာလ အတန်ကြာ နေထိုင်မှုအရ အိမ်ငှားဖြစ်သူ ဦးဆွန်စင်ရှိန် (ယခု သမီး ဒေါ်ခင်အေး) အမည်ပြောင်းကို ထုတ်ပေးထားသည့် ဦးပိုင်အမှတ် ၄၊ မြေဧရိယာ ၀. ၀၃၉ ဧကရှိ မြေဂရန်ကို မြေယာဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီ ပယ်ဖျက်ရန်နှင့် မူလ ဦးစိုင်းရီ အမည်ဖြင့် ထုတ်ပေးထားသော မြေတိုင်းရပ်ကွက် အမှတ် (၃၃)၊ ဦးပိုင်အမှတ် ၄-က၊ မြေဧရိယာ ၀. ၃၇၆ ဧက ရှိ မြေငှားဂရန်ကို အတည်ပြုရန်ဟု ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းဖြစ်စဉ်အပေါ် ဒေါ်ခင်အေးက အာဏာပေး စာချွန်တော်နှင့် အာဏာပိုင်မေး စာချွန်တော် အမိန့်ချမှတ်ပေးရန် လျှောက်ထားမှု ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ ဒေါ်ခင်အေးနှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ရုံးချုပ်၊ နေပြည်တော်)၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ တရားမ အထွေထွေလျှောက်ထားမှု အမှတ် (၁၅၆) အမှု၏ စီရင်ချက်တွင် လျှောက်ထားခံရသူ အနေဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ပြန်ကြားအစီရင်ခံစာ တင်သွင်းခဲ့သည်ကို ဖတ်ရှုရပါသည်-

“မူဆယ်မြို့၊ ဈေးပိုင်းရပ်ကွက်၊ အကွက်အမှတ် ၃၃၊ ဦးပိုင် အမှတ် ၄၊ မြေဧရိယာ ၀. ၀၃၉ ဧက ကို ဦးဆွန်စင်ရှိန် အမည်ဖြင့် နှစ် ၃၀ မြေငှားဂရန် ရရှိခဲ့ခြင်းမှာ ကော်လံထွက်အရာရှိက မြေပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထား မရှိဘဲ ထုတ်ပေးခဲ့ခြင်း၊ ကွင်းဆင်း စစ်ဆေးမှု အားနည်းခြင်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့် မြေငှားဂရန် ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် လျှောက်ထားသူ ဒေါ်ခင်အေး အမည်ပြောင်းဂရန် ရယူထားကြောင်း ဖော်ပြ ထားသော်လည်း ၂၆-၁-၁၉၉၅ ရက်စွဲဖြင့် ကော်လံထွက် အရာရှိက ဆီလျော် မှန်ကန်မှုမရှိသည့် အမိန့်ဖြင့် ထုတ်ပေးထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ် တွင် ဦးစိုင်းရီမှ လျှောက်ထားသူ၏ဖခင် ဦးဆွန်စင်ရှိန်ထံ ၂၁-၇-၁၉၉၀ နေ့ရက်

တွင် စာချုပ်ချုပ်ဆို ရောင်းချခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားသော်လည်း ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ် တွင် ဦးဆွန်စင်ရှိန်သည် နိုင်ငံခြားသားလက်မှတ် ကိုင်ဆောင်နေဆဲ ဖြစ်၍ ဝယ်ယူခွင့် မရှိကြောင်း၊ ၂၁-၇-၁၉၉၀ ရက်စွဲပါ စာချုပ်သည် စာချုပ်စာတမ်း မှတ်ပုံတင် ပြုလုပ်ထားခြင်း မရှိသော စာချုပ် ဖြစ်ကြောင်း၊ ရောင်းချရာတွင် မြေငှားလိုင်စင် အမှတ် ၃၄/၇၂ အပေါ် အခြေပြု၍ ခွဲဝေရောင်းချခြင်း ဖြစ် ကြောင်း တင်ပြထားသော်လည်း ၂၁-၇-၁၉၉၀ နေ့မတိုင်မီ ၁၃-၂-၁၉၈၉ နေ့တွင် မှုဆယ်မြို့နယ် ပြည်တွင်းအခွန်များဦးစီးဌာနက ဦးစိုင်းရီ အမည် ဖြင့် နှစ် ၃၀ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးထားပြီး ဖြစ်ကြောင်း၊ ၇-၁၀-၁၉၇၇ နေ့ တွင် မြေပိုင်ဆိုင်သူ ဦးမောက်ဝင်းထိန်မှ ဦးစိုင်းရီသို့ အိမ်မြေနေရာ အပြောင်း အလွဲ စာချုပ်ချုပ်ဆို လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပြီး ၂၄-၇-၁၉၈၇ နေ့တွင် ဦးမောက်ဝင်းထိန် (ရောင်းသူ) နှင့် ဦးစိုင်းရီ (ဝယ်သူ) တို့သည် အိမ်ပိုင်းမြေ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ ဦးဆွန်စင်ရှိန်သည် ဦးစိုင်းရီ ထံမှ ဝယ်ယူသော မြေကွက်ကို မြေငှားဂရန် လျှောက်ထားခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြထားသော်လည်း ဦးဆွန်စင်ရှိန်၏ ၂၆-၁၂-၁၉၉၄ ရက်စွဲပါ မြေငှားဂရန် လျှောက်လွှာတွင် အရောင်းအဝယ်စာချုပ်၊ မြေပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထား တင်ပြမှု မရှိဘဲ အိမ်ဟောင်းတွင် လက်ရှိ နေထိုင်ကြောင်း ရပ်ကွက်ထောက်ခံစာ၊ ဖျက်သိမ်းရမည့် အဆောက်အအုံဟောင်းပုံစံ၊ နှစ်ပေါင်း ၃၀ နေထိုင်နိုင်ရန် အသစ် ဆောက်လုပ်မည့် အိမ်ပုံစံ၊ မြို့မြေ မြေပုံနှင့် ပုံစံ ၁၀၅ တို့ကို ပူးတွဲ လျှောက်ထားခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ ဦးဆွန်စင်ရှိန်အမည်မှ လျှောက်ထားသူ ဒေါ် ခင်အေးသို့ ဂရန် လွှဲပြောင်းပေးရန် ၇-၁-၁၉၉၇ နေ့တွင် လျှောက်ထားရာ၌ မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မှ ကန့်ကွက်ခြင်း မရှိသဖြင့် ကော်လိတွော် အရာရှိက ဂရန်ထုတ်ပေးထားကြောင်း ဖော်ပြထားသော်လည်း ကော်လိတွော် အရာရှိက ၂၆-၁-၁၉၉၅ နေ့တွင် ဒေါ်ခင်အေး အမည်ဖြင့် မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးသည့် အမိန့်ဖြင့် ၂၆-၁-၁၉၉၅ နေ့တွင် မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့ကြောင်း၊ ညွှန်ကြား ရေးမှူးချုပ် ဦးဆောင်သည့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန၊ စီမံ ခန့်ခွဲရေး ကော်မတီက ဆုံးဖြတ်ရာတွင် မြေပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထား တင်ပြနိုင်ခြင်း မရှိဘဲ နှစ်ကာလအတန်ကြာ နေထိုင်ရမှုအရ ထုတ်ပေးထားသော ဦးဆွန်စင်ရှိန် (ယခု သမီး ဒေါ်ခင်အေး အမည်ပြောင်း) ဂရန်ကို မြေယာ ဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ် နည်းနှင့် အညီ ပယ်ဖျက်ရန်နှင့် မူလ ဦးစိုင်းရီ အမည်ဖြင့် မြို့နယ်အခွန်ဦးစီးမှူး၊

မူဆယ်မြို့နယ် ပြည်တွင်းအခွန်များဦးစီးဌာနက ၁၃-၂-၁၉၈၉ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပေးခဲ့သည့် မြေငှားဂရန်ကို အတည်ပြုရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း”

အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အနေဖြင့် အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီက သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အလေးပေး ဖော်ပြသွားပြီး ပြည်ထဲရေးနှင့် သာသနာရေး ဝန်ကြီးဌာန၏ ၁၉-၅-၁၉၈၉ ရက်စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာဖြင့် အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန်တော် စည်းမျဉ်းဥပဒေပါ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းခံရမှုအရ ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ဖော်ပြ မသွားသည်ကို သတိပြုမိပါသည်။

လျှောက်ထားခံရသူ၏ကိုယ်စား ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံး၊ ညွှန်ကြားရေးမှူး က လျှောက်လဲတင်ပြရာတွင် အောက်ပါအတိုင်း တင်ပြခဲ့ကြောင်း စီရင်ချက်အရ ဖတ်ရှုရပါသည်-

“မူဆယ်မြို့၊ အမှတ် ၅/၃-က၊ ဈေးရပ်ကွက်၊ မြေတိုင်းအကွက် အမှတ် ၃၃၊ တောင်ရပ်၊ ဦးပိုင်အမှတ် ၄ မှာ မူလက ဦးမောက်ငင်းတိမ် ပိုင်ဆိုင်ပြီး ဦးစိုင်းရီနှင့် ဦးမောက်ခမ်းဆွဲတို့အား ခွဲခြမ်းရောင်းချခဲ့၍ ၁၉၈၈-၈၉ တွင် ဦးပိုင်အမှတ် ၄-က မှာ ဦးစိုင်းရီ အမည်ပေါက်ပြီး ၁၉၈၇-၈၈ တွင် ဦးပိုင်အမှတ် ၄-ခ မှာ ဦးမောက်ခမ်းဆွဲ အမည်ပေါက် ဖြစ်ခဲ့သည်ကို အငြင်းမပွားကြောင်း၊ ဦးဆွန်စင်ရှိန်သည် အချင်းဖြစ် မြေနှင့်အိမ်အား ဦးစိုင်းရီထံမှ ၂၀-၇-၁၉၈၇ ရက်စွဲပါ အိမ်ငှားစာချုပ်ဖြင့် ၇ နှစ် ငှားရမ်းစဉ်က အချင်းဖြစ်မြေမှာ ဂရန် အမည်မပေါက်သေး၍ ဦးပိုင်အမှတ် ၄ ဖြင့်သာ ချုပ်ဆိုခဲ့သည်ကို တွေ့ရ ကြောင်း၊ ယင်းအိမ်ငှားစာချုပ်အား မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းကို ဦးဆွန်စင်ရှိန်သည် ဦးစိုင်းရီ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ၎င်း၏ တစ်ဦးတည်းသဘောဖြင့် ပယ်ဖျက်ပေးရန် လျှောက်ထား၍ ၄-၁၀-၁၉၉၃ နေ့တွင် ပယ်ဖျက်ခဲ့ခြင်း၊ လျှောက်ထားသူ တင်ပြ သည့် ၂၁-၇-၁၉၉၀ ရက်စွဲပါ အိမ်ခန်း အရောင်းအဝယ်စာချုပ်မှာ ဦးစိုင်းရီထံမှ အချင်းဖြစ် မြေနှင့်အိမ်ကို ဦးဆွန်စင်ရှိန်က ဝယ်ယူခဲ့သည့်စာချုပ် ဖြစ်ပြီး မှတ် ပုံမတင်ထားသည့် အရပ်စာချုပ် ဖြစ်နေခြင်း၊ ဦးဆွန်စင်ရှိန်က ၂၆-၁၂-၁၉၉၄ ရက်နေ့တွင် မြေဂရန်ထုတ်ပေးရန် လျှောက်ထားလွှာတွင် ၎င်း လက်ရှိ နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကျော် နေထိုင်သည်ဆိုသော လိပ်စာမှာ ၅/၂၈၊ ဈေးရပ်ကွက် ဖြစ်ပြီး ဂရန်လျှောက်ထားသည့် လိပ်စာမှာ ၅/၃-က ဖြစ်သည့် အကွက်အမှတ် ၃၃၊ တောင်ရပ်၊ ဦးပိုင် ၄၊ မြေဧရိယာ ၀. ၀၃၉ ဧက ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းနေထိုင်

သည် နေရာအား ဂရန်လျှောက်ထားသည် မြေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထား တစ်စုံတစ်ရာ မပါရှိခြင်း၊ ခရိုင် ကော်လိတ္တော် အရာရှိ ၂ ဦး အမည်ဖြင့် အချင်းဖြစ် မြေ၏ မြေငှားဂရန်အား ဦးဆွန်စင်ချိန်နှင့် သမီး ဒေါ်ခင်အေးတို့ နှစ်ဦးအား ဂရန် နှစ်ခု ထုတ်ပေးခဲ့ခြင်းမှာ မြေယာဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတို့နှင့် မညီညွတ်ခြင်းတို့ကြောင့် ဦးဆွန်စင်ချိန်အနေဖြင့် အချင်းဖြစ် မြေဂရန် အမည်ပေါက် ရရှိခဲ့ခြင်းမှာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် ညီညွတ်မှု မရှိကြောင်း၊ ဒေါ်ထွမ်းစိန်၏ အမည်ပြောင်း ဂရန် လျှောက်ထားလွှာတွင် ၁၃-၂-၁၉၈၉ နေ့တွင် လျှောက်ထားကြောင်း ဖော်ပြထားသော်လည်း မြို့နယ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးမှူးက ၁၆-၁၀-၁၉၉၂ ရက်စွဲဖြင့် လက်မှတ်ရေးထိုး ထုတ်ပေးထားခြင်း၊ ပြည်ထဲရေးနှင့် သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ၃-၁၀-၁၉၈၉ ရက်စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာအရ မြို့နယ်အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးမှာ လက်ထောက်ကော်လိတ္တော်အရာရှိ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်သာ ရှိသဖြင့် ဂရန် ထုတ်ပေးနိုင် သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့် မရှိခြင်းတို့အရ အချင်းဖြစ် မြေ၏ ဂရန်အား ဒေါ်ထွမ်းစိန် အမည်သို့ ပြောင်းပေးခဲ့ခြင်းမှာလည်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် ညီညွတ်မှု မရှိဟု သုံးသပ်ရရှိကြောင်း၊ ဦးစိုင်းရီ၏ အမည်ဖြင့် နှစ် ၃၀ ဂရန် ချမှတ်ပေးခဲ့သည်မှာ ၁၃-၂-၁၉၈၉ ဖြစ်ပြီး ထိုစဉ်က ဂရန်ထုတ်ပေးပိုင်ခွင့် ရှိသူ မြို့နယ်အခွန်ဦးစီးမှူး က ဂရန်ချထားပေးခဲ့သည်မှာ ဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီ ဖြစ်ကြောင်း၊ အထက်ပါ တွေ့ရှိချက်များအရ ခရိုင် ကော်လိတ္တော် အရာရှိက မြေပိုင်ဆိုင်မှု တစ်စုံတစ်ရာ မပါရှိဘဲ ဂရန် ထုတ်ပေးထားသည် ဦးဆွန်စင်ချိန်၏ အမည်ကို ပယ်ဖျက်ပြီး မြို့နယ်အခွန်ဦးစီးမှူးက ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ဂရန် ထုတ်ပေးထားသော ဦးစိုင်းရီအမည် ဂရန်ကို ပြန်လည် အတည်ပြုခဲ့သော ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ မှန်ကန်မှု ရှိကြောင်း၊ ၁၈၈၉ ခုနှစ် အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်း ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၁ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး) သည် မိမိသဘောအလျောက် လက် အောက်ခံ အဖွဲ့အစည်းရှိ ပြီးပြတ်သောအမှုကိုလည်းကောင်း၊ မပြီးပြတ်သော အမှုကိုလည်းကောင်း မည်သည့်အချိန်အခါ၌မဆို အမှုတွဲကို တောင်းခေါ် စစ် ဆေး၍ သင့်လျော်သည့် အမိန့်ချမှတ်နိုင်ကြောင်း ၁၈၈၉ ခုနှစ် အထက်မြန်မာ ပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၉ အရ အယူခံမှုမှာ ကာလစည်းကမ်း သတ်မှတ်ရက် ကျော်လွန်၍ ပုဒ်မ ၈ ၏ ခြွင်းချက်အရ ခရိုင်ကော်လိတ္တော်

အရာရှိ၏ အမိန့်အပေါ် တင်သွင်းသည့် အယူခံတွင် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ကော်မရှင်နာမင်းကြီးက ခရိုင်ကော်လီထွော် အရာရှိ၏ အမိန့်ကို အတည်ပြုပြီး လျှင် ထပ်မံ အယူခံခွင့် မရှိသော်လည်း ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး) သည် ၎င်းအား ဥပဒေအရ သီးခြား လုပ်ပိုင်ခွင့် ပေးအပ်ထားသည့် အဆိုပါ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၁ အရ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းမှာ ၎င်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ကျော်လွန် ဆောင်ရွက်သည်ဟု မဆိုနိုင်ကြောင်း၊ ဦးဆွန်စင်ရှိန်သည် မြေပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထား တစ်စုံတစ်ရာ မပါရှိသည့် မပြည့်စုံသော အထောက်အထားများနှင့် မရှင်းလင်းသော မြေဂရန် လျှောက်လွှာဖြင့် မြေဂရန် လျှောက်ထားပြီး ဥပဒေနှင့် မညီဘဲ တရားမဲ့ ဂရန် လက်ရောက် ရယူခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားသဖြင့် ဦးဆွန်စင်ရှိန်နှင့် သမီး ဒေါ်ခင်အေး အမည်ပေါက်ဂရန်အား ပယ်ဖျက်ပြီး ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ၁၃- ၂-၁၉၈၉ နေ့ကတည်းက ဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့သော ဦးစိုင်းရီ အမည်ပေါက် ဂရန်ကို အတည်ပြုရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည့် လျှောက်ထားခံရသူ (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်) ၏ အမိန့်မှာ တရားမျှတမှု သဘောတရားနှင့်လည်း ကိုက်ညီမှု ရှိကြောင်း၊ လျှောက်ထားခံရသူ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်သည် ဥပဒေအရ အပ်နှင်းထားသော ၎င်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် လက်အောက်အဖွဲ့အစည်းက ဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် မညီဘဲ ထုတ်ပေးထားသော ဦးဆွန်စင်ရှိန်နှင့် သမီး ဒေါ်ခင်အေး ဂရန်အမည်အား ပယ်ဖျက်ပြီး ခိုင်မာသော ပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထားအရ ဥပဒေနှင့်အညီ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးထားသော ဦးစိုင်းရီ အမည်ပေါက် ဂရန်အား အတည်ပြုရန် အမိန့်ချမှတ်ခဲ့ခြင်းမှာ ၎င်း၏ တာဝန်အား ဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ လျှောက်ထားသူ၏ အာဏာပေး စာချွန်တော် အမိန့်နှင့် အာဏာပိုင်မေး စာချွန်တော် အမိန့် ထုတ်ဆင့်ပေးပါရန် လျှောက်ထားလွှာကို ခွင့်မပြုသင့်ကြောင်း”

အမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်များနှင့်တကွ ဥပဒေအချက်အလက် ပြည့်စုံလှသည့် လျှောက်လဲချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

လျှောက်ထားသူ၏ ရှေ့နေက လျှောက်လဲတင်ပြရာတွင် အောက်ပါအတိုင်း တင်ပြခဲ့ကြောင်း ဖတ်ရှုရပါသည်-

“မြေငှားဂရန် ခွင့်ပြုခြင်း၊ မြေငှားဂရန် အယူခံခြင်းနှင့် ပြင်ဆင်မှုများ ဆောင်ရွက်သည့် ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ၁၈၈၉ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံတော် အထက်ပိုင်းဆိုင်ရာ မြေမှစ၍ အခွန်တော် ရက်ဂူလေးရှင်း ဥပဒေ ပုဒ်မ ၉ (ဂ) တွင်

အခွန်တော်ဌာနချုပ် ဝန်ကြီးထံ အယူခံဝင်လျှင် ရက်ပေါင်းကိုးဆယ် ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန (အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန) ၏ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၊ အောက်တိုဘာ (၅) ရက် နေ့စွဲပါ စာအမှတ် ၂၀၀/၁-၃/ဦး-၁ ၏ အပိုဒ် ၅၊ အပိုဒ်ခွဲ (က) အရ ပြည်နယ်။ တိုင်းအမိန့်ကို မကျေနပ်ပါက ရက်ပေါင်း ၉၀ တွင် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ထံသို့ အယူခံဝင်ရောက်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ ဒေါ်ထွမ်းစိန်၏ အယူခံမှုအဖြစ် ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်ပေးပါရန် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ထံသို့ လျှောက်ထားသည်မှာ ကာလစည်းကမ်းသတ် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကျော်လွန်နေသည်မှာလည်း အငြင်းမပွားပေါ်ပေါက်ကြောင်း၊ ၁၈၈၉ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံတော် အထက်ပိုင်းဆိုင်ရာ မြေမှစ၍ အခွန်တော် ရက်ဂူလေးရှင်း ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၁ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားချက်အရ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အနေဖြင့် မကျေနပ်သည့် အမှုသည် တစ်ဦးဦးက လျှောက်ထားလာသည့် လျှောက်ထားချက်အပေါ် လက်ခံဆောင်ရွက်၍ မရကြောင်း၊ ၁၈၈၉ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံတော် အထက်ပိုင်းဆိုင်ရာ မြေမှစ၍ အခွန်တော် ရက်ဂူလေးရှင်း ဥပဒေ ပုဒ်မ ၈ (၁) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားချက်အရ ပထမ အယူခံမှုတွင် မူလမှု အမိန့်တစ်ရပ်ရပ်ကို အတည်ပြုထားလျှင် နောက်ထပ် အယူခံခွင့် မရှိကြောင်း၊ ဒေါ်ထွမ်းစိန်တို့မှ ခရိုင်ကော်လိထွော် အရာရှိ၏ အမိန့်ကို ပြည်နယ်သို့ အယူခံတင်သွင်းသည်ကို ပြည်နယ်မှ ထပ်မံ အတည်ပြုသည့် အမိန့်သည် အပြီးအပြတ် ဖြစ်ကြောင်း၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (ရုံးချုပ်)၊ နေပြည်တော်အနေဖြင့် အဆိုပါအမိန့်မှာ အပြီးအပြတ် ဖြစ်ကြောင်း ဥပဒေအရ အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ရှိပါလျက် မကျေနပ်သူ၏ လျှောက်ထားချက်အရ အယူခံမှုအဖြစ် ဖွင့်လှစ်ပြီး လက်ခံဆောင်ရွက် အမိန့်ချမှတ်ခြင်းမှာ ဥပဒေအရ မှန်ကန်ခြင်း မရှိပါကြောင်း၊ အဆိုပါ မြေကွက်နှင့် မြေကွက်ပေါ်ရှိ အဆောက်အအုံ အားလုံးကို လျှောက်ထားသူ၏ဖခင်မှ မူလအိမ်ငှားအဖြစ် နေထိုင်ခဲ့ပြီး ထိုသို့ နေထိုင်သည့် အချိန်တွင်ပင် မူလပိုင်ရှင် ဖြစ်သူ ဦးမောက်ငင်းတိမ်သည် အိမ်ခန်း ၆ ခန်းတွဲကို ၃ ခန်းစီခွဲလျက် ဦးမောက်ခမ်းဆွဲနှင့် ဦးစိုင်းရီ ဆိုသူတို့ထံ ရောင်းချခဲ့ကြောင်း၊ ထို့နောက် ၁၉၈၀ တွင် ဦးစိုင်းရီက လျှောက်ထားသူ၏ ဖခင် ဦးဆွန်စင်ရှိန်ထံ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် စာချုပ်ချုပ်ဆို၍ ပြန်လည် ရောင်းချခဲ့ကြောင်း၊ ထိုသို့ ရောင်းချရာတွင် မြေငှားလိုင်စင် အမှတ် ၃၄/၇၂ အပေါ် အခြေပြု၍ ခွဲဝေရောင်းချခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ လျှောက်

ထားသူ၏ ဖခင်မှ ဝယ်ယူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အဆိုပါ အဆောက်အအုံတွင် အိမ်ငှားအဖြစ် နေထိုင်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်တော့ဘဲ ပိုင်ဆိုင်မှုအရ နေထိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါကြောင်း၊ အဆိုပါ မြေကွက်နှင့် အာရ်စီ ၃ ထပ် အဆောက်အအုံ တည်ရှိသော မြေဂရန် အမှုတွဲအမှတ် ၄၈-၅/၁၉၉၅-၉၆ (အေ) ကို ဦးဆွန်စင်ရှိန်မှ လျှောက်ထားသူသို့ ဂရန်လွှဲပြောင်းပေးရေးအတွက် လျှောက်ထားသည့်အခါတွင် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ ကန့်ကွက်ခြင်း တစ်စုံတစ်ရာ တင်ပြမှု မရှိသောကြောင့် ခရိုင်ကော်လိထွော် အရာရှိက မြေဂရန် အမှုတွဲ အမှတ် ၄၈-၅/၁၉၉၅-၉၆ (အေ)ကို လျှောက်ထားသူ၏ အမည်သို့ လွှဲပြောင်းထုတ်ပေးခဲ့ကြောင်း၊ အဆင့်ဆင့် ဥပဒေနှင့်အညီ ဝယ်ယူပြီး ပိုင်ဆိုင်မှု စာရွက်စာတမ်းများကို လက်ဝယ်ထား၍ ဂရန် ရရှိပြီး နှစ်ပေါင်းများစွာ နေထိုင်လာခြင်းအပေါ် အချင်းဖြစ် မြေကွက်ကို မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထား တစ်စုံတစ်ရာ မတင်ပြနိုင်ဘဲ နှစ်ကာလ အတန်အကြာ နေထိုင်မှုအရ ဂရန် ရရှိခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆို၍ လျှောက်ထားသူ၏ မြေဂရန်အား ပယ်ဖျက်ခဲ့ပြီး မည်သည့်အချိန်ကမျှ အဆိုပါ မြေကွက်ကို လက်ဝယ်ရရှိခြင်း မရှိခဲ့သည့်သူ၏ မြေငှားဂရန်အား အတည်ပြုကြောင်း အမိန့်ချမှတ်ခဲ့ခြင်းမှာ လျှောက်ထားသူအဖို့ ဥပဒေအရ လွန်စွာ နစ်နာရကြောင်း၊ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးသည့်ကိစ္စသည် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်တို့ ဆောင်ရွက်ရသည့် ကိစ္စ ဖြစ်သော်လည်း ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် မိမိလက်အောက်ရှိ တရားရုံးများနှင့် ခုံရုံးများ၊ စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များမှ ၎င်းတို့အား ပေးအပ်ထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဥပဒေနှင့်အညီ ကျင့်သုံး၍ သီးခြား သတ်မှတ်ထားသော တာဝန်တစ်ခုကို ဆောင်ရွက်စေရန် မိမိ ဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်တစ်ခုကို မဆောင်ရွက်သည့်အတွက် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ ဥပဒေအရ အခွင့်အရေးများ ထိခိုက်ခြင်း၊ ဆုံးရှုံးခြင်းတို့ကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်း မရှိပါက အာဏာပိုင်မေးနှင့် အာဏာပေး စာချွန်တော်တို့ကို ထုတ်ဆင့်နိုင်ကြောင်းကို ဘတ်ဂျီရန်ကလားနှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး (မြေနှင့် ကျေးလက်) ဦးစိန် ပါ ၅ နှင့် ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး ပါ ၃ (၁၉၅၉ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ တရားစီရင်ထုံး၊ စာ ၁၁၆) တွင် အလားတူ ထုံးဖွဲ့ထားကြောင်း၊ လျှောက်ထားခံရသူ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များသည် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများနှင့် ညီညွတ်မှု မရှိခြင်း၊ လက်ရှိ ဖြစ်ပေါ်နေသော မြေပြင်အနေအထားများနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိခြင်း၊ တရားရုံးတော်မှ ဆုံးဖြတ်သည့် အမိန့်များ

အပေါ် စည်းနှောင်မှု ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းတို့ကြောင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (ရုံးချုပ်) နေပြည်တော်မှ ၃-၄-၂၀၁၃ နေ့တွင် ပြုလုပ်သော အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (ရုံးချုပ်)၊ စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီ၏ မြေယာအငြင်းပွားမှုများ၊ မြေယာအယူခံမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ယစ်မျိုးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ အစည်းအဝေးအမှတ်စဉ် ၂/၂၀၁၃ အစည်းအဝေးဆုံးဖြတ်ချက် အပိုဒ် (၅)၊ အပိုဒ်ခွဲ (က) ကို အာဏာပိုင်မေးနှင့် အာဏာပိုင်ပေး စာချွန်တော် ထုတ်ဆင့်၍ ပယ်ဖျက်ပြီး အချင်းဖြစ် မြေကွက်၏ ပိုင်ရေးပိုင်ခွင့်ရှိသူ ဖြစ်သော ဒေါ်ခင်အေး အမည်ဖြင့် မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးထားခြင်းကို အတည်ပြုပေးရန်”

လျှောက်ထားသူ၏ ရှေ့နေက အစည်းအဝေး ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ပေးရန်သာ တင်ပြခဲ့ပြီး ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး) ၏ အမိန့်ကို ပယ်ဖျက်ရေး တောင်းဆိုမှု မပါသည်ကို သတိပြုမိပါသည်။

ဒေါ်ခင်အေးနှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ရုံးချုပ်၊ နေပြည်တော်)၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ် တရားမ အထွေထွေလျှောက်ထားမှု အမှတ် (၁၅) အမှုတွင် နှစ်ဖက်တင်ပြ လျှောက်လဲချက်များအရ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်က အောက်ပါအတိုင်း သုံးသပ် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်-

“၁၈၈၉ ခုနှစ် အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၁ တွင် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး) သည် မိမိသဘောအလျောက် လက်အောက်အဖွဲ့အစည်းရှိ ပြီးပြတ်သော အမှုကိုလည်းကောင်း၊ မပြီးပြတ်သောအမှုကိုလည်းကောင်း မည်သည့်အချိန်အခါ၌မဆို အမှုတွဲကို တောင်းခေါ်စစ်ဆေး၍ သင့်လျော်သောအမိန့် ချမှတ်နိုင်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

လျှောက်ထားခံရသူ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး) သည် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ၎င်းအား သီးခြား လုပ်ပိုင်ခွင့် ပေးအပ်ထားသည့် ၁၈၈၉ ခုနှစ် အထက်မြန်မာပြည် မြေနှင့် အခွန် စည်းမျဉ်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၁ အရ အရေးယူဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်အတွက် ကာလစည်းကမ်းသတ်ကိစ္စနှင့် နောက်ထပ်အယူခံဝင်ခွင့် ကိစ္စများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပေးအပ်ထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ကျော်လွန် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

လျှောက်ထားခံရသူ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်သည် ဂရန်အမည်ပြောင်း လျှောက်ထားမှုအပေါ် ဥပဒေအရ အပ်နှင်းထားသည့် နည်းလမ်းများအတိုင်း အဆုံးအဖြတ်ပြု ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည့်

အတွက် ၎င်း၏ ဆောင်ရွက်ချက်အပေါ် စာချွန်တော်အမိန့် ထုတ်ဆင့်ပေးရန် အကြောင်းမရှိပေ။”

ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် ဝေဖန်ရန် အကြောင်းမရှိပါ။ စိတ်ဝင်စားမိသည်မှာ နှစ်ဖက် ကိုးကား လျှောက်လဲသည့် ပုဒ်မ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ လျှောက်ထားခံရသူ၏ဘက်မှ ပုဒ်မ ၁၁၊ ပုဒ်မခွဲ (၁) ပါ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးသည် ယင်း၏လက်အောက်ခံ မည်သည့်အခွန်တော်အရာရှိ တစ်ဦး၏ မည်သည့် ဆုံးဖြတ်ပြီးသည့်အမှု သို့မဟုတ် ဆိုင်းငံ့နေသော အမှုနှင့်မဆို သက်ဆိုင်သည့် မှတ်တမ်းများကို မည်သည့် အချိန်တွင်မဆို တောင်းယူနိုင်သည် ဟူ သည့်နှင့် ပုဒ်မခွဲ (၄) ပါ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးသည် ပုဒ်မခွဲ (၁) အရ ကိုယ်တိုင် တောင်းယူသည့် သို့မဟုတ် ပုဒ်မခွဲ (၃) အရ တင်ပြလာသည့် မည်သည့်အမှုတွင်မဆို သင့်လျော်သည် ထင်မြင်သည့် အမိန့်ကို ချမှတ်နိုင်သည် ဟူသည့် အောက်ပါ ပြဋ္ဌာန်း ချက်များအရ ဆောင်ရွက်သည်ဟု တင်ပြထားပါသည်-

"11. (1) The Financial Commissioner may at any time call for the record of any case pending before, or disposed of by, any revenue-officer subordinate to him.

(4) The Financial Commissioner may, in any case called for by himself under subsection (1) or reported to him under sub-section (3), make such order as he thinks fit:

၁၁။ (၁) ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးသည် လက်အောက်ခံ အခွန်အရာရှိ တစ်ဦးဦး ထံရှိ ဆောင်ရွက်ဆဲ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ပြီး ဖြစ်သည့် အမှုတစ်ခုခု နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းရှေ့ ဆောင်ရွက်ဆဲ မှတ်တမ်းများကို တောင်းယူ ကြည့်ရှုနိုင်သည်။

(၄) ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးသည် ပုဒ်မခွဲ (၁) အရ ၎င်းကိုယ်တိုင် တောင်းယူ ကြည့်ရှုခဲ့သည့်၊ သို့မဟုတ် ပုဒ်မခွဲ (၃) အရ ၎င်းထံ အစီရင်ခံတင်ပြ သည့် မည်သည့်အမှုတစ်ခုခုကိုမဆို သင့်လျော်သည် ထင်မြင်သည့် အမိန့် ချမှတ်နိုင်သည်။

သို့ရာတွင် လျှောက်ထားသူဘက်မှ ဒေါ်ထွမ်းစိန်၏ အယူခံအမှုကို လက်ခံခြင်း သည် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ထံ အယူခံဝင်ရန် ကာလစည်းကမ်းသတ်ကို ရက် ၉၀

ဟု အောက်ပါအတိုင်း ပုဒ်မ ၉ အရ ပြဋ္ဌာန်းထားချက်ကို ကျော်လွန်နေကြောင်း တင်ပြသည်-

"9. *The period of limitation for an appeal under the last foregoing section shall run from the date of the making of the order appealed from and shall be as follows, that is to say:*

(c) when the appeal lies to the Financial Commissioner - ninety days.

၉။ အထက်ဖော်ပြပါ နောက်ဆုံးပုဒ်မအရ အယူခံမှုအတွက် စည်းကမ်းသတ် ကာလကို အယူခံသည့်အမိန့် ချမှတ်သည့် နေ့ရက်မှ စတင်၍ အောက်ပါ အတိုင်း ရေတွက်ရမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ-

(ဂ) ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီးထံ အယူခံဝင်လျှင် - ရက်ကိုးဆယ်"

ထို့ပြင် ပုဒ်မ ၈ ၏ ခြွင်းချက်ပါ မူလအမိန့်ကို ပထမအယူခံက အတည်ပြုသည့် အခါ ဆက်လက်၍ အယူခံဝင်ခွင့် မရှိ။ အဆိုပါ အမိန့်ကို အယူခံဝင်သည့်အခါ ကော်လံထွက်အရာရှိက ပြောင်းလဲပြင်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပယ်ဖျက်ခြင်း ပြုသည့်အခါ တိုင်းမင်းကြီးထံ အယူခံဝင်လျှင် ယင်းက ချမှတ်သည့်အမိန့်သည် ဆုံးခန်းတိုင် ရောက် စေရမည် ဟူသည့် အောက်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကိုလည်း ကိုးကား တင်ပြထားသည်-

"8. *An appeal shall lie from an original or appellate order of a revenue-officer as follows, namely:-*

(a) to the Collector when the order is made by an Assistant Collector;

(b) to the Commissioner when the order is made by a Collector;

(c) to the Financial Commissioner when the order is made by a Commissioner: Provided that:

(i) when an original order is confirmed on first appeal, a further appeal shall not lie;

(ii) when any such order is modified or reversed on appeal by the Collector, the order made by the Commissioner on further appeal, if any, to him shall be final."

သို့ပါ၍ မြေပြင်အမှန်တွင် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အနေဖြင့် အယူခံမှုအဖြစ် ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသလော၊ ပြင်ဆင်မှုအဖြစ် ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသလော ဟူသည့် အချက်မှာ ယခုအမှုတွင် အခရာ ဖြစ်နေသည်ဟု ထင်မြင်ပါသည်။

အမှု၏ အခြေခံအချက်မှာ မြေတစ်ကွက်တည်းကို မြေဂရန် နှစ်ခု ထုတ်ပေးခဲ့ခြင်းသည် အခြေခံအကြောင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ မြေဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းများတွင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က ကော်လိထွော်အရာရှိအနေဖြင့် ဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း လိုက်နာမှု အားနည်းချက်ကြောင့် ဖြစ်ရသည်ဟု သုံးသပ်ထားပါသည်။ မှန်ကန်ပါသည်။ နည်းဥပဒေ၊ ညွှန်ကြားချက်များနှင့် တိမ်းချော်မှု ရှိနေပါသည်။ မြေဂရန် ထုတ်ပေးရန် လျှောက်ထားလာပါက အထက်မြန်မာပြည်နှင့် အောက်မြန်မာပြည် နှစ်ရပ်လုံးတွင် အာဏာသက်ရောက်သည့် မြို့နှင့် ကျေးရွာ မြေများ နည်းဥပဒေများ (The Town and Village Lands Rules, 1907) ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဂရုပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါ နည်းဥပဒေများ၏ နည်းဥပဒေ ၁၄ တွင် လျှောက်လွှာ လက်ခံရရှိသူ အရာရှိသည် လျှောက်ထားသည့်မြေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လျှောက်ထားသည့်မြေအား အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသောမြေ ဖြစ်ကြောင်း မှန်မမှန် စစ်ဆေးခြင်း၊ အခြားသင့်လျော်သည်ဟု ထင်မြင်သည်တို့ကို စစ်ဆေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ယင်းအရ လျှောက်လွှာ လက်ခံရရှိသည့်အခါ အဆိုပါမြေသည် အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသောမြေ ဖြစ်ကြောင်း သေချာစေရန် စစ်ဆေးရပါမည်။ အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့် ရှိသောမြေ ဟူသည်မှာ မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ မြေဂရန်၊ လိုင်စင်တို့ ထုတ်ပေးထားခြင်း မရှိသည့်မြေကို ဆိုလိုပါသည်။ ယင်းအချက်အတွက် ယခင်က အဆိုပါမြေကို မြေဂရန် ထုတ်ပေးထားခြင်း ရှိ မရှိ၊ မြေဂရန် ထုတ်ပေးထားခဲ့ပါကလည်း သက်တမ်းအတည် ဖြစ်နေခြင်း ရှိ မရှိကို စစ်ဆေးရန် နည်းလမ်း နှစ်ခု ရှိပါသည်။ ပထမနည်းလမ်းအနေဖြင့် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံးတွင် နည်းဥပဒေ ၂၇ အရ ထားရှိရသည့် မြေခွန် ၁ - မြေမှတ်ပုံတင် 3 Land Revenue 1 - Land Register 3 ဟု သတ်မှတ်ထားသည့် မြို့၊ ရပ်ကွက်အတွင်း လူနေအိမ်ရာကွက်အတွက် မြေကို အငှား ပေးအပ်ချထားမှု မှတ်ပုံတင်စာရင်းစာအုပ် Register of Leases of Land for building sites in Town, Ward နှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ဒုတိယနည်းလမ်းအနေဖြင့် အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန အနေဖြင့် ၂၀-၆-၁၉၉၅ ရက်စွဲပါစာအမှတ် ၁၄/၁၅/အခ (၄) ဖြင့် ထုတ်ပြန်ညွှန်ကြားရာ၌

မြေငှားဂရန် လျှောက်ထားခြင်းအပေါ် မြို့နယ်မြေစာရင်းဦးစီးဌာနသို့ အောက်ပါမေးခွန်းများ ပါဝင်သည့် မေးမြန်းချက်နှင့်အတူ အမှုတွဲ ပေးပို့ရမည် ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်ကြားထားပါသည်-

- ၁။ လျှောက်ထားသည့်မြေသည် အစိုးရမြေလွတ် ဟုတ် မဟုတ်။
- ၂။ လျှောက်ထားသည့်မြေသည် အစိုးရက ချထားပေးပိုင်ခွင့် ရှိသည့်မြေ ဟုတ် မဟုတ်။
- ၃။ လျှောက်ထားသောမြေသည် အခြားမြေပေါ်သို့ ကျူးကျော်မှု ရှိ မရှိ၊ အခြားမြေကွက်နှင့် ထပ်နေမှု ရှိ မရှိ။
- ၄။ လျှောက်ထားသောမြေကို အခြားမည်သူက မြေပုံ ကူးယူ၍ ဂရန်လျှောက်ထားဖူးခြင်း ရှိ မရှိ၊ ရှိပါက ဂရန်အမှုတွဲ အမှတ်နှင့် ဖော်ပြရန်။
- ၅။ လျှောက်ထားမြေကို တစ်ဦးတစ်ယောက်အား လိုင်စင်/ဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိ၊ ရှိပါက ဂရန်အမှုတွဲ အမှတ်နှင့် ဖော်ပြရန်။
- ၆။ လျှောက်ထားမြေပေါ်တွင် အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ထားခြင်း၊ အသုံးပြုထားခြင်း ရှိ မရှိ၊ ရှိပါက မည်သူ အသုံးပြုထားသည်”

ယင်းညွှန်ကြားချက်နှင့်အညီ မြေစာရင်းဦးစီးဌာန (ယခု လယ်ယာမြေ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်းဌာန) သို့ မေးမြန်း၍ ယင်းဌာနအနေဖြင့်လည်း ဌာနမှတ်တမ်းများအရ ဖြေကြားပေးပါက သူတစ်ဦးတစ်ယောက်သို့ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးထားသည့်မြေအပေါ် ထပ်မံ၍ နောက်တစ်ဦးသို့ မြေငှားဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းဖြစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ရန် အကြောင်းမရှိပါ။

သို့ရာတွင် မူလမြေဂရန် ထုတ်ပေးစဉ်ကလည်း မြေဂရန်မူရင်းခွဲနှင့်အတူ အမှုတွဲကို မြေစာရင်းဦးစီးဌာန (ယခု လယ်ယာမြေ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်းဌာန) သို့ အောက်ဖော်ပြပါ မြေခွန်တော် အမိန့်ဆင့်ဆိုချက် (၃-က) နှင့်အညီ ပေးပို့၍ မြို့မြေ မှတ်တမ်းများတွင် ထည့်သွင်းရန် အကြောင်းကြားခဲ့မှသာ မေးမြန်းချက်အပေါ် ယင်းရုံးရှိ မှတ်တမ်းများနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှုပြီး ဖြေကြားနိုင်မည် ဖြစ်သည်ကို သတိပြုကြရပါမည်-

“နိုင်ငံပိုင်မြေတစ်ရပ်ကို လက်ဝယ်ရယူ အသုံးပြုခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခွန်တော်အရာရှိ တစ်ဦးအနေဖြင့် အမိန့်ချမှတ်သည့်အခါ ၎င်းအမိန့် အကျဉ်းချုပ်တစ်စောင်ကို သက်ဆိုင်ရာ အခွန်မြေတိုင်း စာရေးထံ ပေးပို့ရမည်။ ယင်း မြေတိုင်းစာရေးက ဦးပိုင်မှတ်ပုံတင်စာအုပ်တွင် လိုအပ်သလို ပြောင်းလဲပြင်ဆင်

ချက်များ ပြုလုပ်ပြီးကြောင်း သက်သေခံ ထပ်ဆင့်လက်မှတ်ရေးထိုးချက်နှင့်တကွ ယင်းအကျဉ်းချုပ် အမိန့်ကို ပြန်လည် ပေးပို့ရမည်။ ထိုသို့ ပေးပို့လာသည့်အခါ ယင်းအကျဉ်းချုပ်အမိန့်ကို သက်ဆိုင်ရာ အခွန်တော် အမှုတွဲတွင် တွဲထားရမည်”

ဒေါ်ခင်အေးနှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ရုံးချုပ်၊ နေပြည်တော်)၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ တရားမ အထွေထွေလျှောက်ထားမှု အမှတ် (၁၅) အမှုတွင် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်အနေဖြင့် ရုံးရှေ့မှောက် တင်ပြချက်များ အရ အဆုံးအဖြတ်ပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည် မှန်သော်လည်း မြေပြင်တွင် နည်းဥပဒေအရ ပြဿနာ ကုန်နှိမ်မည် ဖြစ်ပါသည်။ မူလ ဦးစိုင်းရီ အမည်ဖြင့် ထုတ်ပေးခဲ့သည့် မြေဂရန်ကို ညွှန်ကြားရေးမှူးက အတည်ပြုခဲ့သည့်အပေါ် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ် တော်ချုပ်ကလည်း သဘောတူခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် မြေဂရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အရ ငဉ်းစားပွယ်ရာ ရှိနေပါသည်။ ဦးစိုင်းရီအနေဖြင့် အချင်းဖြစ်မြေကို မြေဂရန် လျှောက်ထားခဲ့စဉ်က မြေပေါ်ရှိ အဆောက်အအုံတွင် ဦးဆွန်ဝင်ရိုး နေထိုင်လျက် ရှိပါသည်။ မြေဂရန် လျှောက်ထားမှုအတွက် ပြည်တွင်းအခွန်များဦးစီးဌာနအနေနှင့် နည်းဥပဒေ ၁၉ အရ မြေဂရန် လျှောက်ထားခြင်းကို ကန့်ကွက်လိုသူများ ရှိက ကန့် ကွက်နိုင်ကြောင်း အောက်ပါနေရာများတွင် နို့တစ်စာ ကပ်၍ ကြေညာရမည် ဖြစ် ပါသည်-

- (က) လျှောက်ထားသည့် မြေနေရာတွင် တစ်စောင်၊
- (ခ) မြေကယ်နှိမ်ရာ ရပ်ကွက်၏ ရဝတ ရုံးတွင် တစ်စောင်၊
- (ဂ) မြေကယ်နှိမ်ရာ မြို့တွင်ရှိ စေးတွင် တစ်စောင်၊
- (ဃ) မြေကယ်နှိမ်ရာ အရပ်၏ မြို့နယ်ပြည်တွင်းအခွန်များရုံးတွင် တစ်စောင်၊
- (င) မြေကယ်နှိမ်ရာ မြို့၏ ဝေတ ရုံးတွင် တစ်စောင်၊

အကယ်၍ လျှောက်ထားသည့် မြေတွင်သာ ကပ်ပါက မြေတွင် နေထိုင်လျက် ရှိသူ ဦးစိုင်းရီ၏ အနေဖြင့် သိရှိမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစဉ်က သိရှိ ကုန်သူ၏ အနေဖြင့် အပြစ်ရှိခြင်းတွင် မတွေ့ရှိပါ။

အရေးကြီးသည့် အချက်တစ်ခုမှာ အခွန်ပြစ်မြေပေါ်တွင် ဦးစိုင်းရီ၏ အသက်လုပ်ငန်း လေ့လာမှု ဒေါ်ခင်အေး နေထိုင်သည့် သုံးထပ်လုံး (၁) ဖွဲ့ ဖြစ်ပါသည်။ အမှုတွင် အစိုးရအဖွဲ့သည် သိရှိသော ဦးစိုင်းရီ၏ အမည်ကို အသုံးပြု မှု မပြုဘဲ ဦးစိုင်းရီ၏ နေထိုင်မှု အကျဉ်းချုပ် အမိန့် (၂) အစိုးရက နေထိုင်မှု အကျဉ်းချုပ် အမိန့် (၁) ဖွဲ့ ဖြစ်ပါသည်။

ရန်ကုန်မြို့နှင့် သံတောင်မြို့မှအပ အခြားမြို့များတွင် အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ် ရန်ဖြစ်စေ၊ လူနေထိုင်ရန်ဖြစ်စေ၊ စက်မှုလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ရန်ဖြစ်စေ အငှားပေးအပ် ချထားမှုဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေများအရ ထုတ်ပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် မြေဂရန် ထုတ်ပေးရာတွင်လည်း ဂရန်၏ သတ်မှတ်ချက်တွင် မည်သည့်နည်းဖြင့် အသုံးပြုရန် ပေးအပ်ချထားသည် ဆိုခြင်းကို မြေငှားဂရန်စာရွက်ပါ အငှားပေးအပ်ချထားခံရသူ လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းချက်များ၏ အပိုဒ် (၅) တွင် အောက်ပါအတိုင်း ခရိုင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ဖော်ပြပေးသည့် ရည်ရွယ်ချက်အတွက် သုံးစွဲရန်မှအပ အခြားရည် ရွယ်ချက်အတွက် အသုံးမပြုရန် စည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက် ပါရှိပါသည်-

"5. Not to use the said land buildings that may be erected thereon during the said term for a loding-house or a cooly-barrack or for any other purpose than ----- without the consent in writing of the said Deputy Commissioner."

သို့ပါက ဦးစိုင်းရီ အမည်ဖြင့် ထုတ်ပေးခဲ့သည့် မြေငှားဂရန်တွင် ယင်းအပိုဒ်၌ Residential purpose လူနေအိမ် ဆောက်လုပ်နေထိုင်ရန်အတွက် ဟူသည့် ရည် ရွယ်ချက်ကို ဖော်ပြကာ မြေဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့ပါက ထိုမြေပေါ်တွင် ဦးစိုင်းရီတို့ မိသားစု ကိုယ်တိုင် နေထိုင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ မဟုတ်ဘဲ Building purpose အဆောက် အအုံ ဆောက်လုပ် အသုံးပြုရန်အတွက် ဟူသည့် ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ပြကာ မြေ ဂရန် ထုတ်ပေးခဲ့ပါက ဦးစိုင်းရီကိုယ်တိုင် မနေထိုင်စေကာမူ အဆောက်အအုံ ဆောက် လုပ်ကာ အငှားချထားခြင်း၊ စီးပွားရေး လုပ်ကိုင်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိပါမည်။ ထို့အတွက် အတည်ပြုချက်ပေးထားသည့် ဦးစိုင်းရီ အမည်ပေါက် မြေဂရန်တွင် မည် သည့်ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ပြထားကြောင်းကိုလည်း အမှုတွင် မတွေ့ရှိပါ။ အကယ်၍ Residential purpose လူနေအိမ် ဆောက်လုပ်နေထိုင်အတွက် ဟူသည့် ရည်ရွယ်ချက် ကို ဖော်ပြခဲ့ပါက ဦးစိုင်းရီသည် မြေဂရန်စည်းကမ်းဖောက်ဖျက်သူအဖြစ် ရောက်ရှိကာ ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးအနေဖြင့် ဖြေရှင်းချက် တောင်းခံပြီးနောက် မြေဂရန်ကို ပြန်လည် ဖျက်သိမ်းရသည့် အခြေအနေလည်း ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည် ဖြစ်ပါတော့သည်။

စာချုပ်မှတ်ပုံတင်ပေးစေလိုမှုနှင့် မြေဂရန်
ဒေါ်ရွှေညွန့် ပါ ၃ နှင့် ဘဏ္ဍာရေးနှင့် အခွန်ဌာန၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၉ မတစ (ရုံးချုပ်)
၉၆ အမှု စီရင်ထုံးတွင် 'မြေဂရန် ထုတ်ပေးခြင်းသည် အဓိကအားဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စ